25958

O. Josip Mlinarić O.P.

Raoul Plus

SVEĆENIK SUTRA
DANAS
I
UVIJEK.

+

Zagreb 1956.

P R E D G O V O R

1. Nauka o duhovnom životu je teoretska i praktična znanost o sredstvima po kojima se čovjek združuje s Bogom, koliko je to ovdje na zemlji moguće.

Ona na temelju svjedočanstava duhovnih Učitelja i prema iskustvu stečenom proučavanjem svetaca i gorljivih duša, proučava najuspješnija sredstva, da

- ispravimo sve, što bi moglo smetati našemu usponu k Bogu(to je negativni aspekt - gledište);
- dodjemo do savršenstva u staležu, u kojemu se prema odredbi Providnosti nalazimo(ovo je pozitivni aspekt - gledište).

2. Neka su sredstva općenita, potvrdjena od svih, korisna za sve, potrebna svima, koji doista teže da se uzdignu Bogu (molitva, odricanje i t.d.).

A druga dobivaju svoju vrijednost po specijalnom zvanju, u kojemu živimo. Prema tome, postoji ženidbena duhovnost, koja obuhvaća sva sredstva, po kojima bračni drugovi kao takvi mogu doći do svetosti; postoji duhovnost djevičanskog života i redovničkog staleža. A kako svaka redovnička obitelj ima svoje vlastite značajke i svoj posebni cilj, to će one izmedju mnogih sredstava, što su općenito preporučena, odabrati ona, koja pojedinoj najbolje odgovaraju; naglasit će osobito ovaj ili onaj momenat, koji joj je prikladniji. Molitva i otcjepljenje su, n. pr., sredstva kojima se svi služe. Ali jedan Red će se naročito baviti koralnim Oficijem, drugi meditacijom; jedni će naglašavati više vanjsko siromaštvo i strogost, drugi više nutarnje, i t.d. i t.d. Zato se i govori o benediktinskoj, karmelićanskoj, ignacijanskoj, dominikanskoj, franjevačkoj duhovnosti. Te više, što su Učitelji ovih raznih redovničkih zajednica svojom svetošću ili svojim spisima pridonijeli, da se uzakone i razvrstaju one vježbe, koje su kod njih bile u najvećoj cijeni. Oni su u svojim originalnim zapisima odredili originalni duh same Ustanove.

Samo se po sebi razumije, da ima i posebna duhovnost za svećenički život. Tu se radi o staležu, koji po sebi znači posve odredjeno zvanje, zvanje posebne naravi.

Svećenik nije pozvan da živi odvojen ili zatvoren u samostanu, nego da se nadje usred svijeta. Zato će se on u svom uspinjanju k Bogu moći koristiti i sredstvima, koja su mu stavljena na raspolaganje. U tom smislu njegov duh i njegove vježbe manje će se isticati nego da je u ovom ili u onom samostanu. Na pr., on ne će ići bos, ne će se odijevati u grubu odjeću i sl. Ali premda pozvan da živi u svijetu, svećenik će živjeti što manje u duhu svijeta - homines mundo crucifixos, rekao je Pio X. u svojoj "Exhortatio ad clerum" od 4.kolovoza 1908. Pozvan da se dotiče Tijela Kristova i tajne duša, s obzirom na količinu i kakvoću sredstava za posvećenje, koja su svima na raspolaganje, svećenik će se morati služiti onima, koja najbolje koriste potpunom razvoju njegova posebnog zvanja i njegove tako izvanredne i tako uzvišene službe. A bude li se morao služiti i sredstvima, koja su za svakoga, kao što se to često dogadja, ipak će paziti, da to uvijek bude onako, kako se traži od njega kao svećenika.

U ovom djelu nastojali smo pružiti najosnovnije upute mladim ljudima dobre volje, koji tek ulaze u Sjemenište, te su stoga slabo upućeni u pitanju duhovnog života. Ovi savjeti će im pomoći, da se znaju snaći odmah na početku, kao i za svoje priprave na svećeništvo. Svećenicima, koji su već u službi, pomoći će ova knjiga, da sačuvaju nekadašnju revnost i da uvijek imaju pred očima najvažnija pro-

kušana načela svećeničkog duhovnog života. Koristit će im takodjer i u slučaju, koji se često ponavlja, kad budu odabrane duše vodili k savršenstvu, držali redovnicima konferencije i t.d.

Zato smo mu i dali naslov:

SVECENIK SUTRA
danas
i
uvijek.

A uz to smo stavili kao motto:

Bogoslovima, da se priprave za svećeništvo; Svećenicima, da u njem žive i po njemu oživljavaju duše.

Prvi dio obuhvatit će neka opća načela:

Što je svećeništvo?
Što je zvanje?
Što je svetost?
Koje su glavne postaje na putu prema svetosti

U drugom dijelu razmotrit ćemo "duhovni život" nešto konkretnije. Pošto odredimo osnovne točke, govorit ćemo:

O duhovnom napretku;
O molitvi;
O duhu molitve
O crkvenom duhu
O pripravnosti za osvajanje duša

Time nisu ni izdaleka obuhvaćeni svi predmeti, pa ni oni potrebni (1). Bit će stoga dobro posegnuti bilo za raspravama, koje obradjuju načela i vježbe na korist svih velikodušnih osoba, a ne samo svećenika, kao n. pr. "Ascensio ad Deum" i "Principes de la vie spirituelle" od Schrijevrs-a ili Tanquerey: "Precis de theologie ascetique et mystique"; bilo za brojnim raspravama, koje su napisane samo za svećenike.

Ova razlaganja, koja smo mi hotimično skratili, mogu se po volji dalje razvijati i proširivati u konferencijama i duhovnom štivu tokom sjemenišnih godina. Svaki klerik može ih upotpuniti i produpsti bilo proučavanjem djela, koje će mu njegov duhovni vodja savjetovati, bilo pitajući ga za savjet, gdje naidje na poteškoće ili gdje mu je potrebno razjašnjenje. Kasnije u apostolskom životu pomoći će mu knjige razmatranja i korisni časopisi, da u tom poslu uvijek ustraje.

Slobodni smo dodati, da će mnogo toga biti jasnije, ako se klerik, odnosno svećenik služi i s ove dvije knjige o pripravi na molitvu, koje smo pokušali obraditi za njega. To je: "Svagdanje razmatranje bogoslova", koje će kasnije biti upotpunjeno meditacijama odredjenim za svećenike: "Moja molitva".

U nekim biskupijama, na pr. u Limoges-u, običaj je, da se nakon Zaziva poslije blagoslova s Presvetim moli:

"Bože moj,
daj nam svećenika!
Daj nam svetih svećenika!
Daj nam mnogo svetih svećenika!"

1) Možda će tko požaliti, što ovdje nema poglavlja o čistoći, ni o pobjedi nad samim sobom. Da ova knjiga ne bude velika, mi smo to dvostruko područje pridržali za drugo djelo. Vidi izd.Spes.

O da bi ovo naše djelo, kao i "Meditacije", pomoglo, da se to ostvari, osobito dvije posljednje želje: da bude svetih svećenika, i to u velikom broju!

Kako je Duh Sveti pravi Učitelj duhovnog života, to se usudjujemo tražiti od svakoga, koji se bude služio ovim skromnim djelom, da nikada ne posegne za njim, a da najprije ne zazove, makar samo letimično, Njegovu svjetlost i pomoć.

---- : ----

I. Poglavlje

Što je svećeništvo?

Da dobro razumijemo svećeništvo, moramo odmah zaći u najveću dubinu našeg divnog kršćanstva, to jest dozvati si u pamet veliku istinu o našem poistovjetovanju s Kristom.

Bog nije htio da ljudi budu samo ljudi. On je htio, da mi budemo božanstveni. Našem naravnom biću (duša u tijelu) htio je dodati još i učešće u Njegovu vlastitom životu (Bog u našoj duši).

Ovaj božanski život bio je izgubljen istočnim grijehom.

Bog ne napušta svojih osnova. On stvara odluku, da nas ponovno pobožanštveni. Kako? Šalje svoga Sina. Riječ se združuje s našom ljudskom naravi (Utjelovljenje), živi medju nama, umire za nas (Otkupljenje).

Hoće li se Krist zadovoljiti da nas samo izvana ponovno pobožanstveni time, što je platio za nas i postigao, da nam se po zaslugama Njegova života i Njegova križa opet vrati nadnaravni život? Njegov plan je beskonačno veličanstveniji. On će nas pobožanstveniti tako, da nas Kristificira, Kristijanizira, da nas učini "jedno" sa Sobom. To je uzvišena nauka naše Inkorporacije (Ja sam trs, a vi loze). Na Kalvariji nam postizava, da preko Njegovih rana budemo nacijepljeni na Njega, da postanemo jedno jedino živo stablo.

Krist odsada ne će više biti samo individualni Isus, Sin Marijin, Dijete Očevo, Krist će biti osoba u množini, sastavljena od Njega kao Utjelovljene Riječi i od svih nas, koje se udostojao učiniti svojim udovima (Krist smo mi - Christus sumus, sv. Augustin). Vinograd znači cijeli vinograd; Krist znači cijeli Krist.

Na Kalvariji postizava Isus, da svi budemo na Njega nakalamljeni. To se zbiva Krštenjem kroz vjekove (Krštenje vode, normalno sredstvo; sa svojim eventualnim izmjenama: Krštenje krvlju i Krštenje željom), koje nas stvarno ucjepljuje na Božanski trs.

Ali tko je naš Gospodin? Spasitelj svijeta, to jest Onaj, koji je došao na zemlju s dvostrukom i ujedno jedinstvenom misijom: da dade Ocu slavu, koju Mu je ljudska nevjera uskratila, i da tako ljudima vrati izgubljeni božanski život. Drugim riječima, On ima

- Svećenički zadatak: prikazivati se kao žrtva Ocu, da zadovolji za iskonsku neposlušnost (factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis);
- Otkupiteljski zadatak: po Njemu i u Njemu ponovno uspostaviti naše pobožanstvenjenje, našu trinizaciju, kako kažu Oci.

Budući da nas je, prema našem općem pozivu, da postanemo drugi Krist, krštenje učinilo "jedno" s Onim, koji je jedini Svećenik svijeta i jedini Spasitelj svijeta, jasno je, da mi učestvujemo u dvostrukoj funkciji Kristovoj. Sjedinjeni s Osobom znači sjedinjeni s Djelom. Agere sequitur esse.

Ostavimo za sada otkupiteljski zadatak. Govorimo o ulozi Krista kao Svećenika. Samo je jedan Svećenik na svijetu, Naš Gospodin. Ali svaki je kršćanin pozvan svojim Krštenjem, da bude jedno s Njime. To znači, da je svaki krštenik svojim Krštenjem djelomice ušao u posjed jedinstvene moći, koju posjeduje jedini Svećenik. To jest, on dobiva moć, da neizmjernom Bogu prikazuje žrtvu neizmjerne vrijednosti. To je značenje riječi "Svećenik" i "Svećeništvo". Svećenička vlast je u bitnosti veličanstvena sposobnost, da Bogu prikazujemo žrtveni prinos, uistinu dostojan Boga.

Budući da se Naš Gospodin Utjelovljenjem učinio nižim od Oca (Pater major me est), moći će s razine stvorova uzdići Bogu prinos svete žrtve. Ova je žrtva beskrajno vrijedna, zato će i prinos biti Bogu savršeno ugodan. A jer je svaki od nas krštenjem nacijepljen na Krista, i po tome smo mi svi jedno s jedinim Svećenikom, to dijelimo s Njime i svećeničku vlast, koju On posjeduje.

To je duhovno svećeništvo svih krštenih, neusporedivo kraljevsko svećeništvo, prema riječima sv.Petra (regale sacerdotium I.P. 2,9), koje služi kao granitna osnova sakramentalnom svećeničkom Redu.

Budući da Crkva treba izvjestan broj službenika, koji će službeno prinositi žrtve, ona zove neke krštenike, da po njezinu nalogu budu starješine i prema tome, da budu dvostruko "Krist", Naš Gospodin. Ona će, da tako kažemo, od njih učiniti dvostruko krštene svećenike: najprije putem krštenja, a onda putem svećeničkog Reda.

Prvo krštenje je sasvim individualno; drugo je javno, službeno, zadružno, socijalno. Drugim riječima: Taj krštenik će imati vlast i dužnost, da neizmjernom Bogu prikazuje žrtvovanog Sina svaki put, kad se božanskom Sinu svidi, da obnovi žrtvu; a to stoga, jer je jedno s Njim. Svećenik će imati zadatak, da Ocu prikazuje svetu žrtvu ne samo radi samoga sebe, nego i u ime izvjesnog broja svoje braće (svoga stada), jer ga je Crkva u tu svrhu obilježila i ovlastila.

Dodajmo k tome, da postoji jedna jedina, ali osnovna razlika: Sakramentom sv.Reda svećenik prima osim ove socijalne i javne misije, još neisporedivu moć, da posvećuje žrtvu prije nego će je prinijeti (1). Lako je shvatiti, da se u ovoj aktivnoj moći nad fizičkim Tijelom Kristovim nalazi glavno dostojanstvo svećenika. Njegova vlast nad dušama, nad mističnim Tijelom Spasitelja Isusa tek je druga oznaka, ovisna uostalom od njegova bitnog i prvotnog dostojanstva.

Neki moderni autori želeći da objasne veliki razlog obavezatnog posvećenja svećenika kao i odliku njegova staleža, rado naglašuju njegovu službu ljubavi prema dušama. Sv.Toma ne misli tako. Dva su svojstvena čina svećeničke službe, kaže on: glavna vlast je euharistijska vlast, a tek nakon toga dolazi pastirska služba. "Unum principalem, supra Corpus Christi verum; et alterum secundarium, supra Corpus mysticum"(2).

1.) Doista, koje li misije! "Jezik svećenika, rekao je Arški Župnik, čini Bo-ga iz komadića kruha! To je veće djelo nego stvaranje svijeta". - "Kad bih sreo svećenika i andjela, rekao je nadalje, najprije bih pozdravio svećenika". Još prije rekao je to i sv. Franjo Asiški.

2.) Sum.Theol.,Suplle.q.36,a.ad 1. - Na slijedeće pitanje,a.5,q.Sv. Toma ponavlja: "Principalis actus sacerdotis est consecrare corpus et sanguinem Christi.

Pastirska služba uostalom ovisi o ovoj posvetnoj vlasti: "Secundus actus dependet a primo" (Isto). Teška je zabluda misliti, da je svećenik samo onda apostol, kad vrši svoju pastirsku dužnost. Moramo gotovo reći, da je njegova pstirska funkcija tek malen dio njegove apostolske službe. Tu službu vrši on prije svega na oltaru, kad prikazuje božansku žrtvu za čitavu Crkvu (pro Ecclesia sancta catholica) i za čitav svijet (Toto orbe terrarum....pro vivis et defunctis...pro totius mundi salute), Jer onda svećenik u svojim nakanama obuhvaća općenite težnje Spasitelja koji žrtvuje (1).

Pastoralna služba obuhvatiti će nužno tek mali, mali broj osoba, i to kroz kratko vrijeme, jer je prostorno i vremenski ograničena. Euharistijska služba naprotiv sili svećenika, da bez ikakva ograničenja obuhvati sve duše. U tom smislu on je apostol više na oltaru nego u svom pastoralnom radu. Sačuvajmo uvijek ispravne poglede (2).

Kao što je križ vrhunac Kristova otkupljenja, tako je za svećenika vrhunac njegova otkupiteljskog djelovanja obnavljanje žrtve križa vlastitim rukama i vlastitim posredništvom. To posredništvo spojeno je s vlastitim žrtvenim doprinosom (3). Rad medju dušama samo je primjena otkupiteljskih zasluga stečenih dvostrukim prinosom: jednim prinosom Krista i drugim njegova svećenika na euharistijskom oltaru u korist izvjesnog dijela stada.

Otuda izvodimo

- koje je porijeklo svećeničke vlasti u našem Gospodinu i u svećeniku;
- koja je razlika izmedju duhovnog svećeništva običnog krštebika i sakramentalnog svećeništva, koje se prima redjenjem;
- kolika je uzvišenost svećeništva zaredjenog svećenika.

Saberimo sve:

Svećeništvo: vlast prikazivati Bogu žrtvu neizmjerne vrijednosti. Samo Onaj, koji gospodari beskonačnošću, može se služiti tom vlašću. Doista, na svijetu postoji samo jedan svećenik, Naš Gospodin!

Svećeništvo po Krštenju: po krštenju postajemo jedno s Kristom. Krist je jedini Svećenik, koji postoji. Kad kažemo, da smo jedno s Onim koji je jedini Svećenik, kažemo, da nam pripada nešto od svećeničke vlasti jedinog Svećenika.

Svećeništvo po sv.Redu: ne možemo posjedovati neku moć, a da nismo autoritativno opunomoćeni da je vršimo. Doktor prava ne može nikoga zastupati kao advokat, ako nije potvrdjen niti upisan u odvjetnički stalež (uostalom, to je vrlo daleka usporedba). Da možemo službeno vršiti svećeničku funkciju, treba nam punomoć. Tu punomoć povjerio je Naš Gospodin svećenicima ustanovivši Sakramenat sv.Reda. Osim misije službenog žrtvovanja, ta vlast sadrži još i zadaću posvećivanja.

1)Eto zato je svaki svećenik divan apostol(barem to može biti,ako shvati svoj zadatak),pa i ako nije posebno odredjen za pastvu.

2)Shvaćamo,zašto je sv.JosipKupertino rekao talijanskim biskupima: "Želite li posvetiti svoje svećeništvo?Nastojte da vaši svećenici sveto govore sv.Misu."I dodao je:"I da pobožno mole sv.Oficij." To je po sebi razumljivo,jer je sam Oficij velika molitva,koja ima biti okvir Svetoj Žrtvi.

3) Uvijek je dobro, da se svećenik sjeća točne hijerarhije vrednota, naročito, ako je vrlo revan u apostolatu. Bog ne traži toliko veliku aktivnost,koliko stvarnu svetost; manje traži plodove, a više žrtvu (nastavak na sl. strani)

Kao zaključak možemo upamtiti ovo dvoje:

1. Ne zaboravimo na krsni odgoj vjernika (oni neznaju ništa ili vrlo malo o tom području); ne sakrivajmo im njihovu Inkorporaciju u Isusa Krista, tu najvišu točku Učiteljeve nauke, što je sv. Pavao zove "misterij",to jest svršetak svršetka, najveće otkriće, Tajna nad tajnama.

Treba im napose istaknuti ovo: ako ne budu tako shvaćali svoje kršćanstvo, ne će nipošto (ili vrlo malo) shvatiti Euharistije.

Nadalje moramo izričito svratiti njihovu pažnju na činjenicu, da po svom duhovnom svećeništvu svaki krštenik mora, s obzirom na obnovu žrtve, ne samo prisustvovati Misi, nego i sudjelovati u žrtvi, to jest treba da shvate, da su"jedno" s Kristom Svećenikom i Žrtvom na oltaru. Svi se moraju duhovno uvrstiti u žrtvu, prinositi žrtvu i prikazivati sebe. Glavno je duhovno se uvrstiti, pače i tjelesno (osim ako je dužan da toga ne čini) u zajednicu s Onim, koji je Svećenik i Žrtva oltara(euharistijska hrana ili pričest). Koliko se može učiniti u ovim vitalnim točkama! Koliko takozvanih vjernika prolazi mimo pravog Kršćanstva! Nije li to često krivnja onih, koji su dužni da ih poučavaju, a sakrivaju im tu svetu nauku? To čine iz neznanja ili iz mlitavosti.

2. Treba dobro shvatiti, da prvi razlog svećenikova posvećenja nije njegova vlast, proizašla iz svećeničkog Reda, nego njegovo kraljevsko dostojanstvo, koje proizlazi iz duhovnog svećeništva Krštenja. Ono potječe iz njegova poistovjetovanja s Isusom Kristom onoga dana, kad je postao kršćanin. Kako vrlo dobro kaže O. Mersch, zadaća je svećeničkog redjenja u svećenicima"pojačti onaj duhovni život, što ga imaju kao i drugi kršćani...." Nema sumnje, ovaj sakramenat daje im "milosti, pomoći i pobuda za svetost. Ali sve ovo ne posvećuje ih zato da budu više svećenici, nego da budu više kršćani.... donec formetur Christus in vobis." (Morale et Corps mystique,p.156)

Po sebi slijedi da će svećenički Red posebno povećati ovu iskonsku i uzvišenu prvotnu obavezu, Dva velika razloga svećenikova posvećenja snagom njegova zaredjenja proizaći će iz dodane dvostruke vlasti, koju mu daje sakramentalno svećeništvo: vlast nad fizičkim Tijelom Kristovim (moć posvećivanja) i vlast nad mističnim Tijelom Kristovim (javna zadaća u Crkvi). To je sigurno dvostruka vlast, koju ne posjeduje obični krštenik.

Nije li istina, da bi mnogo veći broj krštenih molio milost svećeničkog Reda, kad bi znali, da su već samim krštenjem "kraljevi" (regale) i da imaju u rukama mogućnost (sacerdotium), koje bi Crkva sa zanosom obogatila, kad bi oni htjeli!

--- : ---

samoga sebe; manje osvajanja, a više kreposti,bez kojih nema osvajača.Sv.Franjo Borgija je to naročito naglašavao s obzirom na misijske zemlje. On piše Provincijalu u Portugalu:"Oni,koji mogu poći u Indiju,neka budu uvjereni,da ne idu krstiti milijune,nego trpjeti za Isusa Krista i učiti barbarske jezike kao djeca"(Život P.Suau II.15o).

II. Poglavlje

Što je zvanje?

1. Zvanje možemo shvatiti u dvostrukom smislu. U aktivnom smislu ono se sastoji u biskupovu pozivu. Da ovaj poziv bude opravdan i razborit, pretpostavlja se, da u dotičnoj osobi postoji sposobnost, koja se traži. Ovo je pasivni smisao.

Negativna je sposobnost, kad se s obzirom na porijeklo (nepravilno rodjenje), na tjelesnu gradju (odviše istaknuta rugoba, bolest ili znatna tjelesna mana), na moral i temperamenat (očita nesposobnost za celibat, potpuni nedostatak rasudjivanja i t.d.) ništa ne opire i ne protivi primanju Redova i službi, koje svećeništvo sobom donosi. Naravno, pretpostavlja se, da postoji želja za svećeničkim staležom.

Rekli smo: pretpostavljamo, da postoji želja za svećeništvom. To je najvažnija pozitivna točka. Nitko ne smije ući u svećenički stalež, ako nema čistu, poštenu i čvrstu volju da postane svećenik; ili bolje reći, da postane svet svećenik. Kažemo, da postoji zvanje, kad se u nekoj osobi nadje ta volja praćena plemenitim motivima.

Primjer je zvanja u aktivnom smislupoziv Našega Gospodina apostolima, koji su popravljali svoje mreže: "Dodjite, slijedite me!" Primjer zvanja u pasivnom smislu bilo je raspoloženje onoga mladića, koji je pohodio dobrog Učitelja: "Ja vršim čitav zakon, ali bih htio učiniti nešto više."

Ovdje ćemo govoriti samo o pasivnom pozivu. To znači, proučavat ćemo, kako u nekoj osobi nastaje želja, da se Bogu preda u svećeništvu; kako možemo ustanoviti, da se doista radi o želji koja dolazi od Boga; i konačno, kako ta osoba mora postupati, da hrabro odgovori, ako ta želja postoji.

2. Kako nastaje želja, da se u svećeništvu predamo Bogu?

Predodžbe svjetovnjaka u tom obziru katkada su neobične. Prema njihovu mišljenju uzrok je pozivu odbojnost ili strah pred životom, zaziranje od braka, sentimentalno razočaranje, ukratko: težnja za časnim i relativno lakim položajem. (Pisci drama i romana rijetko proučavaju problem zvanja nepristrano ili barem pametno) Ali pustimo ta maštanja.

U stvari želja za predanjem Bogu dolazi uvijek iz plemenitih razloga, koji su uostalom silno različni, već prema naravi i sposobnosti duša.

Takvi motivi jesu:

- Sama ljepota svećeništva. Uočili smo kako je divno kad imamo vlast posvećivati, ulijevati božanski život u duše, služiti Kristu kao Njegov poslanik,;
- Primjer svetih svećenika, koje smo susreli;
- Poziv Crkve, koja traži apostole za navješćivanje Evandjelja zapuštenim vjernicima;
- Shvaćanje, da je Otkupljenje relativno neplodno, ne pomognemo li Otkupitelju noseći dušama blago Krvi prolivene na Kalvariji;
- Privlačljivost posvećenog djevičanstva;
- Žedja da budemo slični Isusu Raspetome u većoj mjeri nego samim životom kršćanina;
- Potreba za velikim životom, većim nego što je onaj u svijetu, za životom, koji će izravnije osvajati, koji će biti stroži i u sebi plodniji.

Na čistu sam,da kao vojnik branim ljudske interese, a kao svećenik božanske interese, - kao liječnik brinem se za tjelesa ljudi, a kao svećenik za njihove duše, - kao industrijalac pridonosim većoj udobnosti života, kao svećenik olakšavam vječni život, - kao inžinjer gradim tvornice i strojeve, kao svećenik zidam most, koji spaja zemlju s nebom, - kao trgovac trgujem prolaznom robom, a kao svećenik bit ću dobavljač vječnosti. Ako poredba izmedju svećeničkog i laičkog apostolata više upada u oči nego poredba medju službama, kako je istom očita nadmoćnost samoga svećeničkog apostolata nad apostolatom u svijetu! I lajik sigurno može biti "sijač riječi". On to može katdaka izvesti veoma slavno, i što je još vrednije, neobično korisno. Ali nije li ipak svećenik onaj, koji "ima vlast učiti narode"? Svojom predanošću, ljubavlju, odricanjem i duhom žrtve može i lajik na izvjestan način postati kanal milosti. Ali što je ta moć prema svećeničkoj vlasti, po kojoj Bog na Krštenju ulazi u dušu ili se Pokorom u nju vraća ili po kojoj Naš Gospodin silazi na oltar! I t.d....Lajik može pripraviti za milost, ali je ne može udijeliti. Lajik može pripraviti dušu za oproštenje, ali samo svećenik može dati odrešenje. Lajik može potaknuti dušu na primanje sakramenata, ali ih on ne može dijeliti.

To su tek neki od glavnih motiva, koji nas potiču na svećeništvo. U njima ima opet bezbroj razlika podesnih da uprave volju prema svećeničkom staležu.

3.Kako ćemo ustanoviti, da li postoji zvanje ili ne?

Tu mogu biti tri slučaja:

a) Unutarnje prosvjetljenje toliko jasno, da je svaka sumnja nemoguća;

b) Manje više živo i stalno nagnuće. Pod nagnućem ne treba smatrati jedino i prije svega osjetna nagnuća. Mi govorimo o nadnaravnim sklonostima, koje mogu u isto vrijeme savršeno postojati uz otpor naravi, uz odvratnost prema žrtvama, što će ih trebati podnijeti, uz strah pred dugotrajnim naucima, pred odricanjem od domaćeg ognjišta i t.d. To nagnuće spada u "razlikovanje duhova", pomoću kojega treba pomno razlučiti, da li ta odbojnost ima objektivni temelj i da li je potrebno o njoj voditi računa. Ako su nagnuća po kakvoći valjana, treba se pitati:

- Kakva su po naravi?
- Otkad postoje?
- Jesu li kadgod iščezla?
- Ako su povremeno iščezla, postoji li ipak izvjesni kontinuitet u pozivu?
- U našim najboljim časovima, koji nas razlozi potiču na odluku?
- Što o tome misli duhovni vodja?

c) Može se pojaviti i treći slučaj, koji bismo mogli nazvati pozivom razuma.

Nagnuća nema, ali postoji jasan uvid, da je svećeništvo poziv na svet život, da je taj stalež općenito moguć, a može biti prikladan i dotičnoj osobi.

- To je svet život i po sebi dostojan, da ga odaberemo. Nije li to najljepše i najplodnije zvanje? Ono je najljepše. "Bog je učinio dva čuda: Presvetu Djevicu i svećenika", s pravom je rekao M. Olier. Ono je i najplodnije, osobito u naše vrijeme, kad su duhovne potrebe dosegle vrhunac.

- To je život moguć, ukoliko nas protivni znakovi Providnosti ne sile, da svoj izbor skrenemo drugim pravcem. Pazimo pomnjivo, jer se možemo lako prevariti s obzirom na pravu vrijednost ovih protiv-

nih znakova. Uočimo ih dobro i ne dajmo se smesti odviše ljudskim načinom mišljenja.

- Taj je život za me prikladan. Poziv Gospodnji, da Mu se darujemo, po svojoj je naravi opći poziv. "Ako ima medju vama, koji žele stupiti u moju posebnu službu, pozvani su da to učine." Ako konkretno nemamo razloga misliti, da se nalazimo izvan toga općeg poziva, dužni smo, ne kažem obvezati se na svećeništvo, ali barem ozbiljno razmatrati, ne odnosi li se Učiteljev pozivi na nas.

Prečesto se misli, da je zvanje neka teška i prinudna sila, koja najednom obuzme čovjeka kao kakav ogrtač. "Eto, ja sam zahvaćen, ja imama poziv!" Ne, svakom velikodušnom čovjeku, koji je gospodar svoje budućnosti, stavljena su na izbor dva načina, kako da "provede svoj život": Svetost u svijetu i svetost u posvećenom celibatu. Mi smo na raskršću dvaju puteva; možemo birati. Kao što možemo birati i da li ćemo uzeti zvanje bilježnika, liječnika, zemljoradnika, odvjetnika, trgovca. Nema sumnje, rekli smo, da su potrebni nužni zahtjevi (vidi kako smo prije objasnili "mogućnost", neophodne negativne i pozitivne prikladnosti). Ne možemo medjutim nikada dovoljno naglasiti, da božanski poziv obzirom na zvanje ne mora nipošto biti obilježen onim nagnućima, koja nas gotovo sile, ili nekim neodoljivim i slatkim glasom, koji nužno obvezuje. "Ako hoćeš" rekao je Naš Gospodin mladiću. Pretpostavlja se, da u tebe nema fizičkih ni moralnih nemogućnosti. Prema tome, samo tvoja volja ima izreći onaj odlučni: "Ja hoću". Naravno, volja će biti pomognuta milošću, ali tu milost ne smijemo shvatiti kao neki oduševljeni i gotovo nesavladivi poriv"(1.)

4. Što treba praktički raditi u pitanju zvanja?

- Dvije su mogućnosti: Ili je pitanje teoretski već odlučeno, ili ga još treba riješiti.

Ako je riješeno onda to može biti afirmativno ili negativno. Kad je riješeno u negativnom smislu, onda nemamo o tome ništa reći. Ako je riješeno pozitivno, moramo prije svega zahvaliti Bogu za ovu neispored ivu milost. Istina je, da je taj poziv apstraktno govoreći općenit, t.j. on je tako upravljen, da ga svi mogu razumjeti i čuti. Ali kad netko smatra, da je taj poziv njemu upućen, i on mu odgovori darivajući samoga sebe, onda je to milost izbora. U tom smislu treba shvatiti i riječi: "Niste vi mene izabrali, nego sam ja vas izabrao."

Kad smo jasno uočili namjere Božje, ne smijemo pustiti Gospodina da čeka. Kao što nije dobro nagliti, kad treba proučiti svoj put, tako je potrebno, kad smo ga upoznali, da svoju nakanu bez oklijevanja prevedemo u djelo. Odlaganje ne koristi ničemu; ono je nepažnja prema Bogu, a pogibeljno za sam poziv. Ne smijemo ovako misliti: "Ja imam poziv, svejedno je, hoću li ga slijediti prije ili kasnije." Zvanje je zrno, dragocjeno doduše, ali krhko. Mnogo svećeničkih zvanja se izgubilo, jer se odviše zatezalo. Ako radi nekog ozbiljnog razloga (dob, zdravlje i t.d.), moramo odgoditi izvršenje naše odluke, onda živimo unaprijed tako, kao da smo već u luci. U tom slučaju opirimo se blago ali odlučno svakom pokušaju i nastojanju, da produžimo odgodu dulje nego je to bilo razborito predvidjeno.

Što da radimo ako pitanje ostaje neriješeno?

Moguće je više pretpostavaka.

- Duh jasno vidi, ali volja se boji. Mi oklijevamo, mi kolebamo. Budući da duh jasno uvidja, moramo samo moliti Boga, da nam dade hrabru volju. A onda treba mudrim razmišljanjem potkrijepiti raz-

Bilješka na slijedećoj strani.

mišljanjem potkrijepiti razloge, koji nas potiču,da se predamo. Takvi su na pr. razlozi: Slava Božja, naša duboka sreća ovdje na zemlji, a možda, neizravno, i vječna sreća na nebu.(2)

- Pretpostavimo, da duh nije još došao do svijetla, barem do potpune svjetlosti; mi još sumnjamo.

Treba odbaciti sumnju. U tu svrhu moramo proučavati zvanje teoretski i u svijetlu pravih načela. Pitajmo se: Što bismo na času smrti željeli, da smo sada odabrali? Ili: Što bismo savjetovali nekomu drugomu, koji bi nam u svemu bio sličan?

A zatim praktički prije svakog novog ispitivanja stvorimo u sebi raspoloženje, da ne ćemo odlučivati u smislu naravnih nagnuća, nego u smislu Božjih želja, koje ćemo nastojati lojalno upoznati. Da stečemo ovo raspoloženje ravnodušnosti i žrtve, koristit će nam Duhovne vježbe, kojima je izričit cilj, da nam pomognu "urediti život", ut ordinet vitam.

---

1)Evo jednog primjera,koji može bar donekle objasniti ova tumačenja. Taj se primjer odnosi na O.Gratry-a,dok je još bio djak Politehnike: "Kanio sam čitav život posvetiti Bogu.Odjednom opazih,da mi je ljubav bila zaprekom(on je kratko vrijeme pomišljao na ženidbu) Da prekinem? Ne! Ne!...(Ali) jedan tajanstveni glas govorio mi je: Ah, kad bi ti htio!-Ja ne mogu htjeti,to je nemoguće!-Medjutim - ako ti hoćeš - odzvanjalo mi je. U početku nisam htio "htjeti". Neko vrijeme zatim,ja sam jako "htio htjeti",ali još uvijek bez prave volje.Glas je bivao sve uporniji,dok konačno ne rekoh:Izvedi to Ti sam,uzmi,reži!Čini mi se,da još i sad osjećam hladnoću tog rezanja"(Souvenir de ma jeunesse,6.izd.str.85-88).

2)To ne znači,da je odbijanje zvanja po sebi grijeh.Grijeh nastaje, kad ne slušamo koju Božju zapovijed. Ovdje nema zapovijedi;to je samo poziv: "Ako hoćeš".Grijeh bi bio samo onda,kad bismo bili na čistu, da izlažemo dušu teškoj pogibli,ako ne slijedimo poziv. Ali je istina da se duša lišava osobitih milosti,koje su za nju pripravljene u staležu,u kojemu je Bog želi.Na taj način ona se neizravno izlaže pogibli. Ovo pitanje medjutim prelazi granice pojedinca.Radi odbijenog zvanja nastaje velika šteta za duše,koje bi preko ovog posrednika Bog spasio ili posvetio. Po svojoj apsolutnoj moći Bog to može nadoknaditi; ali on to nije dužan učiniti. Ovo posljednje djelomično tumači,zašto se Otkupljenje tako polako ostvaruje(V.u svesku "Le Christ dans nos freres; poglavlje:Zvanje sijača".)

III. Poglavlje
Što je svetost?

Sveti Toma je izvanredno jasan i jednostavni se zdrav razum slaže s njim: "Ordines sacri praeexigunt sanctitatem" - "Za primanje sv. Redova traži se svetost" (1). On kaže nadalje: "Illi qui divinis mysteriis applicantur, perfecti in virtute esse debent - Tko vrši svetu službu, mora posjedovati savršenu krepost" (2).

C. Zakonik to isto izričito kaže: "Clerici debent sanctiorem prae laicis vitam interiorem et exteriorem ducere - Svećenici su dužni provoditi svetiji život od laika, vanjskim i nutarnjim načinom" (3). Zar liturgija zaredjenja ne preporučuje takodjer sa svoje strane: "Ministros Ecclesiae, fide et opere debere esse perfectos - Službenici Crkve moraju biti savršeni vjerom i djelima".

1. Ostavimo po strani pitanje, koje je uostalom sasvim teoretsko, u kakvo stanje savršenstva stavljaju svećenika funkcije, na koje je pozvan. Tim pitanjem bave se stručnjaci kanonskog prava, ukoliko to uopće nije samo neka pretežno verbalna rasprava.

Recimo to ukratko: Sve do nedavno razlikovali su pisci dva stanja savršenstva; savršenstvo biskupa - perfectionis acquisitae, i savršenstvo redovnika - perfectionis acquirendae. Svećenik je, kako znamo, pozvan na vrlo veliko savršenstvo; a ipak nije se smatralo, da je stavljen u stanje savršenstva. Neki su mislili, da i svećenik iz hijerarhijskog klera učestvuje u stanju savršenstva svog crkvenog poglavara. Budući da je pozvan, da sudjeluje u pastirskoj vlasti biskupa. A ta vlast traži od biskupa potpuno vršenje kreposti ljubavi (4).

Pustimo teoretičare, da o tom raspravljaju. Jedno je sigurno: radi svoje dvostruke vlasti - nad fizičkim Tijelom Kristovim (misija onoga koji posvećuje) i nad mističnim Tijelom Kristovim (apostolat duša), - svećenik je obavezan na izvanrednu svetost. Služimo se radije tim nazivom, koji se ne može pobijati.

2. Bit svetosti sastoji se u primjeni stanja milosti. Jasno je, da su svi na to obvezani, bili oni svećenici ili ne.

U užem smislu svetost ne stoji samo u izbjegavanju teških grijeha, po kojima gubimo božanski život, nego i u čuvanju od svake i najmanje slaboće, osobito, ako je ona posve promišljena. Razumije se, da budući svećenik, pogotovo ako je već zaredjen, ne će u tom obziru ništa zanemariti. Tridentinski Sabor kaže potanje: "Levia etiam delicta effugiant". To je stroga logika. Izbjegavat će osim toga i najmanje nesavršenosti. Tu je duša tako raspoložena, da ne će ništa odbiti ne samo kad se radi o Božjoj zapovijedi, pa makar i u maloj stvari, nego i o jednostavnom pozivu Božjem, uz uvjet, da smo ga kao takvog jasno spoznali. Ali to je samo negativna vjernost.

---

1) II a, II.38 q 189, čl.1, ad 3
2) In 4 Sent.dist.24, q 3, čl.1
3) Can. 124.-
4) Tanquerey zastupa negativno mišljenje, "jer svećenik, pa i kad je dušobrižnik, nema one stabilnosti, koja se kanonski traži za stanje savršenstva." Svećenik, koji je istodobno i redovnik, dodaje Tanquerey, "ima očito sve obveze svećeništva i k tome sve obaveze zavjeta. Pri tome svećeništvo traži po sebi veću svetost nego i sami zavjeti." (Precis de Theologi e ascetique et mistique, t.I.p.271.) Redovnik se stavlja u stanje savršenstva time, što se obvezuje, da će stalno težiti za krepošću, koju njegov zavjet traži. Onog dana, kad bi dragovoljno i trajno prestao nastojati oko toga, on ne bi više bio u svom zvanju, makar i ne otpao od njega vanjskim načinom.

Tko nastoji oko svetosti, mora težiti i za pozitivnim vršenjem kreposti, koje njegov stalež traži. Za onoga, tko hoće biti svećenik, ili je već i postao, to će biti nastojanje za sjedinjenjem s Bogom, za duhom sabranosti, za životom ljubavi i molitve. (Ne mora li on biti "homo Dei"?) To će biti takodjer težnja za savršenom čistoćom (on će učiniti ili je već učinio taj korak); za poniznošću (imitamini quod tractatis), za marljivošću u radu (ne će li primiti, odnosno nije li već primio "ministerium verbi"?), za velikom revnošću u službi duša (njegove apostolske funkcije).

Svetost možemo shvatiti još u jednom posljednjem smislu: to je svetost u izvanrednom stupnju, odnosno ona, koja se očitovala osobnim heroizmom toliko, te je zaslužila, da nam je Crkva stavi za primjer. To je beatificirana ili kanonizirana svetost. Moramo primijetiti, da svaka velika svetost ne postizava te časti. Može biti takvih blaženih i svetih, koji su postigli manju svetost od nekih kršćana, što nisu uzdignuti na čast oltara. Gospodin točno poznaje nutarnju snagu ljubavi. Koji Boga više ljubi, taj je i svetiji, makar njegova ljubav i ostala sakrivena, pa i ako Crkva ne smatra korisnim, da svijetu objavi njenu posebnu vrijednost. Konačno razvrštavanje, ako tako smijemo reći, izvršit će se na nebu.

3. Svaki put kad govorimo o svetosti, nameću se dvije primjedbe.

Evo prve: Ma kako mi ovdje na zemlji prionuli uz Boga, naša ljubav može neprekidno rasti. I svaki dan, koji prolazi, moramo nastojati, da se u njoj više popnemo. "Makar ne znam kako dugo živjeli, tako piše Augustin, makar ne znam kako daleko došli i napredovali, nitko ne može reći: to je za mene dosta! Tko bi tako rekao, ostao bi nasred puta i postao nesposoban da stigne. Onog časa, kad kažete: to je dosta, vi ste se zaustavili."

Dok ne dodje smrt, da nas ustali u konačnom, postoje dvije vrste sredstava, pomoću kojih možemo porasti u božanskom životu. To su: primanje sakramenata živih i vršenje kreposti. I zato je dug život, kad je doista ispunjen ljubavlju i vjernošću, plodniji od kratka života. Nema sumnje, Bog može učiniti, da svetost kod nekih bude tako intenzivna, da to nadomješta trajanje: "Consummatus in brevi, explevit tempora multa", kako se na pr.kaže o sv.Stanislavu Kostki. Ali općenito pravilo ostaje.

Druga primjedba: Dok živimo ovdje na zemlji, naša veza s Bogom može se prekinuti. Nitko ne može u sebi reći, da je zauvijek ustaljen u stanju svetosti, osim ako je utvrdjen u milosti. Zato eto treba uvijek bdjeti i ne pouzdati se u sama sebe: "Quomodo cecidisti, Lucifer?" Djavao ima neku vlast i nad samim svecima. I kad smo vrlo zaneseni vjernošću prema Bogu, zla požuda ostaje na dnu našeg bića. Pa ako pažnja ili hrabrost popusti u duši, može nas požuda grdno prevariti: "corruptio optimi, pessima". Duše koje su dugo bile gorljive, katkada podliježu, a neke silaze i vrlo duboko u ponor. Samo u nebu je mjesto sigurnog oslobodjenja od svake mrlje, stalno i vječno prianjanje uz neizmjerno svetog Boga.

Mudra opreznost ne smije medjutim nikada prijeći u nedostatak pouzdanja. Krepost ufanja traži, da od Gospodina očekujemo potrebnu vjernost. Osobito, ako živo želimo ustrajati u dobru i ako smo spremni odlučno prihvatiti sredstva da se "održimo" i da se "penjemo".

4. Kad je svećenik postigao svoje zvanje, za nj nastaje pogibao, da se zadovolji osrednjom kreposti, da ovako nekako umuje: On zacijelo ne će izdati svoje poslanje. On će učiniti sve što može da podigne svoje stado. Ali ćete uzalud tražiti od njega više. Re-

dovnik se obvezao, da će prema svojim Ustanovama težiti za sve većom kreposti. Od svećenika nije se tražila takva obaveza. On nije zavjetovao poslušnost i u tom pravcu on je dao samo jednostavno obećanje. Svećenik ostaje gospodar svog imetka i svojih dobara, jer se nije posebno obvezao na siromaštvo. On će svakako vrlo često više oskudjevati od mnogog redovnika, ali on smije sakupiti malu ušteđnju i brinuti se za uzdržavanje svojih rodjaka. Redovničko Pravilo obvezuje na molitvu, a za svećenika je razmatranje samo savjet, i t.d. i t.d.

Sve je to istina, strogo uzevši. Ali je velika zabluda misliti, da svećeniku može dostajati samo ona najmanja svetost! "Sequere me", rekao je Naš Gospodin svećeničkom kandidatu: "Slijedi me!" Treba li slijediti iz daleka ili iz blizine, najveće blizine? Sv.Grgur Nazijanski lijepo kaže govoreći o svećenicima: "Nullam ascensionis et deificationis mensuram agnoscant" - "Za njih nema mjere u božanskom usponu i pobožanstvenjenju".

Osrednja krepost? Nikako! - Samo elementarno pobožanstvenjenje? Nikako!

"Nullam ascensionis mensuram"! Ne smijem propustiti nijednu razboritu mogućnost uspona. "Nullam deificationis mensuram"!

Božanski život koji je na Krštenju bio uliven u moju dušu, nije bio ona obična mjera, kao za kršćanina odredjena da živi u svijetu. Predvidjevši da ću biti svećenik, Bog mi je već od tog početka udijelio kapital prebogatih milosti, uz uvjet, da one mojim nastojanjem donesu što bolji i što obilniji plod. Kao i svaki krštenik ja imam dvije velike grupe sredstava u tu svrhu: Sakramente živih, naročito Euharistiju, i u mom slučaju Pokoru, a zatim vjernost milosti.

Koliko vrijedi moj dodir s Euharistijom (učestvovanje u Žrtvi, zajedničko sjedinjenje putem blagovanja Tijela Kristova, pohodi presv.Oltarskom Sakramentu)? Zar svećenik ne mora biti napose čovjek Hostije?

Kakve su moje ispovijedi? Valjanost mojih ispitivanja, iskrenost mojih priznanja, velikodušnost mojih čvrstih odluka? Brinem li se da slijedim primljene upute?

Kakva je moja vjernost prema milosti? Površan sam i rastresen, a ne znam ili ne ću da se saberem. Hoću da lijetam, da se rasipam. Ne umijem se usredotočiti, biti pažljiv. Bog me često zove, a ja sam tek rijetko spreman čuti njegove pozive. Pa ako tu i tamo i otkrijem, što Bog traži, zar ne okolišam, nalazeći uvijek izliku, da odbijem ono, što se od mene zahtijeva?

To je svetost? Ne! Takav način života znači nešto sasvim drugo.

Medjutim, koji je moj cilj?

Ja hoću cilj. Da, svakako!

Pa dobro, zašto da se onda odlučno ne latim sredstava?

5. Da bi potakao svoju revnost za posvećenjem neka Klerik, a kasnije svećenik, razmatra o tri velika pitanja:

a)Što očekuje Krist od njega? Po prevelikom milosrdju Bogu se svidjelo, da usred tolikih drugova, možda dostojnijih i nadarenijih odabere radije ovoga, nego druge. On je odvijeka zamislio (o ovom vječnom izboru Božjem treba često razmatrati), da tog jednog dječaka podigne na čast svećeništva. U tu svrhu On je umnožio povoljne prilike (razmatrati ih pojedinačno: kršćanska obitelj, kršćanski odgoj, unutarnji pozivi svake vrste, zaštita, nebrojene pažnje). Je li sve ovo bilo zato, da završi samo neznatnim posvećenjem bez poleta?

b) Što očekuje od svoga svećeništva sam pozvani?

Pošto smo razmatrali sam poziv sa gledišta: Bog me zove! - razmotrimo ga i s gledišta nas samih, koji na taj poziv odgovaramo. Što ćemo tu naći? Žar želju za nekom tek osrednjom kreposti? Kad smo prvi put sanjali o tome, da se posvetimo svećeništvu, što smo željeli? Možda bilo kakvu vezu, bilo kakav uzvrat? Zar bismo slijedili svoju zamisao, da se samo o tom radilo? Zar bismo ostavili ono, što smo ostavili, odrekli se onog čega smo se odrekli, makar to bilo i maleno (kad treba kidati onda je i to veliko) samo zato, da dodjemo do neke prosječnosti?

c) Ostaje još ono, što Crkva očekuje: Crkva koja poučava i koja sluša.

Crkva koja poučava. Onome, tko želi postati svećenik, biskupija stavlja na raspolaganje kuću, nastavnike, oce da ga odgoje, pouče i posvete. Ona smatra, da ne može nikada previše učiniti za njega. Zar da onda ne očekuje mnogo od toga zrna, što ga Bogoslovija ima pripraviti!

A vjernici, što oni žele i traže? I oni, koji se najmanje kane obraćati na svećenika, računaju na njegovu svetost. Da, oni su katkada najteži i najizbirljiviji u svojim zahtjevima. A oni, koji se kane koristiti uslugama svojih svećenika, kako oni očekuju, da u svojim pastirima nadju krepost i svetost Isusa Krista! Možemo li pretpostaviti, da će oni jednoga dana smanjiti svoje zahtjeve? Vjernici naprotiv žele, da izvor, na kom će se oni napajati, bude čist i životvoran i da stol, na kojem će se hraniti, bude u blizini Sinaja, Gore Blaženstava ili Kalvarije.

A na žalost, ako se dogodi, kao što se zna i dogadjati, da svjetovnjaci postignu veću svetost nego li njihov svećenik? "Oni su bolji od mene" reći će ili barem pomisliti poneki kapelan ili svećenik o jednom ili drugom od svojih vjernika.

A onda? Ako vas poniznost nuka, da tako govorite, vrlo dobro. Ali ako time iznosite jednu stvarnu činjenicu, kako je to žalosno! Kako? Svjetovnjaci bolji od nas, njihovih svećenika? Svakako, vrlo je poželjno da naši svjetovnjaci, a pogotovo naši uzorni vjernici budu sveci. Ali ako smo mi, koji ih moramo posvećivati, ispod njih, kako ćemo postići cilj? Sakramenti djeluju ex opere operato, to je posve istinito, Medjutim smijemo li zanemariti onu "Virtus operantis"? Napokon, dobar dio apostolske službe sastoji se i u drugim stvarima, a ne samo u djeljenju sakramenata. A u tom slučaju, kakvoća apostolata je važna funkcija u ostvarivanju dobra. Čudimo se, da vjernici životare, da pothvati obamiru unatoč katkada i znatne vanjske djelatnosti i priznatog talenta. Što nedostaje? Svetost pastira!

Danas je naročito porasla potreba uzorne svetosti svećenika. Masa ovisi o kreposti uzornih vjernika. Ali tko može dovesti te vjernike do poželjne kreposti, ako ne svećenik, koji ih je dužan izgradjivati, ulijevati im pravi duh Isusa Krista, odricanje, ljubav prema dušama, strpljivost, duh molitve, nesavladivo pouzdanje, gorljivu požrtvovnost?

Ne možemo dati čega nemamo. Nemamo li snažnog unutarnjeg života, sve što budemo radili doživjet će potpun neuspjeh.

------ : ------

IV. Poglavlje

Duhovni napredak

Prije nego što proučimo pitanje duhovnog napretka, čini se, da bi bilo korisno najprije ispitati problem grijeha i napasti.
Mi to ne ćemo učiniti, svakako ne zato, što za Klerika i za svećenika ne bi bilo korisno o tome razmatrati, nego zato, što smo to protumačili na drugome mjestu, koliko nam se činilo potrebno. Barem u osnovnim crtama. Stoga smo slobodni uputiti ih na to djelo. (1) Osim toga, kako smo morali učiniti izbor s obzirom na predmete, koje ćemo u ovoj knjizi obraditi, smatrali smo, da pozitivne teme puta prema Bogu iziskuju veću pažnju i više zaslužuju da se kod njih zaustavimo.

+ + +

1. Rijetko se dogadja, da na početku duhovnog života ne osjećamo neki polet u službi Božjoj, neku manje ili više duboku nasladu, koju nazivaju utjehom. Mi volimo ljubiti, kako kaže sv. Augustin. To je osjetna nagrada početnoj dobroj volji, koju Bog hoće ohrabriti.
Malo pomalo ovo opojno raspoloženje slabi, pa i sasvim isčezava.
Ali nipošto ne treba po ovome mjeriti napredak. Jednom zauvijek treba dobro razlikovati ono što radimo u osjetnosti, ili uz pratnju osjetnosti, od onoga velikodušnog htijenja, koje se naravski lakše razvija"kad i srce sudjeluje". Medjutim, volju treba naučiti, da ne računa sa slatkoćom. Rasplinuti se u čuvstvima nije najbolji oblik ljubavi. Onaj može reći, da doista ljubi, koji se odlučio da ništa ne uskrati, da uz svaku cijenu ide do kraja svojih mogućnosti.
Kad sv. Toma Akvinski i sv. Franjo Saleški žele odrediti pravu pobožnost, što u stvari znači pravo predanje (devorere, devotus),oni govore o potpunoj spremnosti volje, da se preda službi Božjoj - voluntas prompte trahendi se ad ea quae pertinent ad Dei famularum", "duhovna gipkost i živahnost, kojom brižljivo, često i spremno radimo za Boga", Ženevski biskup kaže dalje: "Ljubav je duhovni oganj,a pobožnost joj dodaje plamen, kojim ljubav postaje spremna, djelotvorna i revna."
Vršenje dužnosti i ljubavi spojeno je katkada s osjetnom slatkoćom. Kad je ta slast vezana uz pravu predanost volje, možemo govoriti o istinitoj pobožnosti. Ali ako se radi samo o osjećaju bez stvarnog predanja, takva je pobožnost samo prividna, ona je varka.
Pa i onda, kad je predanje pravo, moramo paziti, da ne prionemo pretjerano uz utjehe, ako nam ih Bog u manjoj ili većoj mjeri daje. On to čini zato, da ojača hrabrost, da pomogne početnu i još nedovoljno utvrdjenu krepost, ili radi kojeg drugog razloga. Duhovni učitelji, a osobito sv. Ivan od Križa, žigošu izvjesnu "duhovnu sjetilnost", koju označuju kao više ili manje prianjanje uz slasti što dolaze od Boga većma nego uz samog Boga. On kaže da tim pokazujemo veću brigu za darove nego za samog darovatelja, više pažnje prema onome, što Bog drži u ruci, nego prema onome, što je Bog po sebi i neovisno od milosti koje dijeli.
Nemojmo to nikada zamijeniti! Znajmo "služiti", bilo da nas dobri Učitelj obasiplje mnogim "utjehama" i "osjetnim nasladama", bilo da nam ih daje oskudno.

1) Vidi u "Tečaju vjeronauka" objelodanjenom pod naslovom:Notre Histoire divine (Ed.Spes) I.dio,knj.I.I.gl.III.i II.dio,knj.I.gl.1.(o grijehu),gl.II.(savjest),gl.III.(psihologija napasti).

Uzmemo li problem gorljivosti s negativne strane, bit će nam jasnije. Nedostatak prave gorljivosti znači mlakost. To je neka mlakost volje, koja si uskraćuje samo ono, što je pod smrtni grijeh zabranjeno, a bez daljnjega si dozvoljava ne samo hotimične nesavršenosti, nego pače i lake grijehe. Stvari Božje nisu više na prvom mjestu; nema doduše izdaje, ali nema više ni traga one lijepe revnosti, koja je bila toliko značajna u početku. To je slabokrvnost, koja izlaže duhovni organizam svim klicama zaraze.

2. Kako se očituje mlakost? Iscrpivo nabrajanje bilo bi predugačko. Spomenimo samo na primjer:
-Uobičajeno kršenje propisa (sve do onoga,što je i bez svjedoka nezgodno, ili bi moglo izazvati ozbiljne mjere);
-Jetke tužaljke, već prešle u naviku, protiv upravnih lica i nastavnika;
-Organiziranje stranaka, odnosno odvajanje od nekih osoba;
-Stalna želja za pohvalama i uvažavanjem, taština nad postignutim uspjesima, nad obiteljskim i intelektualnim prednostima, nad sposobnošću, kojom umijemo postići svoje ciljeve;
-Mekušasta sanjarenja kojima se prepuštamo, lijenost kod ustajanja, ili kod posla, koju ne pobijamo, čitanjem knjiga lakomislenog, površnog ili beznačajnog sadržaja, posebna prijateljstva;
-Biranje najnestalnijih i najmanje izgradjenih drugova;
-Pomanjkanje svake borbe protiv raznih sklonosti,nedostatak svakog napora da izgradimo svoj značaj, općenita nemarnost.

A nadasve, a to je najsigurniji znak, sve veće zapuštanje pobožnosti. Duhovne vježbe obavljamo površno, zato jer ih moramo činiti i zato da nam vrijeme prodje; hotimična rastresenost u kapeli ili u oratoriju; ispovijedi na brzu ruku, bez priprave, bez čvrste odluke; sasvim pasivno i mrtvo pribivanje sv.Misi; pričešćivanje iz navike ili zato, jer se i drugi pričešćuju.

Duša je malo pomalo otišla, ostaje tijelo bez života. "Namen habes quod vivas et mortuus est", kako kaže Apokalipsa. Ne čini habit redovnika, ne svećenička haljina bogoslova. Što znači samo odijelo? A što će biti kasnije, ako se već sada ne unese red u ovu pogibeljnu nemarnost?

Ako zamjećujemo, da uvelike i stalno slabimo već u Sjemeništu, gdje smo okruženi, opkoljeni, materijalno nadzirani i potpomogani zajednicom i duhovnim vodstvom, koje nas diže, ne možemo li onda s pravom pretpostaviti, da ćemo jednom kao svećenici (uzevši da ćemo pristupiti Redjenju) biti tek osrednji ljudi, kojima je hir glavno pravilo? Što će biti od naših pobožnih vježbi? Što od naše revnosti za nauk? Što će biti od naše težnje za krepostima, od naše brige za duše? A što od naše radosti nad svećeništvom, koja mora stalno rasti? Za sve to se možemo pobojavati.

Da bismo izbjegli bojažni i skrupule, važno je uostalom spomenuti, da prolazne slaboće, pa i kad su mnogobrojne, ne znače mlakost , ako se svaki put iz njih pridignemo.

Kod mlakosti ne radi se samo o nekim sporednim činima, nego o stanju zastoja, koje smo spoznali i na nj pristali. Osim toga, treba da to stanje znatno potraje. Tko nije doživio, da mu se radi nekog fizičkog uzroka (slabo zdravlje,umor) ili radi nekog uzroka moralnog reda (napast, potištenost zbog kakvog neuspjeha, prijekora, kušnje), jave časovi manje velikodušnosti, manjeg poleta, pa čak i odbojnosti? Velika je umjetnost i znak već jake kreposti, ako u tim časovima ne popustimo. Vidimo li, da si moramo prigovoriti, što smo svojim pristajanjem ponovno pali u naš "ja", moramo svakako pokušati, da opet nadjemo prijašnji polet, ali se ne trebamo smatrati žrtvom mlakosti.

Ne ćemo dakle nazivati mlakošću pomanjkanje osjetne utjehe, niti činjenicu, da smo upali u nemarnost, makar to trajalo i neko vrijeme. Mlakost je onda, kad voljom posve svijesno pristajemo, da u svom životu trajno otklanjamo svaku velikodušnost u našoj službi; kad prihvaćamo način života bez nastojanja i pobožnosti, unatoč toga, što nam je ideal jasan, što savjest prosvjeduje, što Bog nije zadovoljan.

3. Što da radimo, primijetimo li, da smo pali u mlakost?

Ponajprije nastojno isporediti svoje sadanje stanje s prvotnom gorljivošću. Ponovno pogledajmo svoj cilj. Bog hoće, da njegovi službenici budu serafi. To je istinito na nebu, a mora biti istinito i na zemlji. "Deus vult a Seraphinis ministrari" - sv. Ambrozije. Sjetimo se riječi sv.Ivana glavaru Crkve u Efezu: "Napustio si svoju prvu ljubav, i zato te korim.-Habeo adversum te quod caritatem tuam primam reliquisti"(Apok.II,2.).

Sv.Ignacije Lojolski pozove jednoga dana nekog brata - lajika svoje Družbe, za kojeg je držao, da odviše mlako živi: "Brate moj, recite mi, zašto ste došli u Red?" Brat odgovori: "Došao sam,da služim Bogu".- "Kako? opet će Svetac, što ste to rekli? Kad biste mi rekli, da ste došli služiti jednoga kardinala, jednog zemaljskog kneza, to bi vas moglo lakše ispričati. Ali vi kažete, da ste došli služiti Bogu! Pa zar mu onda tako služite?" Zar onda svećenik, budući svećenik, nije obvezan na još veću savršenost nego redovnik, koji nije svećenik? Zar opomena Sveca bratu, koji je bio premalo revan, ne pada i te kako a fortiori na mene!

U drugom redu učinimo sve, da upčimo pogibelj, kojoj smo se izložili. Sv.Bernard kaže da mlakost izaziva Boga na povraćanje: Dei vomitum provocat. Ona je priprava za teške prestupke, predvorje najgorih bijeda: "res plena miseriae et inferno proxima". I sv. Augustin upozoruje: "Magna praecavisti; de minimis quid agis? Projecisti molem, vide ne arena abruaris.- Ti izbjegavaš teške pogreške, zašto se ne bojiš i onih laganih? Izmićeš stijenama, pazi da ne budeš pokopan pod gomilom pijeska!"(1.)

U isto vrijeme treba nastojati, da prijeđemo na djela. Početak mlakosti općenito leži u pomanjkanju nadnaravnog života i u mlakoj molitvi. Zato ćemo i onda kad nema naslade ni utjehe odlučno ustrajati kod vremena odredjena za pobožne vježbe. Po mogućnosti što bolje ćemo obavljati pobožne čine, na koje smo obvezani ili koji su poželjni. Molitva nas umara: molit ćemo još više! Dobro je obvezati se na jedan naknadni pohod Presvetom Sakramentu, zazivati Mariju.

---

1. Sv.Alfons Liguori ovako tumači ove riječi u "pjesmi nad pjesmama": "Capite nobis vulpes parvuloasquae demoliuntur vineas, nam vinea nostra floruit".Pazimo na riječ "Vulpes"; Gospodin ne kaže,da uhvatimo lavove,tigre,nego lisice.Lisice pustoše vinograde time,što kopaju na mnogim mjestima i prouzrokuju,da se korijenje osuši.Tako i uobičajene mane gase pobožnost i dobre želje, a to su korijeni duhovnog života.On dodaje: "Parvulas": "Uhvatite male lisice".A zašto ne velike? Zato što manje sumnjamo na male, a upravo one čine često više zla nego velike"(Oeuvr.Ascetique,t.XIII.Casterman,1878.,str.77). Sv.Alfons dodaje: Duh Sveti kaže nadalje: "Nam vinea nostra floruit". Što stvaraju česti laki grijesi,od kojih ne zaziremo? Oni proždiru cvijeće,t.j. razaraju dobre želje za napredovanjem u savršenosti. A kad nema više tih želja, sve ćemo više nazadovati, dok ne padnemo u koji ponor, iz kojeg se možemo samo vrlo teško izvući."

Brinuti se da sačuvamo čistu nakanu u običnim djelima. Pazimo da ništa ne činimo iz hirovitosti, da ništa ne propustimo samo zato, što nam se to ne mili. Doslovce se pridržavati propisa, jer to je najbolje sredstvo, da ponovno nadjemo njihov duh.

Češće biti s onima koji su gorljivi.

Prionuti uz nauk, zabraniti si lijenost, sanjarenje, nekorisne šetnje i razonode.

Obavijestiti duh. vodju o stanju, u kojem se nalazimo, i zajedno s njim tražiti sredstva, da zaustavimo silazak niz brdo.

Bilo što da nas snadje, čuvati se na svaki način da ne klonemo. Možda nije važno, recimo, da mi pobijedimo, nego je važno, da se nikad ne smatramo poraženi i da uvijek iznova započinjamo borbu. "Počinio sam mnogo pogrešaka", govorio je časni Luj du Pont. Tu je on bez sumnje u svojoj poniznosti pretjerao. A zatim je nadodao ovo zlatno pravilo, koje treba zapamtiti: "Ali se nikad nisam pomirio sa svojim pogreškama". Žaliti svoju nesavršenost najbolji je znak, da nismo napustili nadu u savršenstvo.

---- : ----

V.Poglavlje

Postaje na putu prema svetosti

Svi se autori slažu u tome, da postoje tri velike postaje na putu prema svetosti: Put čišćenja, put prosvjetljenja, put sjedinjenja. Ali nijedan od tih puteva nije sasvim zatvoren i odvojen; vrlo često se sva tri medjusobno spajaju i prepliču. Najprije postajemo svijesni onoga, što nas priječi da ne budemo Božji. I mi odlučujemo poslužiti se sredstvima, da se uvježbamo u odricanju i da omogućimo duboku, usrdnu povezanost s Bogom. Zatim, pošto nas je Isus već privukao na početku, mi želimo da se što više nadahnemo svijetlim primjerima Božanskog Učitelja. I konačno, potaknuti ljubavlju, u želji da sve žrtvujemo, kako bismo došli do ljubavi, mi težimo samo za sjedinjenjem. I to za sve većim sjedinjenjem sa Svevišnjim, koga svaki dan sve bolje spoznajemo, koji nas sve više privlači i u kom se sve više nasladjujemo.

To su logički stupnjevi. U konkretnosti, život nastoji, da poremeti logički tok, kakav se u raspravama prikazuje. Ali ipak, ono što je prvo treba staviti na početak, a što je kruna svemu treba staviti na vrh. Jer poredak ostaje poredak; i kad gradimo kuću, ne počinjamo od krova.

Kasnije, u službi, morat ćemo paziti na to, da ne vodimo duše na neprikladan način, da ih ne silimo na nešto, čime treba pričekati radi boljeg napretka. Ali takodjer moramo se čuvati, da ne usporavamo neobične i originalne uspone samo zato, što se hoćemo vjerno držati poretka, kako je on ustaljen u knjigama. Moramo slijediti Duha Svetoga, a ne sprečavati Njegov rad. On ostaje gospodar duša. Ali budući da se Bogu svidjelo, da nam preko iskustva svetaca i nauke mjerodavnih pisaca pokaže, koji je njegov redoviti način, to je od osnovne važnosti, da se prilagodimo normalnom toku božanskih uspona.

(Prva postaja)

Put čišćenja

Ulazeći u Veliko sjemenište dolazimo "iz svijeta". Naravno, mi većinom prolazimo prije toga kroz Malo sjemenište i prema tome, već postoji neki napor u radu oko samoga sebe i neki pokušaji u ljubavi prema Našem Gospodinu.

Ali sve je ovo ponajčešće u početnom stanju. Treba još mnogo toga steći, bilo u smislu otrgnuća, bilo u smislu prosvijetljenog oduševljenja prema Kristu, uz Kojega želimo iznad svega prionuti i Kojega kanimo otkrivati dušama.

Rad oko otrgnuća zove se askeza. To je grčka riječ, znači: vježbanje.

1. Potreba askeze.- Iako imamo u srcu velikih želja, ipak nas, kao i svakog čovjeka, koji je došao na svijet, izjedaju opake požude, nastale iza istočnoga grijeha. Drugim riječima: u isto vrijeme kad u sebi ustanovimo dobre težnje, osjećamo takodjer i neke posebne sklonosti prema zlu, ili u svakom slučaju prema onom, što je manje dobro. Tako na pr. prema egoizmu, pretjeranoj ljubavi za udobnosti, zadovoljavanju hirova.

Tu je potrebno stvoriti odlučnu volju, da ćemo se vježbati u nekoj snažnoj kreposti, da ne bismo inače jednoga dana stradali.

2. Kad se treba vježbati u askezi? - Treba odgovoriti na pitanje, da li je potrebno čekati, dok se utvrdimo u ljubavi, pa da onda stupimo na put žrtve, ili treba najprije odlučno poći putem mrtvenja, da bismo se učvrstili u ljubavi.

Neki pisci kao da su skloni prvoj metodi.

Istina je, da se odvažimo za žrtvu, potrebna je neka početna ljubav prema Bogu, koja ne smije biti tek neznatna. Ali općenito je drugi oblik prikladniji, makar izgleda manje privlačljiv.

Možda je to najbolje izložio pisac članka "Odricanje",P.de Guibert u djelu "Dictionnaire d'ascetique et de mystique".

Evo njegova mjerodavnog tumačenja (1).

Izvjesna mjera odricanja nameće se već i svakom kršćaninu:" Ako netko hoće biti mojim učenikom, izjavljuje naš Gospodin, abneget semet - ipsum". Tkogod želi izbližega služiti Učitelju,sigurno će govoriti o obilnijoj mjeri. "Da totum pro toto". Proučimo živote "promašenih svetaca", vrlo dobro savjetuje P.deGuibert, vidjet ćemo, da im nije manjkao ni dubok nutarnji život, ni velik duh apostolata, pa ni izvjesna velikodušnost u odricanju. Ali oni nisu sve predali. Bilo je možda gorljivosti, pa i u većoj mjeri. Ali svetosti, ukratko, nije bilo.

"Ljubiti Boga i hvaliti Ga, žrtvovati se, mučiti se pa i ubiti se u Njegovoj službi, na to su spremni mnogi. Ali potpuno umrijeti sebi u tami i šutnji duše, otkinuti se posve i po milosti otrgnuti se temeljito od svega, što nije čista volja Božja, to je ona tajna žrtva paljenica, pred kojom uzmiče većina duša. To je upravo raskrsnica njihova puta izmedju života revnosti i života visoke svetosti."

Na točno odredjeno pitanje:"Da li odricanje treba nastupiti kao prethodni uvjet porastu ljubavi, ili kao nužna posljedica tog porasta?"P.Guibert bez poteškoće pokazuje, da je za svladavanje potrebna već znatna ljubav i da duh žrtve neobično obogaćuje ljubav. Shvatljivo je medjutim, da neki rado naglašuju, kako treba dati prednost ljubavi. To je mnogo sladje. A sv.Ivan od Križa kaže:"Primero",treba se prvo dati na odricanje!

P.de Guibert osvjetljuje to pitanje s pomoću jedne poredbe. Vjera bi očito bila sladja i lakša, kad ne bi trebalo svladavati tmine. Ali Bog hoće, da mi kroz njih prodjemo na Njegovu riječ. Tako i kad se radi o ljubavi:

"Bog traži od nas, da se radi Njega odrečemo svega, pa i prije nego što opojeni Njegovom ljubavi oćutimo, da smo se otrgnuli i odvratili od svega. I to je odgovor našeg odricanja, one ljubavi naše volje, koja teži k Bogu preko svih nutarnjih odricanja i suhoća. To prianjanje duše uz Onoga koga ljubi prije nego što Ga potpuno uživa, prianjanje do potpunog žrtvovanja svega, to je naša velika žrtva hvale u redu ljubavi, kao što je vjera žrtva u redu razuma. Jer ljubav, koja bi po sebi ispraznila našu našu dušu od svih njezinih osobnih sklonosti, bila bi proćućena i osjećana ljubav, dovoljno proživljena da svlada neodoljiv glas samoljublja. Naprotiv kod onoga, tko je sa svrhom, da dodje k Bogu, najprije prigrlio odricanje i odlučio da prodje kroz sva nutarnja čišćenja, ljubav sigurno postoji. Ona je tu vrhovni vladar, jer je svladala nutarnju smrt toliko, da smo istu smrt snagom ljubavi prihvatili i prigrlili. Ali to je ljubav, koja ide Bogu putem odricanja, kao što vjera ide putem tame. I u jednom i u drugom slučaju, to je veliki poklon nas

1.)P.de Guibert umro je 1942; bio je dug niz godina profesor duhovnosti na Gregorijanskom Sveučilištu u Rimu.

bijednih stvorova vječnoj Istini, beskonačnom Dobru! Dovoljno je bilo, da Ga nazremo, pa da se na Njegovu riječ i za Njegovu ljubav na sve odvažimo"(st.106,107).

3.Dokazni tekstovi.- Naš Gospodin mogao je reći:"Tko hoće da ide za mnom, neka me ljubi". To i jest zapravo temeljna Njegova misao. Ali jer On hoće da konkretno govori i jer za Njega ljubav nije samo čuvstvo nego i djelo, izjavio je:"Tko hoće, da ide za mnom, neka se odreče sebe"(Lk 11,23.). I da svakom bude razumljivo, kaže dalje:"Qui non renuntiat omnibus quae possidet, non potest meus esse discipulus"(Lk.14,23.).

Ni sv.Pavao ne govori drugačije:"Si spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis - Ako budete duhom morili djela tjelesna, živjet ćete"(Rim.8,13.); i dalje:"Mortificate ergo membra vestra"(Kol. 3,5.);"Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis suis - Koji pripadaju Kristu Isusu, razapeše tijelo sa strastima i požudama svojim"(Gal.5,24.).

Uostalom naše Krštenje traži, da u nama umru strasti koje sprečavaju "pobožanstvenjenje". To je sakramenat, čija je svojstvena milost, rekao je M.Olier, milost mučeništva, to jest velikodušnog odricanja. Krstionica je na početku kršćanske ere imala oblik groba. A sakramenat posvećenja dijelio se u noći od Velike subote na Uskrsnu nedjelju, da se na taj način pokaže, kako ud Kristov mora imati istu sudbinu kao i glava Isus. Moramo proći kroz smrt, da stignemo do života; ne možemo uskrsnuti, ako ne budemo prije pokopani (1). Apostol pak govori vjernicima:"Mortui estis et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo"(Kor.3,3.);"Consepulti sumus cum illo per baptismum in mortem".

Svećenik je dakle, pa i budući svećenik dvostruko"Krist": svojim krštenjem i sakramentom sv.Reda. Stoga je on više nego obični vjernik dužan da stupi odlučno na put odricanja.

4. Zamašaj askeze.- Svakako, ne radi se o tome, da se lišimo ljudskih darova, koje nam je Bog dao (a nikad čovjek ne će biti previše obdaren). Nego se radi o tome, da u sebi potisnemo sve, što bi se protivilo razvoju kreposti, koje čine svećenika i apostola, sveta svećenika, apostola u službi, koja zrači posvećivanjem.

Kad škaramo obrezujemo mlado stablo, koje obiluje mladicama, ne činimo to zato, da mu umanjimo život, nego da odsječemo divljake i uklonimo suvišne izdanke, t.j. da odrežemo ono, što usporava njegov poriv prema potpunom rastu i obliku koji želimo imati.

Ako je netko svećenik, ako je ušao u Sjemenište, ili ako vrši svećeničku službu, to ne znači, da djavao ne može njime zavladati, ili da se zla požuda ne može poslužiti njegovom lakomislenošću. Moramo se ojačati i spremiti za čas napasti, naučiti se da Bogu ništa ne uskratimo, kad dodje vrijeme molitve ili rada, kad treba vršiti kršćansku ljubav ili apostolat.

Pisac knjige "Nasljeduj Krista" kaže o Isusu, da mu je čitav život bio križ i mučeništvo. Dakle, onaj, koji je ud Kristov i koji je povrh Krštenja, koje ga je već jednom kristificiralo, želi još i svećeništvo, koje će ga još više kristificirati, mora usvojiti isto pravilo. Ne će nikada postati ono što želi, što treba da bude, ako ne provede ovaj osnovni zahtjev. Treba prihvatiti ili ostaviti! Pisac knjige "Nasljeduj Krista" kaže dalje: "In cruce salus", bez križa nema spasenja, jer su pogibli odviše velike; "In cruce vita, in cruce protectio ab hostibus, in cruce robur mentis, in cruce virtutis summa, in cruce perfectio sanctitatis"(2,9).

1.) V.knj."Bapteme et Confirmation"(Flammarion).

5. Dva oblika askeze.- Mrtvenje i žrtvovanje samoga sebe je u prvom redu unutarnja krepost. Grijeh je u volji; zagospodarimo li voljom, oboružani smo protiv grijeha. Budući da i tijelo većinom sudjeluje u našim stranputicama, pravedno je da i njega krotimo. Stoga imamo dvije vrste vanjskih vježba u mrtvenju.

- Jedne su negativne: na pr. suzdržavati se od ove ili one ugodnosti.

- Druge su pozitivne: zadavati si ovo ili ono trpljenje.

Nije nam cilj da se odričemo radi samoga odricanja, da si radi "zadovoljstva" zadajemo neka trpljenja. Razlog mora biti nadnaravan, jer žrtva nije sebi svrhom, nego sredstvo. U svemu treba postupati razborito. Naročito kad se radi o tjelesnoj pokori: uskraćivanju hrane, sna, o bičevanju i t.d. To treba vršiti pod nadzorom duhovnog vodje.(1)

Najbolja mrtvenja su ona, koja Bog od nas traži bilo putem okolnosti (prilike u obitelji,, s obzirom na zdravlje, umne sposobnosti i t.d.), bilo preko dužnosti, koje naš stalež zahtjeva. Svakako, korisna su i ona mrtvenja, koja si sami namećemo.

Najkorisnija mrtvenja za svećeničkog kandidata su ona, što se odnose na vid i opip.

- Vid: potpuno svladavanje i savršena čednost moraju kasnije krasiti službenika Božjeg i na oltaru i u njegovoj službi.

- Opip: svećenik je pozvan, da u svojim prstima drži sveto Tijelo Spasiteljevo. Kakve strahote, bude li opaka upotreba njegovih ruku prethodila ovoj najsvetijoj funkciji.

U svojoj maloj knjižici o"Svećeniku" (Hachette), Mgr. Julien primjećuje (str.lo i 11), da neki članovi klera ne paze dovoljno na čistoću odijela. Moramo uvijek paziti, da nam odijelo bude dostojno. Neka ne bude nikakvog pretjerivanja - gizde, ni taštine; ali takodjer nikakvog nemara, koji je znak nedovoljnog odgoja ili nedostatnog svladavanja samoga sebe.

------ : ------

1.) Četiri su razloga, koji stvarno tumače žrtvu. Dva su u vezi s duhovnim interesom: Razlog očuvanja i razlog ispaštanja. Dva su razloga s obzirom na ljubav i velikodušnost: razlog nasljedovanja Našega Gospodina i razlog otkupljenja duša. Ovdje se govori samo o prvom razlogu, i to ukratko.

VI. Poglavlje
Postaje na putu prema svetosti

(Druga postaja)

Put prosvjetljenja

"Imitare vitam Christi", to je sredstvo, kojim ćemo ostvariti plan Božji s obzirom na naš život. To vrijedi već za običnog kršćanina; koliko onda više za onoga, tko teži za svećenstvom!

Dvije nam se stvari nameću: Poznavati Krista i slijediti Krista.

A) Poznavati Krista. Za ovo imamo dva velika sredstva:

a) proučavanje Njegove osobe i Njegove nauke.

1. Povezati se s Evandjeljem. Ima vrlo dobrih životopisa o Našem Gospodinu, kao na pr. onaj, što ga je napisao P.Prat; ili dvije knjige od Williama (jedna o Našem G., druga o Mariji). To su možda najpristupačnije i najživlje biografije, ne osporavajući vrijednost mnogih drugih djela. Tako na pr. Evandjelje Isusa Krista od P.Lagrange, rasprava o Našem Gospodinu od P. de Grandmaison ili od P. Lebreton. Pa i mnogo drugih biografija, koje su napisali svjetovnjaci: L. Veuillot (njegovo djelo još nije zastarjelo), Talijan Papini (vrlo se mnogo zadržava na vanjskim momentima, pomalo romansirana biografija), Mauriac (studija o Presv. Djevici nije najtočnija, a neke pojedinosti zaslužuju prigovor). Korisna su jednostavnija izdanja, koja donose sva četiri Evandjelja zajedno (Weber, Publiroc..) ili samo Novi Zavjet, Pa i u Cramponovoj Bibliji tekst N. Zavjeta.

Ali proučavati treba podrobno, sa živom željom? Kad sv. Andrija dolaži i traži svoga brata Kefu, da mu kaže, kako on zna gdje je Isus, reče mu: "Zamisli, našao sam Mesiju"! - Invenimus Messiam! Kakvim je naglaskom saopćio to svoje otkriće! Isus, koga je on našao, rekao mu je jednostavno: "Veni et vide! - Dodji i pogledaj!" I oni ostadoše s Njim cijeli dan, kaže Evandjelje. Biti u društvu s dobrim Učiteljem, htjeti Ga upoznati, saznati tko je On! O Zakeju se kaže da se popeo na jednu divlju smokvu, jer je bio premalen, da vidi kad će Spasitelj proći: "volebat videre Jesum quis esset". Divnih li riječi! Nije to samo radoznalost, nego i želja, da se uvjeri o snažnoj privlačivosti upućene Riječi.

Možemo se po potrebi pomoći na pr.knjigama Karla Adama: "Jesus le Christ", ili početkom rasprave koja nosi naslov "La religion chretienne" u djelu"Christus". Dobra je takodjer zbirka "Le Christ", koju su izdali Bloud et Gay, pa bi bilo dobro imati sada ili kasnije ona tri sveska.

Budućem Kristovu konsekratoru, kome se čitav život ima odvijati in Christo Jesu, u Isusu Kristu, neka Krist doista postane "Netko"!

2. Uz proučavanje Evandjelja potrebno je proučavanje teologije i s njom spojenih znanosti. U njima je duša Kristove nauke, izrečena katkad u grubom jeziku. Medjutim ona vrlo rječito govori onome, koji umije vidjeti, koji je dovoljno hrabar ne samo da pasivno primi nauku, nego da se aktivno i oduševljeno dade na proučavanje u želji, da dodje do temelja.

Shvaća li bogoslov svu svoju sreću, što mu je staleška dužnost, da se svakog dana prožima onim što je božansko? Ovdje se ne radi o proučavanju neke svjetovne znanosti, kao što je pravo, biologija,

elektricitet, matematika, medicina. Tu treba svakog časa svoga teškog zvaničnog rada, biti u dodiru s mišlju i sa srcem Kristovim. Kasnije ćemo govoriti, kako treba praktički shvatiti svoj rad i u životu provoditi staleške svoje dužnosti.

b) Proučavanjem evandjeoskih učinaka u dušama svetaca.
Misija svetaca bila je da iz primjera, što ga je Naš Gospodin dao, izluče za se ovu ili onu značajnu crtu. Treba pročitati koji životopis Bl. Djevice (najbolji je u zbirci "Les Saints" kod Gabalda, onaj, što ga je napisao P. de la Broise, a spomenuli smo već onaj Williamov, vrlo privlačljiv, lijepo i obilno ukrašen, izd. Salvator Mulhouse). Spomenut ćemo još neke životopise: Sveti Franjo Asiški od Joergensena; sveti Franjo Ksaverski od Bellessort-a; sveti Pavao od Prat-a (Coll. "Les Saints"); sveti Franjo Saleški i njegova prijateljstva od Couasnier; Don Bosko od Auffray-a; Le P. Lenoir od P. Guitton-a; Le P. de Foucauld od R. Bazin-a, i t.d. i t.d. Razumije se, vrijedno je pročitati životopise Arškog Župnika, bilo u velikom i lijepom djelu od Francis Trochu, bilo u snažnoj studiji Henri Gheon-a (Coll. "Les Saints").
Za vrijeme bogoslovskih nauka trebalo bi čitati životopise velikih Utemeljitelja Redova i najistaknutijih crkvenih ličnosti (l'ábbe Foulque od H. Bordeaux; Le P. Chevier od M. Olier, etc).
Preko svih ovih biografija koje ćemo čitati s olovkom u ruci praveći bilješke, što će nam kasnije pomoći za unapredjivanje pobožnosti, za katekizaciju i propovijedi, nastojat ćemo otkriti Kristov lik. Zar možemo igdje drugdje naći više pouke, crpsti većeg oduševljenja? Kakve li su to pouke, koje nas hrabre, koje nas potiču i najviše nam koriste.

B) Nije dovoljno samo umom poznavati Našega Gospodina! Poput Petra i Andrije, poput svih Apostola, onih u početku i onih iz svih razdoblja, moramo i mi slijediti Njegove stope: "Veni et vide!"

a) Po primjeru svetaca, kojih nas život privlači, moramo nastojati ostvariti evandjeosko savršenstvo:
- Vjernost u svemu što Bog hoće. "Ductus a Spiritu"; sv. Poslušnost: Bio im je poslušan, "Obediens usque ad mortem".
- Skrenuti pažnju na molitvu: "Doce nos orare"; duh vjere.
- Neprestana sabranost: "Et elevatis oculis in coelum", kaže se o Našem Gospodinu svaki put, kad je imao izvršiti koje važno djelo.
- Prezir prema udobnom životu. Jaslice, Egipat, a kasnije nema ni kamena, da na nj položi svoju glavu.
- Cednost u vladanju; trijeznost, razboritost, savršena čistoća.
- Ljubav prema svima; Isus i djeca; Isus i bolesnici; Isus i oni koji su žalosni; Isus i oni, koje život bije; Isus i grešnici: Magdalena, dobri Razbojnik, sv. Petar!
- Apostolska revnost.
- Ljubav prema skrovitom životu; poniznost: "Pater major me est". Isus nestaje pred svojim Ocem i prepušta Duhu Svetom brigu da dovrši svoju zadaću, pošto je On dovršio svoju misiju.
- Strpljivost u poteškoćama i velikodušnost u patnjama.
- Opiranje djavolskim poticajima.
- Žedja za Kraljevstvom Božjim: "Ego vivo propter Patrem. Adveniat Regnum tuum!"
- Rad na Otkupljenju sve do "Consummatum est".

b) Životno središte svećenika mora biti Euharistija. A takodjer i budućeg svećenika.

Isus u Hostiji je za nas, koji nismo živjeli u vrijeme Spasiteljeva zemaljskog života, onaj isti Isus, Bog i Čovjek iz Betlehema, iz Nazareta, s Galilejskih cesta, s Kalvarije. Isus je tu i tamo sasvim isti. Samo što je nama potrebna veća vjera nego palestinskim stanovnicima onog vremena. Mi moramo vjerovati, a da ne vidimo. Oni su vidjeli, a ipak nisu uvijek vjerovali. Pa i sami apostoli bili su katkada "modicae fidei". Ali konačno, oni su gledali! Za nas ostaje: visus, tactus, gustus in te fallitur.

Snažno razvijati vjeru; vjeru općenito, a naročito vjeru u Euharistiju.

Euharistija uostalom nije jedino i poglavito stvarna nazočnost, to je prije svega Misa sa svojim združenim elementom, sa sv. Pričesti! A nije li Misa obnovljena žrtva Tijela i Krvi Isusove? Razlika je u tome, što se na Kalvariji Naš Gospodin sam žrtvovao, a u Misi moramo se i mi s Njim žrtvovati.

U prvom poglavlju dozvali smo si u pamet ovu istinu: da nas ponovno pobožanstveni, Krist nas je sjedinio sa sobom. On nas je kristificirao, kristijanizirao. Na Kalvariji je izvršeno divno kalamljenje grana na jedi-no stablo. Zaslugama svojih rana, Spasitelj nam je postigao da budemo nacijepljeni na Njegovo Tijelo, koje krvari. Krist je onda - da tako kažemo - postao množina: Čokot i loze, Glava i udovi.

Otkada dakle Krist vrši svoj zadatak, otkad je obnavljanje Njegove žrtve, koju je na Veliki Petak prinio za spas svijeta pred licem Očevim, jedna je od dviju velikih funkcija, što ih je prihvatio, nužno slijedi, da se i mi moramo pridružiti Njegovu djelu. (Druga funkcija se sastoji u proširenju njegovih otkupiteljskih zasluga na sve duše.) Jednostavno govoreći, mi se moramo duhovno prikazivati u isto vrijeme, kad se i On prikazuje, predati se s Njime istodobno, dok On obnavlja svoju kalvarijsku žrtvu na oltaru.

Je li moguće, da budući svećenik, koji će biti zamjenik božanskog Spasitelja u času sv.Žrtve, ne udje u prinos i žrtvu Mise, mnogo više i mnogo bolje od običnog vjernika, koji je obdaren samo duhovnim svećeništvom.

Ako se već od vjernika traži, da se zajednički sjedine s Gospodinom koji obnavlja i nastavlja svoju Žrtvu, te da u duhu hostije učestvuje u blagovanju Hostije, što tek treba tražiti od Bogoslova, koji je naročitim izborom pozvan da jednom kao svećenik zgotavlja Hostiju?

Misa sa svojom nadopunom, sv.Pričesti, upotpunjuje se velikom kršćanskom molitvom. To je Oficij, kojemu je Misa vrhunac. Oficij nije neki povremeni, odvojeni čin, koji ne bi bio povezan s ostalim katoličkim molitvama. Ne. Sjetimo se na pr. onog mjesta u konventualnoj Misi po samostanima, gdje se u odredjeno vrijeme mole razni Časovi brevijara.

Euharistijski čovjek ne smije biti čovjek Mise samo za vrijeme misne Žrtve. Sav njegov život prije Mise neka bude priprava za žrtvu, a sav njegov život iza Mise neka bude zahvala. To će svakako biti u prvom redu molitva, kad je vrijeme da joj se posveti. Ali i svaki drugi njegov čin mora biti upravljen prema Euharistiji ili neka bude njen odraz.

To ne znači da on u svojim pobožnim vježbama mora izričito misliti samo na Euharistiju; niti da njegova formalna nakana u svim dnevnim poslovima mora biti samo Euharistija. Ali na klecalu kao i za radnim stolom, na odmoru kao i u blagovaonici, u svojoj sobi i kad se sprema na počinak, pred očima svoga Božanskog Učitelja, koji istražuje srca i bubrege, svećenik neka bude čovjek hostije, čovjek

koji se potpuno daruje svom žrtvovanom Učitelju. Jer toga Učitelja će kasnije po svojoj službi i s neiskazanim veseljem držati u svojim rukama.

Dakle i molitva i čitav život Klerika mora odisati naročitim duhom, koji već sada otkriva svećenika idućih mjeseci ili godina. "Imitamini quod tractatis": ovu preporuku biskupovu za vrijeme redjenja (1) možemo i moramo protegnuti na budućnost. Nasljedujte već sada Onoga, koga ćete jednoga dana imati u svojim rukama - svaki dan! On će biti ondje, medju vašim prstima, prožet istim duhom potpune žrtve kao nekoć na Kalvariji.

Pio XI. spominje u svojoj Enciklici "Miserentissimus Redemptor": Ako su već obični vjernici dužni da se kao žive i svete hostije prikazuju Bogu, da u svom tijelu nose smrt Isusovu, da se pokopaju s Kristom i da se po sličnosti s Njegovom smrću na Njega nacijepe; ako su oni dužni da razapnu svoje tijelo s njegovim manama i pohotama, da izbjegavaju požudu, koja svijetom vlada i da čitavim svojim bićem odrazuju život Isusov, a sve su to riječi sv.Pavla - kako se tek budući svećenik mora smatrati počašćenim i obvezatnim da se uskladi s tim programom!

Već obični vjernici su dužni da iskoriste sve elemente svog života, te da "posvete" ovu "profanu" svagdašnjicu. Oni moraju da na neki način - kao i svećenici kod Mise - vremeniti kruh svojih djela pretvaraju u duhovnu hranu, da se tako malo pomalo mijenjaju u Isusa Krista, da se u Njega pretvore. (Hostiam sanctam, hostiam viventem, Deo placentem.) Kako istom onda budući svećenik mora biti obvezan na tu zadaću, uzvišenu, ali očito tešku, koja iziskuje svu njegovu vjeru, svu njegovu snagu, svu njegovu ljubav!

---- : ----

1.)To isto kaže i sv.Ciprijan (Posl.63): "Ille sacerdos vice Christi bene fungitur, qui id quod Christus fecit imitatur".-"Da zadatak Kristov dobro vršimo, moramo biti drugi Krist".

VII. Poglavlje

Postaje na putu prema svetosti

(Treća postaja)

Put sjedinjenja

Put sjedinjenja sastoji se, kako i sama riječ kazuje, u nekom uskom i stalnom sjedinjenju s Bogom ili s Našim Gospodinom.

1. Sjetimo se onoga, što je bitno u našoj Božanskoj povijesti:

a) Bog je htio da i mi budemo pobožanstvenjeni. On, svemogući Gospodar, htio je doći da živi u najužoj povezanosti s nama. On ne želi samo da Ga smrtnim grijehom ne protjerano (ne gasite Duha), da ne počinimo promišljene pogreške, pa ni lagane (ne žalostite Duha), nego i da tražimo što je moguće uži dodir s Njime.

Na žalost, malo je duša, koje bi se brinule oko ovog tijesnog dodira s Bogom; pače i medju onima, koji redovito žive u stanju milosti.

- Jedne stoga što ne znaju za Božansku Nazočnost ili nisu nikada o tome duboko razmišljale;

- Druge poznaju dar Božji, ali ne će da se koriste svim njegovim bogatstvom. One još ne mogu pristati na to, da se potpuno odcijepe od niskih privezanosti. A ipak, moramo izgubiti sve, da dobijemo Sve!

Naidjemo li na nekoga, tko je doista odlučio da ostavi sve, kako bi se u svojoj nutrinji sjedinio s Onim Velikim "Uvijek Prisutnim", tko u želji za božanskim dodirom nastoji što više općiti sa "slatkim Gostom duše", "dulcis Hospes animae", i u svom djelovanju ni u čemu ne traži sebe, nego samo slijedi božansku volju, onda kažemo, da je taj na putu sjedinjenja.

b) Za druge taj će put biti nešto drukčiji; oni se radije sjedinjuju s Našim Gospodinom. Kako smo već objasnili, Vječna Riječ se nije zadovoljila time, da iza našega pada samo vanjskim načinom za nas plati, kako bi nas ponovno pobožanstvenila. Riječ se udostojala da nas učini "Kristom" zajedno sa sobom.

Ovu stvarnost, koja mnogima izmiče, pa katkada i onima, koji teže za kršćanskim savršenstvom, neke su duše doista uočile kao stvarnost. A to zato, što je ova velika nauka privukla njihovu pažnju te su je proučavale, ili im je pak sam Duh Sveti manje više potajno i nejasno, ali vrlo uspješno otkrio njenu ljepotu.

A onda te duše teže da zaista "prožive Krista". Riječi sv. Pavla: "Mihi vivere Christus est" nisu više samo riječi za njih. One shvaćaju, da te riječi postaju za njih život. Stoga nastoje žrtvovati sav svoj "ja", da bi zadobile taj rijetki biser. Što je značilo za Krista živjeti kao Krist? Da svakog časa vrši volju ljubavi Onoga - Većega, kojemu se je predao, kad se je utjelovio: "Quae placita sunt ei facio semper". Te će duše udesiti svoj život prema životu Isusovu, upriličit će ga s Njegovim. Njihova dva života bit će samo jedan, ako i ne uvijek stvarno, a ono barem uvijek željom. Najveća žedj kao i najveća sreća takvih duša bit će, da se što više približe Učiteljevu primjeru, da žive pod Njegovim pogledom, da Mu neprestano govore o svojoj ljubavi.

Da u tome se takodjer sastoji život sjedinjenja!

U prvom slučaju osnovna je misao blizina Božja u središtu duše, onako, kako nam je tumači dogma o posvetnoj milosti ili o svrhunaravnom uzdignuću. U drugom slučaju bit će osnovna misao poistovjetovanje s Isusom Kristom, kako nam to otkriva i dopušta velika nauka o Mističnom Tijelu (1).

2) U vezi sa ova dva shvaćanja, dvije su glavne značajke puta sjedinjenja:

- Privlačnost molitve, pa i onda kad je molitva samo neka slatkoća, i želja za životom u sabranosti;
- Žedja za potpunim odcjepljenjem od svega.

Već na početku uspona prema Bogu našli smo i potrebu molitve i potrebu odricanja.

Ovdje na završnoj točki uspona prema Bogu evo i opet smo pozvani, da govorimo o molitvi i odricanju. Ali sada je vid pod kojim gledamo drugi. To sada nije nešto, što duša vidi da joj se silom nameće, ako želi napredovati u svetosti; to je postalo životnom potrebom njenog bića. Time nije rečeno, da je svaki napor dokinut. To je moguće možda na najvišem vrhuncu sjedinjenja. Nego ovdje se i sam napor radosno prima, ljubomorno se priželjkuje i čini nam se najsladjom radošću, ma kako bio težak.

a) Posebna značajka molitvenog života ne će biti više kao prije, vježbanje gdje je duša morala upotrijebiti sve svoje sile, da bi došla do nekog rezultata. Sada bi se reklo, da je sam Bog zahvatio duševne moći, te je duša na neki način pasivna, ako i nije oslobodjena dužnosti suradnje. Ona treba samo slijediti, slušati, uranjati u neku šutnju, koja nipošto nije samoća i siromaštvo, nego neosporna dvojina i obogaćenje pobjednika. Bog je ondje, to je sigurno, o tome nije moguća nikakva sumnja. Suvišno je umnažati razne čine; to bi samo smetalo. Šutjeti, ljubiti, opažati da smo ljubljeni, svijesni, da je Onaj koji nas ljubi sama Ljubav. Kraj toga istodobno roniti u poimanje našega ništavila i Beskonačnoga, koji privlači, obuzimlje i malo pomalo preobrazuje.

Nije naš zadatak, da se ovdje zaustavljamo na raznim oblicima molitve kod duša, koje su ustaljene na putu sjedinjenja. U tom pogledu postoji čitav niz: počevši od jednostavne molitve ili molitve gledanja, kod koje dolazi do manje ili više trajnog osjećajnog i prodornog upijanja u Jedino Dobro, pa preko raznih načina kontemplacije, gdje se katkada uz duboke radosti znade uvući neobična suša, sve do onih neiskazanih dodira, gdje je duh vjere toliko živ, da postaje eksperimentalnom spoznajom. Tu zaključivanja prestaju pred intuicijom. A to je još ipak silno daleko od gledanja licem u lice, ali i vrlo daleko od tapkanja po tamnom istraživanju. Ovdje je ljubav tako živa, da se ne može izraziti. A želja za darivanjem toliko je potpuna, da se više radi o jedinstvu, nego o sjedinjenju, ako tako smijemo reći.

Ove razne oblike molitve nazivaju pisci mističnim putovima. Oni po sebi ne dokazuju svetost duše. Jer svetost se nalazi u onome, što mi dajemo Bogu, a ne u onome, što od Boga primamo. A ipak su oni redovito obilježje i nagrada za vjeran, muževan i ustrajan napor, da Božanskom Učitelju ništa ne uskratimo.

1.) Ima i nekih drugih gledišta, koja su po sebi manje bitna, ali su više privlačiva za neke, te će potaknuti ovu ili onu dušu. Tako na primjer Euharistijska Nazočnost, pobožnost prema Mariji. Duh duva gdje hoće i kako hoće.

Ako Bog smatra da je bolje ostaviti neku dušu na stepenu naporne molitve, unatoč njene stalne velikodušnosti, ona nema razloga da se tuži. On to čini da tako iskuša njenu vjeru i njenu vjernost. Istina je, da kad Bog obasiplje milostima, onda duša sasvim sigurno saznaje o njemu tisuću neiskazanih stvari, koje inače ne bi nikada saznala. Ali kad Bog pušta dušu da napreduje uz poteškoće i bez naročitog milovanja, sigurno da je to za nju najbolji način kako će mu pokazati što vrijedi. U prvom slučaju ćemo reći: Bog se otkriva duši. U drugom: Duša se otkriva Bogu. Što je bolje? (Ne kažemo, što je radosnije?), to samo Bog zna.

I u jednom i u drugom slučaju naučimo se"služiti", ali ne kao plaćenici. Služimo radosno, ne želeći za naše napore neposrednu plaću i osjetnu nagradu. Molimo se Bogu ne radi onoga, što On daje, nego radi onoga, što On jest. Služimo Mu radi njega, a ne radi nas, pa makar zbog toga ovdje nikada ne uživali milosti utjehe.

b)Ovdje na putu sjedinjenja napori oko odcjepljenja bit će drukčije obilježeni nego prije. Tu se više ne radi o nastojanju oko samosvladavanja radi toga, da bismo prokrčili put i došli do Božanskog Prijatelja. Nego mi sada nastojimo pod svaku cijenu otkloniti sve, što se Njemu ne mili. Ili radije, mi si želimo nametnuti sve, što će pospješiti našu sličnost s Učiteljem, sve što će nam olakšati sjedinjenje i omogućiti Bogu, kojega jedino ljubimo, da još više kraljevski proširi svoje Kraljevstvo. Želimo jedino povećati Isusovo zračenje i omogućiti Mu još obilnije Otkupljenje.

Ovdje moramo paziti jedino na to, da u svojim velikodušnim pothvatima ne prevršimo mjeru. Mi žeđjamo za mrtvenjem, ali s obzirom na vanjska mrtvenja treba znati, da tijelo ima svojih granica. Zato ćemo radije prionuti uz nutarnja mrtvenja.

Uostalom, kako bi pomogao duši, da se posve isprazni i očisti, Gospodin je redovito podvrgava neobičnom, klasičnom razapinjanju, koje su duhovni pisci dovoljno opisali, osobito sv.Ivan od Križa.

Čuli smo "Sequere me" i odlučili smo sve ostaviti. Ali nakon ovog prvog poziva, kao da je uslijedio i drugi. Nije više pitanje o tom, da ostavimo svoje ognjište i da se predamo njegovoj službi. Unutar ovih zvaničnih putova javlja se jedna visoka i tragična i sjajna misija. Ponovno je odjeknulo "Sequere me", ali s drugačijim naglaskom i većim, neodoljivim zahtjevima, koji ma i ne bili opsežniji, ali jesu dublji. Shvaćamo da u svom žrtvovanju moramo ići do kraja i pustiti Bogu da ide do kraja svoje uporne ljubavi. On zove, ali kakve li pustinje trebalo preći. Napasti protiv vjere, protiv ufanja, protiv mira, protiv ljubavi, protiv čistoće; katkada kušnje s obzirom na zdravlje nerazumijevanje sa strane onih, koji bi morali razumjeti. A još teže od svega iščeznuće Božanskog Prijatelja. Pružamo ruke prema Njemu računajući, da će odgovoriti. On ne odgovara. Pušta nas, da Ga u noći zazivamo. Ne zove sv. Ivan bez razloga ove muke "noćima" duše: noć sjetila i noć duha. Bog ih pušta da nas očisti i uzdigne. Ne možemo se uspeti na Sinaj odjednom i bez napora. Skupo treba platiti sreću kontemplacije na vrhuncima; ne treba ostaviti samo obuću na podnožju gore, nego ne smijemo ni strahovati pred velikodušnošću, koju taj put iziskuje.

Pa ako se Bogu svidja da Sinaj preobrazi u Tabor i da se pokaže u svom velikom svijetlu, patnja će možda biti još veća. Kao što svjetiljka od tisuću svijeća može oslijepiti oko, ako mu se približi, tako i velika blizina sjajnog sunca može zadati teške rane. Duboka je to radost, jer dobro znamo, da je tu On; strahovita je patnja, jer dobro znamo što smo mi, jasno vidimo da je naša neprikladnost očita i bezumna, nepodnosiva.

c) U životu svetaca katkada vidimo, da se Bogu svidjelo spojiti ove nutarnje milosti sjedinjenja s milostima mimonaravnog reda, koje se odrazuje i na tijelu; na pr. ekstatična ukočenost. U jednoj maloj, ali izvrsnoj knjizi, koju treba pročitati (Paris, Beauchesne), P. Leonce de Grandmaison vrlo opravdano primjećuje, da su to samo sporedne pojave. U mnogim slučajevima to nisu ni izdaleka "milosti", nego znak nesposobnosti čovjeka pojedinca, da bez vanjskog odjeka podnese težinu izvjesnih milosti i dodir nevidljivih stvarnosti, kad nam se one previše približe.

Oni koji su obdareni ovim izvanrednim pojavama općenito ih se boje. Pravi kamen kušač svetosti nisu nipošto ove izvanredne pojave, nego je to istinska poniznost, zaziranje od isticanja nad drugima, vjernost bez prekida i želja za poniženjem.

Naidjemo li kasnije u svojoj službi na duše, koje možemo na neki način smatrati da su obdarene nutarnjim, a osobito vanjskim, božanskim milostima, moramo prema ovom posljednjem pravilu suditi o kakvoći kreposti i o vrijednosti pojava, za koje budemo saznali. Na ovom području se možemo lako prevariti. Tu je poniznost pravo obilježje, da se ne radi o obmami.

----- ; -----

D R U G I   D I O

NEKOLIKO PRAKTIČNIH OPAŽANJA

I. Poglavlje

Polazna točka

Ulazeći u Sjemenište i poslije u svećeništvo, mi donosimo sve strane našega temperamenta i sve što smo odgojem stekli. To je tako s obzirom na naravni red. S obzirom na svrhunaravni red donosimo milost, koja nam je bila u Krštenju ulivena, sa svim ostalim milostima i milosrdjem Božjim koje je iza toga slijedilo. Nosimo sa sobom takodjer veliku želju za svetim svećeničkim životom i vrlo bogate mogućnosti naše buduće izgradnje.

1. Prinos temperamenta. "Svaki čovjek je baštinik!" U našoj moralnoj fizionomiji ima dakle nešto, što dolazi s baštinom. To je redovito, kod našeg slučaja, baština u posvetnoj milosti, kako R. Bazin kaže na jednom mjestu, radi koje moramo toliko zahvaljivati Bogu. Naši su nas predji obilježili. Kako nas na to sjećaju ove riječi moraliste Blanc-a de Saint Bonnet: "Djeca su slika najdubljih misli otaca!"Mi smo djelomice onakvi, kako su nas oni formirali. Duša, koju nam Gospodin u času našeg začeća daje, nije duša"standarda"- ukočena. Bog je prilagodjuje našem fizičkom biću vodeći računa o čovječjem porijeklu, koje nam je prethodilo. Pače, i blizanci su različiti; a i u moralu postoji velika razlika.

Otuda i razlika u temperamentima: vatreni (sangvinici), žučljivi (kolerici), razdražljivi, mekušni. Psihologija i fiziologija ovdje su se neobično izmiješale.

Na ovom području nismo odgovorni za ono, što smo od svoga plemena primili. Neki su više sposobni za dobro, jer je njihovo pleme bilo valjanije i čistije; drugi su u manjoj mjeri skloni dobru, ali se ne trebaju radi toga žalostiti. Mi možemo biti manje čiste krvi, a ipak postati vrlo kreposni, kao što opet netko može imati vrlo čistu krv, a ipak, na žalost!- dozvoliti, da ga zlo povuće za sobom. Ne pretjerujmo udio naših pradjedova u nama. Mi jesmo djelomično "drugi", ali smo u prvom redu mi sami.

Mi! Što sve znači ta riječ! I kako je složena svaka naša "osoba": tu je prinos mašte i osjetnosti, umne sposobnosti i jake ili slabe volje. Ovaj je uravnotežen, onaj drugi reagira na sve, katkad pretjerano i neumjesno. Jedan je osjetljiv, oštrouman, posjeduje znatnu sposobnost i intuicije; drugi je deduktivan, polagan, kao da je neosjetljiv za prirodna i umjetnička bogatstva. Ovaj je spretan, ali postupa katkada nepromišljeno; onaj drugi je razborit, ali neodlučan. Ovaj stvara odluku prije nego je promislio, a onaj se nikako ne odlučuje, jer odviše pazi na razloge, koji govore "za ili protiv". Jedan je otvoren, nesposoban za svako licemjerje i laž, njegov susjed naprotiv ne brine se baš puno da bude u svemu iskren. Od ove dvojice jedan je energičan, drugi mlitav, jedan kipi, drugi je miran, jedan je lijen, drugi živahan, jedan je hladnokrvan, u drugome nema ni za lijek hladnokrvnosti. Jedan se lako sabere, uranja, drugi je vjetrenjast, ne može se zadržati na jednoj stvari... I tako bismo mogli u beskraj nabrajati.

Problem svetosti nije u tom, da postignemo neki zajednički okvir svetosti, nego da dodjemo do svetosti, koja je razmjerna našim osobnim sposobnostima, koja vodi računa o našim ljudskim mogućnostima. Milost ne uništava prirodu, tako se često ponavlja, nego se naprotiv ona koristi našom naravi. To vrijedi, na pr. kad se radi o obraćenjima, ali je istinito i onda, kad se radi o usponima k Bogu.

Stoga je korisno upoznati samoga sebe. Ne zato da se uzoholimo nad darovima, koje smo od Boga primili, nego da se poslužimo svim sposobnostima, kojima raspolažemo.

2. Ono što jesmo ovisi o našem porijeklu, ali takodjer i o našem odgoju.- U obitelji bili smo svjedoci izvjesnih primjera, primili smo izvjesne pouke. I to nas je usmjerilo u ovom ili onom pravcu.

Tko da iskaže od kolike je važnosti u životnim odlukama radišna energija očeva i iskrena pobožnost majke ili sestre? Ti primjeri kao i uobičajeni način života na domaćem ognjištu s okolinom i postojećom atmosferom utiskuju u dušu trajan biljeg.

Teško je potpuno upoznati taj doprinos u zoru našeg života, kada dijete nesvijesno upija mnoštvo pojedinosti. Kasniji odgoj moći će to usavršiti, ali nikada nadomjestiti. Neki je humorist rekao malo zajedljivo: "Salju nas u školu, kad nismo u stanju da išta više naučimo".

Jedna je stvar posebno vrlo važna. Mnogo zvanje nastaje u skromnoj sredini. To je u čestim slučajevima nagrada za težak život i za pošteni rad u obitelji. Razumljivo, da ondje ne nalaze uvijek vremena za njegovanje lijepog vladanja. Stoga se može pojaviti i nedostatak izvjesne finoće u vladanju i govoru, pa i onda, ako dijete izabere zvanje, gdje ove pojedinosti imaju svoju vrijednost. No bilo bi drsko, da mladi Klerik predbacuje svojoj obitelji svoj skromni društveni položaj. Ali jednako je važno za njega, da ispravi ono, što bi mu kasnije u njegovom djelovanju moglo škoditi. No pritom neka ostane evandjeoski jednostavan.

Veoma je štetno, kad se ovom ili onom svećeniku mora prigovoriti: "On nema odgoja!" To ga ogradjuje od duša. Kao što odbija i onda, ako je obratno, t.j. ako je sklon prevelikoj elegancij, odnosno čisto vanjskoj, namještenoj ugladjenosti. Pomanjkanju odgoja nekada nije niposto kriva sredina, iz koje smo potekli, nego prilike u kojima smo se našli. A često je tome uzrok i vrlo krivo mišljenje, da je u svrhu utjecaja na izvjesnu surovu sredinu, potrebno služiti se prilično slobodnim načinom, paprenim i neotesanim govorom, lakomislenim i neprikladnim tikanjem.

Božji čovjek mora biti uvijek , u svemu i svagdje Božji čovjek, dostojanstven u svom govoru i u svom ponašanju. Nužno je i potrebno, da se u tome već u Sjemeništu vježbamo. Ondje živimo pomiješani, dolazi do drugarstva, do shvatljivih, uostalom i poželjnih prijateljstava. Ta činjenica lako stvara katkada sklonost prema nemarnosti, a od toga nema ništa nezgodnije.

Ma da je vrlo važan odgoj koji smo primili u obitelji, ne može se ipak osporiti utjecaj škole, zavoda ili Malog sjemeništa. I budemo li kasnije vršili nastavničku službu, morat ćemo o tome voditi mnogo računa. Već sada moramo to priznati i zahvaljivati nekadašnjim svojim učiteljima za sve što im dugujemo. Mnogo puta nismo nimalo zahvalni, barem ne onoliko, koliko su se oni nama posvetili i žrtvovali.

Puno smo naučili takodjer i od naših drugova. Možda dosta dobra; ali, nažalost, možda i loših stvari. Zahvalimo Bogu za sveta prijateljstva, koja smo mogli sklopiti, za pomoć koju smo našli, gledajući izvjesne dobre primjere, za zaštitu, koja nam je po milosti bila udijeljena u nekim slučajevima, za apostolat, kojemu smo se mogli posvetiti.

3. Naše porijeklo nas obilježuje, naša obitelj nas obilježuje, nas odgoj nas obilježuje: sve je to u naravnom redu.

S vrhunaravnog gledišta mi polazimo u život s izvjesnim"kvantumom" posvetne milosti, koju nam je ulilo naše Krštenje. Rekli smo, da i u tome, kao i u naravnim darovima, postoje velike razlike s obzirom na pojedince. Svatko je dužan korisno se služiti primljenim talentima: talentima ljudskog reda, a još mnogo više onima božanskog reda. Zato, i samo zato i jesmo na zemlji.

Ubrojit ćemo ovamo sve što je proizašlo iz ove početne milosti, kad je Bog na Krštenju došao u našu dušu. To su: pozivi na uspinjanje, poticaji na dobro, nutarnja prosvjetljenja, predusretanja, privlačenja, pobude na muževne odluke.

Ako je istina, kako kaže sv.Pavao da "gratia Dei urget nos", da nas "milost Božja neprekidno goni", ne moramo li zaključiti, da je sav ovaj udio, što smo ga primili još prije našeg ulaska u Sjemenište, značio obilje povlastica, radi kojih moramo biti neizmjerno zahvalni?

Kako smo se okoristili svim ovim bogatstvima?

A kolike smo blagodati primili u Sakramentima? Koliko je na naše usne položeno hostija! Svaka od njih je mogla našu dušu divno pobožanstveniti, da su naše priprave bile dobre, da su naši napori bili praćeni dovoljnom odvažnošću i ustrajnošću! Koliko puta smo primili odrešenje, koliko poticaja sa strane našeg duhovnog vodje, a koliko nam je Bog udijelio prosvjetljenja, kojima se ni broja ne zna!

Zahvaljivanje mora biti jedan od mojih najmilijih navika. Mislim li dovoljno na to, da zahvaljujem? Koliko sam toga primio!

Druga navika, koju moramo steći, jest: ozbiljno nastojanje da uzvraćamo ljubav za ljubav.

4. Unatoč možda brojnih slabosti, unatoč nezahvalnosti, koje treba pripisati lakomislenosti i nedostatnoj odvažnosti, Bog je dao, da ideal, koji smo nazrijevali u nadi da ćemo postati svećenici, ostane veliko svijetlo na našem obzorju.

Pristupiti jednom k oltaru, služiti kao djelitelj sakramenata i kasnije navješćivati riječ Božju, istrošit se u apostolskom radu pomagati Crkvi u raširenju Kristova Kraljevstva, divna li sna? I kakva li poticaja, da dodjem u Veliko Sjemenište! Toliki drugi, koji su bili više nadareni i svetiji, nisu bili izabrani ili nisu odgovorili na poziv!

Pokušajmo pronaći u našim najdaljim uspomenama prve znakove poziva: Kako je sve to bilo diskretno, ali i jako, tako božanski zanosno! Kako nas je sve hrabrilo! Kad smo prvi puta čuli riječ, koja nam je predlagala svećeništvo, kako nam je onda bilo toplo oko srca! Bili smo možda malo prestrašeni, ali i zaneseni. - Možda je to bila majčica kod domaćeg ognjišta jednoga dana, u času kad smo u najvećem povjerenju iznosili svoje prve napore oko pobožnosti ili prve mladenačke nestašluke, za koje smo se toliko kajali; ili koji svet svećenik iza Mise, kod koje smo pjevali u zboru i nastojali što bolje moliti, da i mi jednoga dana - zašto ne! postanemo kao "Velečasni":

Ako smo još bili i nesvijesni velikih dužnosti u času, kad se ovaj sveti zanos javio, malo pomalo se sve objasnilo. Mi smo sve bolje vidjeli svoj put, bolje shvatili njegovu uzvišenost, zahtjeve poziva, odgovornost zadatka, koji smo nazreli.

Onda se još sve ovo gubilo u daljinama. Sada se pred nama nalazi činjenica: mi smo u Velikom sjemeništu! Ne radi se više samo o nadi, nego o ostvarenju, koje bogato samo po sebi, obiluje još bogatijim obećanjima.

Dobra volja svećeničkog kandidata, združena s ogromnim milostima sa strane Božje, može ga učiniti svetim svećenikom, kakvog smo gledali u nekadanjim snovima.

Eto polazne točke.

Sad treba samo uzletjeti kako valja, pristati na potrebne postaje i ne dati se smesti nikakvim poteškoćama na tom putu.

5. Cijenimo li svoje zvanje doista iskreno, duboko i djelotvorno, mi ćemo najsnažnijom i najvelikodušnijom voljom primati odgoj, što nam ga naši profesori i duhovnici pružaju.

Pustimo sad sve što se odnosi na poniznu i ujedno aktivnu poslušnost u vezi s naukama, koje primamo od naših nastavnika na predavanjima, Ovdje ćemo se ograničiti i spomenuti samo, kako treba primati duhovnu pomoć, koje Sjemenište pruža svakom Bogoslovu.

"Velika milost Sjemeništa je duhovno vodstvo", s pravom je netko napisao (Girand : Pretre et Hostie,t.II,8o,Beauchesne,1942). Ali da se ovom velikom milošću bolje okoristimo, potrebna je velika poslušnost i aktivni osobni smisao, kao i u razredu za vrijeme pouke, samo još s mnogo više razloga.

"Fides ex auditu." Prva je dužnost slušati! Mi smo strahovito neiskusni; mi moramo sve, ili gotovo sve uči ti. I bilo bi smiješno, kad bismo se htjeli na Božjim putovima sami voditi. Kasnije kao svećenik, ja ću morati druge poučavati i voditi, Zasada je potrebno, da svećenici, koji su odredjeni za moj odgoj, mene nauče ono što ću ja poslije tumačiti svom stadu. Pogibelj ne leži bez sumnje u nedovoljnoj poslušnosti, osim u rijetkim slučajevima; ona više leži u pretjeranoj pasivnosti. Slobodni smo uputiti na djelo:"La Direction d'apres les Maitres spirituels" (Ed.Spes), gdje smo naglasili ovu pogibelj za penitente. Mi rado prihvaćamo primljene odredbe i dane nam zapovijedi, ali ne nastojimo proučiti i shvatiti njihov smisao i razlog. Nalazimo, da su dane sugestije i savjeti za nas prikladni, ali sami ne tražimo dovoljno, što bi trebalo činiti. Odviše čekamo da nam sve dodje od duhovnika, a ne slušamo dovoljno Duha Svetoga, da bismo dokučili i shvatili što on želi, pa da to onda povjerimo duhovnom vodji, da nam on prema potrebi dozvoli ili odbije.

Sam Bog znade, koliko je sv.Ignacije Lojolski tražio poslušnost od svojih članova! Ali shvati ga dobro: ako i jest želio poslušne učenike, on je htio i da budu pronicavi, odlučni, poduzetni. Tražio je, da povjeravaju svoje težnje i želje, te da se podvrgavaju nadzoru, ali neka se ne boje ići naprijed i neka se ne plaše svojih inicijativa. I jednoga dana se dogodilo, da je sv.Ignacije morao prekoriti nekog Oca, koji je odviše često tražio savjeta od svog starješine.

Radi se o tome, da nikada ne izbjegavamo savjete, bilo iz uobraženosti, bilo iz lijenosti. Ali kad smo jednom dobili uputu, moramo je i slijediti.

Dvije su stvari koje duhovni vodja mora poznavati: što traži Bog od duše, o kojoj se radi; i drugo, kolika je njena snaga, da izvrši ono što Bog hoće.

Onaj koji se daje voditi, mora iznijeti svoj prošli život, svoje težnje (karakter, nagnuća, razloge svog zvanja, sve što ga u duhovnom pogledu privlači i odbija), svoje napasti. Neka saopći takodjer u kojoj je mjeri podlegao ili iznio pobjedu (poteškoće s obzirom na vjeru, ufanje, čistoću, svećenički ideal, ljubav i t.d.);

način kako je nakon posljednjeg razgovora vršio naputke, koje si je sam zadao ili ih je primio.

Važan je pozitivan program. U ispovijedi iznosimo manjak; ali cilj vodstva je naročito "ascensio ad Deum". Što Bog traži? Nije bilo grijeha, to je vrlo dobro. Ali kakvo je bilo nastojanje oko kreposti? Kako je s našom sabranošću, s našim duhom velikodušnosti, s našom pobjedom nad glavnom pogreškom? S obzirom na nutarnje raspoloženje, na liturgijski ili koji drugi odgovarajući momenat, na koje područje treba prenijeti pažnju u idućem razdoblju. Jesmo li nemirni, smućeni, ili smo naprotiv radosni, veseli, puni poleta? Koja nas žrtva privlači?

Kad je pravac rada točno zacrtan, treba krenuti na put i ništa ne uskratiti Bogu.

---- : ----

II. Poglavlje

M o l i t v a

Najočitiji dokaz naše gorljivosti jest naše nastojanje oko molitve.

Govorit ćemo redom o molitvi i o duhu molitve. U ovom poglavlju prvo o molitvi.

Nije nam nakana da ovdje izradimo neku teoriju o molitvi; to je već sto puta učinjeno. Dat ćemo samo nekoliko praktičnih uputa:

1. Treba razlikovati dva slučaja: ili Bog obuzimlje dušu, koja se dala na molitvu i tako joj olakšava da Mu se ona otvori; ili On čeka da Ga duša potraži i u tom napornom traženju duše nalazi On svoju slavu. Ovo posljednje je češće.

U jednom i u drugom slučaju od najveće je koristi, da pripravimo svoj predmet razgovora s Bogom. Da i ne kažemo, kako bi bilo silno drsko, kad bismo se pred takvom Veličinom kao što je Svevišnji, pojavili ne znajući što da Mu govorimo, ako se On sam ne udostoji da nam izidje u susret. Osim toga, sigurno je da priprava na molitvu svjedoči o dobroj volji duše prema tome potiče Božanskog Učitelja, da nam se milostivo saopći. Priprava nam takodjer pruža prikladan predmet, koji priječi rastresenost duha i utire put srdačnom razgovoru. (1)

2. Nabrajanje korisnih misli ili čitanje obradivog materijala ne čini molitvu; to je samo uvod ili pratnja. Razmišljanje, a pogotovo čitanje još nije molitva, iako to materijalno sačinjava dio vježbe, koja se naziva molitvom. Molitva je uzdignuće duše k Bogu, polet srca i darivanje volje. Molitva je nastojanje za sjedinjenjem, vježbanje u kreposti vjere, ufanja, ljubavi, poniznosti; ona je čin usrdnog zazivanja, zahvalnosti i klanjanja. Molitva je u sebi to bolja, što je uzvišenija krepost o kojoj se radi.

U knjigama meditacija nalazimo katkada nakon razmatranja podijeljenog u manje ili više točaka, ovu riječ: razgovor (kolokvio). Jedini cilj sugeriranih misli jest, da proizvedu u duši ono ključanje, u kojem se i sastoji molitva u pravom smislu. "Sicut ad dilectum loqui", kako kaže Kempenac.

Zašto ne dolazi odmah do ovog ključanja, do ovog nutarnjeg razgovora duše s Bogom? Razlog je jednostavan. Istom kad je razum osvojen, ustaljuje se kod većine ljudi mašta, moći se bude i užižu, a volja se odlučuje. Zato je potrebna i korisna razdioba razmatranja po točkama ili koji tekst, koji može dušu privući i zanijeti.

Ipak treba dobro shvatiti: molitva se ne sastoji u razdiobi misli. Ona je u tome, da od sveg srca ljubimo, da se voljom sjedinimo s Bogom, da osnažimo svoj polet prema Njemu. Sve ostalo, ako i jest općenito potrebno, ima jedinu svrhu, da ono prvo popravi.

3. Kad je priprava osigurana, kad su duh i duša našli hranu u nekoj misli ili u nekoj slici, kad su došli do onog stupnja molitve, gdje dolazi do sjedinjenja, nisu više potrebni mnogobrojni čini. U nekim slučajevima oni su izvrsno sredstvo; u drugim pak, naročito kad smo donekle izvježbani u molitvi ili nam Bog napose pomaže, bit

---

1.)Mi smo na drugom mjestu ("Kako da stalno molimo") rekli, da na m kao prijelaz na obale nevidljivoga svijeta može služiti koja misao, koji prizor iz Evandjelja ili koji tekst, kao kad u potok položimo kamenje da lakše prijedjemo. Upućujemo na tumačenja, koja smo u tom obziru dali.

će korisno da se zadržimo u jednom odredjenom stavu, ne tražeći raznolikost i promjenu. Pretpostavimo, da je Duh Sveti ustalio dušu u jednom načinu molitve, onda treba ostati pod Njegovim zahvatom. Velika bol, duboko klanjanje, nijemi su i u profanom smislu. Nalazimo se na pr. pred jednim prizorom; naša je aktivnost na vrhuncu. No to nije mnogostrana aktivnost, nego jedinstvena. I bilo bi loše kad bismo neprikladnim zahvatom htjeli narušiti tišinu i pomutiti dodir.

4. Ne samo da za molitvu nisu potrebni mnogi čini, nego šutnja joj može nadasve koristiti. Odviše se naglašava, da moliti znači govoriti Bogu. Moliti znači još mnogo više: slušati, osobito za duše, koje su željne božanskih dodira.

Svi smo mi uvijek veliki brbljavci. To vrijedi u našem saobraćaju s ljudima, a još mnogo više o našem saobraćaju sa Svevišnjim. Šutjeti do nogu Božjih nije isprazan posao. Magdalena dok je promatrala svoga Gospodina u klanjanju, što je bilo puno ljubavi, u kojem nije bilo mjesta riječima, ipak nije bila besposlena. Riječ nije nipošto najbolje sredstvo sjedinjenja: na rubu dubokih ponora govor umire. Božja Riječ došla je prvi puta na zemlju "dum medium silentium teneret omnia", kad je šutnja sve obuzimala. Bog ljubi tu metodu. Šutnja je Njegovo najmilije podneblje.

Sv. Ignacije primjećuje: "Kad su misli, slike i riječi izvršile svoje djelo, onda treba samo jedno: "gustare res interne", kušati uživajući.

5. Ova riječ "kušati" ne znači nužno pače ni najčešće, osjetno kušanje, barem ne u jakoj mjeri, kako bi se to moglo shvatiti u običnom govoru.

Kušati znači ovdje: prodrijeti do srži, sa svim svojim bićem zamijetiti stvarnost o kojoj se radi. To ne mora biti neko novo svijetlo. To će više biti jedan novi način, življi, potpuniji i shvatljiviji u otkrivanju jedne stare istine. Mi smo znali, a sad spoznajemo, da nismo znali; to je nešto sasvim drugo. To najčešće ne spada u područje vida, umnog zahvata; to je prije područje drugog ćutila, neka vrsta tajanstvenog dodira, okusnog zamjećivanja, koje ne mora nužno biti u osjetnom redu, a može biti praćeno i sušom.

6. Što da radimo u slučaju suše i rastresenosti?

Spominjemo odmah, da mnogo puta ne bismo bili rastreseni, kad bismo nastojali oko stalne sabranosti. O tom nastojanju ćemo doskora govoriti.

Ali uza sav oprez s te strane, mi ostajemo pod uplivom osjetnosti i mašte, - neki i previše! - te se čitavi predajemo onome, što radimo. Zato neminovno dolazi do toga, da nas brige svakidašnjeg života prate do praga molitve, a katkada i daleko iza praga!

Ljubiti znači, htjeti ljubiti. Moliti, znači htjeti biti u društvu s Bogom. Ako nam duh nakon svih naših napora i dalje vrluda i ne može da se ustali, ostanimo mirni. Pomozimo si onda tekstom točaka, ili kojim obrascem, što ga znamo napamet, kojim uzdahom; zagledajmo se u koju sugestivnu sliku, križ ili oltar, ako smo u kapeli. I čekajmo, strpljivo čekajmo na čas Božji. Molitva nije telefonski razgovor, kod kojega mora Svevišnji odmah odgovoriti na naš poziv, čim skinemo slušalicu. Budemo li znali čekati, pošto smo sa svoje strane sve učinili, dobit ćemo prije ili kasnije plodan odgovor.

7. Netko će upitati: nije li dovoljna usmena molitva?

Moramo odgovoriti, da nije dovoljna, barem govoreći općenito, te ako se radi o dušama, koje teže za pravim životom sabranosti.

Doista u nutarnjoj molitvi ima nešto dublje, što više združuje. Riječi služe da nadomijeste misao, a one je mnogo puta još više skrivaju nego što je odaju. Odgovor onog dobrog čovjeka Arškom Župniku: "Ja Njega gledam, On gleda mene", odaju njegov stav pred oltarom. On očito pokazuje, kako se ne može nadomjestiti onaj govor "od srca k srcu", koji nam nitko nije diktirao. Kad pohadjate kojeg prijatelja, ne ćete uzeti nikakav priručnik za razgovor. Najbolja čestitka djeteta za Novu Godinu nije nipošto ona, koju je naučilo iz neke knjige, nego koja je potekla iz njegove sinovske ljubavi, pa makar riječi bile nepravilne i jezik malo točan.

Osim toga riječi drugog čovjeka rijetko kada mogu potpuno izraziti naše misli ili naše osjećaje: "To je upravo ono što sam htio reći!" Jedinstvena vrijednost osobne molitve i jest upravo u neizrečenom značaju, u pravom smislu riječi u onom naglasku, koji ne možemo saopćiti, po kojem prijatelj otkriva ono najbolje u nama.

Ali, primjetit ćete, postoje Crkveni obrasci, postoji liturgijski govor. Žar to nije bolje od svega?

Svakako, službenim Crkvenim obrascima treba dati prednost pred svim usmenim molitvama. Ali njihovu molitvenu vrijednost sačinjava misao, što ga oni kriju. Molitva, pa makar to bila i crkvena, samo je onda prava, ako je poklik duše, ako ona izriče dubinu srca. Redovniku koji pjeva Oficij i svećeniku, koji ga recitira, jako se preporučuje, ako i ne pod zapovijed, da često razmatra himne i kitice psalma, da bi izbjegao mehaničko izgovaranje riječi.

Svaka usmena molitva, makar ona bila i najplemenitija, samo je onoliko molitva, koliko je i umna. To vrijedi o Brevijaru, o misnom tekstu i o "Zdravo Marijo" u Krunici. Mehaničko nizanje riječi slavi Boga samo nakanom, kojom se uzdižemo prema Bogu, pa i unatoč slaba sadržaja. To je najmanja molitva (minima). Izjava onog dobrog župnika, koji je rekao, odnosno navodno rekao: "Ja sam gotov s Brevijarom; sad hajdemo moliti!" i nije tako šaljiva, kako mnogi misle.

Konačnu potvrdu u toj stvari dala je sv. Terezija Avilska, koja u XXIII. poglavlju svog "Puta savršenosti" primjećuje: "Suština umne molitve ne leži u šutnji. Ako se moja duša dok usmeno molim posve bavi Bogom, ako se ja u počitanju nalazim u Njegovoj prisutnosti, pazeći više na ovu misao nego na riječi koje izgovaram, onda tim činom povezujem umnu molitvu s usmenom". I dodaje ona blagom ironijom: "Osim ako ne mislimo, da govorimo Bogu, dok nam je duh izgovarajući Očenaš sav zaokupljen svijetom! U tom slučaju nemam ništa više da rečem".

Ali može se primijetiti: Mnogo puta u dugoj meditaciji nema više prave molitve nego u vokalnom recitiranju.

Medjutim, tu pogreška ne leži u samoj nutarnjoj molitvi, nego u tome, kako se njom služimo. Nedostatak ne ovisi o kakvoći molitve, nego o manjkavosti onoga, tko obavlja molitvu.

Sigurno je, da ne smijemo potcjenjivati usmenu molitvu. Ako smo je dobro obavili kao u gore navedenom smislu, ona je i bez obzira na vlastitu vrijednost najbolja priprava za duboku mislenu molitvu. Većini je potrebno da preko riječi dodju do misli, osobito u početku. Moraju se služiti obrascima za izražavanje svojih čuvstava. A jer bi vrlo brzo bili pri kraju sa svojim izražajnim mogućnostima, razumljivo je da se koriste već gotovim molitvama. Kažemo opet da su to "molitve" samo onoliko, koliko ih duhom izgovaramo. Riječi ostaju samo riječi; fonograf ih može izvrsno izgovarati, a ipak pri tome ostane samo ebonitna ploča. Molitva je izraz duše. Mali pastir iz Chablaisa, kojega je sv. Franjo Saleski naučio moliti Očenaš, već u prvoj riječi molitve Gospodnje našao je toliko smisla,

da nije mogao prijeći na slijddeće. On je više slavio Boga zastajuć u svojoj molitvi nego da je u beskraj molio Očenaš ne pazeći na sadržaj.

Crkva je znala, da u svojoj liturgiji mora voditi računa o veoma širokoj publici. Zato kad skuplja vjernike na zajedničku molitvu, traži samo obrasce, ne zahtijevajući službeno nutarnju sabranost bez pratnje riječi. To medjutim nipošto ne dokazuje, da ona ne ide za ovom nutarnjom sabranošću izvan okvira tih obrazaca.

A zar nam Evandjelje ne govori o samom Spasitelju, da nije samo revno pohadjao službene bogoštovne sastanke, nego se često povukao od mnoštva, da u sebi moli? Osim veliko - svećeničke molitve na Posljednjoj Večeri, toj prvoj i savršenoj liturgijskoj zamisli, zar ne postoje mnoge privatne Isusove molitve! Pa i Njegova božanska odredba: "A vi kad molite, zatvorite se u svoju sobu i ondje u tišini govorite s Ocem nebeskim moleći u tajnosti".

8. Dodajmo još, da je usmena molitva mnogim dušama uporište za pravu molitvu. Bez ponavljanja Zdravo Marijo u Krunici, na pr. ne bismo se mogli zaustaviti kod same tajne. Njihova moć pažnje kao da uvijek iziskuje neko pomagalo. Vrlo dobro! Svatko neka radi onako, kako mu bolje odgovara. Ovdje govorimo općenito.

Dušama, koje su navikle moliti, često će jedna usmena molitva bolje poslužiti nego koji tekst predložen za razmatranje. I tu je značajno jedno svjedočanstvo sv. Terezije:

"Poznavala sam više osoba, koje je Bog od jednostavne vježbe usmene molitve doveo do uzvišene kontemplacije. Jedna od njih nije mogla nikada drugačije moliti nego usmeno; kadgod bi htjela drukčije, duh bi joj odlutao....Ona bi izmolila nekoliko Očenaša misleći na otajstva Gospodina Našega, u kojima je On prolio svoju Krv. I na taj način ušla bi ona u tijesno sjedinjenje s Njime, sa svojim Božanskim Učiteljem. Ona me jednoga dana pohodi sva žalosna, što ne može obavljati mislenu molitvu i predati se kontemplaciji. Ja je upitam, kako moli. I spoznala sam, da je izgovarajući jednostavno Očenaš ulazila u tako visoku kontemplaciju, da ju je Naš Gospodin podizao do božanskog sjedinjenja."

Obraćajući se na one, za koje se činilo da omalovažavaju duše, što su po svom staležu posvećene kontemplaciji, Svetica dodaje:

"Vi koji ste neprijatelji kontemplativnih duša, nemojte misliti, da i sami to ne ćete postati, ako samo budete svoje usmene molitve izgovarali čiste savjesti i s dužnom pažnjom!"(Put savršenosti, pogl. 31.)

Čuvajmo se da ne budemo jednostrani; jer ono što je u teoretskim raspravama odvojeno, može katkada u konkretnom životu biti vrlo blizu. Pravila ostaju pravila. Ali najviše pravilo jest, da Bog vodi duše onako kako On hoće.

---- : ----

III.Poglavlje.

Duh molitve

Vjernost prema molitvi u odredjeno vrijeme kao da nam sama od sebe olakšava i molitvu izvan propisanog vremena.

1. Nastojimo li da velikodušno provodimo do Božjih nogu časove, koje nam je razborito ustaljeni plan našega života odredio za molitvu, mi ćemo ih proživjeti u manje više uskom sjedinjenu s Bogom. To je po sebi razumljivo. Pa i kad ne bi bilo nikakvog drugog učinka, već bi to bila ogromna korist. Kad nas već svaki razgovor s dragim prijateljem obogaćuje, što će tek biti onda, kad razgovaramo s Onim, koji je naš najbliži Prijatelj!

Eto, otvaraju nam se novi vidici. Neko vrijeme - poželjno je, da ono ne bude odviše škrto (1) - kupali smo se u božanskoj atmosferi. Čitavo naše biće proželo se božanskom suštinom: um se hranio svrhunaravnim, osjetnost se zanijela svrhunaravnim, mašta se ustalila u svrhunaravnom. Svrhunaravno postaje malo pomalo stalnim podnebljem naše duše. Bog, Isus Krist, Bl.Djevica, nisu više osobe u nekoj maglovitoj stvarnosti. Oni su doista živi. Presveto Trojstvo u dubini naše duše, Spasiteljev život u Hostiji svetohraništa, čudo ogromne zajednice duša u milosti, nisu više predmeti koji se gube u daljinama; oni postaju za nas sve više i više prava stvarnost.

Kraljevstvo Božje, koje je prema riječima Našega Spasitelja u našim dušama, ne izgleda više kao nešto sporedno u našem životu. Sada stavljamo na prvo mjesto ono, što treba staviti na prvo mjesto; sve ostalo samo je sporedno. Prema tome zemaljske stvari ovoga života dolaze na mjesto, koje im pripada, a to nipošto nije prvo. Duša stiče naviku da živi u istinu, t.j. u onome, što je božansko. A od kolike je to koristi svećeniku, koji je u prvom redu čovjek istine i božanskoga! Noge su mu na zemlji, ali "conversatio", t.j. čitav način života, prema smislu latinske riječi, ustaljen je "in coelis". Svrhunaravnost prevladjuje naravno mišljenje. - Ako mi idemo za tim, da se približimo božanskim stvarnostima, dolazi do toga, da nam se božanska stvarnost sama približuje, prijedje nam u naviku, vlada nad nama i sama nam se nameće. Kad smo dugo i često živjeli u nekoj klimi, postaje nam ona dio našeg života. Zagospodariti jednom mišlju mnogo je. Ali još je mnogo bolje, kad dodje do toga, da ta misao nama zavlada.

Ovo je učinak molitve: ona nas ne sjedinjuje s Bogom samo onog časa kad molimo, nego ona olakšava sjedinjenje s Bogom i u vrijeme kad ne molimo. To biva razmjerno prema osobama i prema zaposlenju.

Vratimo se na poredbu o razgovoru s prijateljem. Razgovor je dovršen, ali saobraćaj ne prestaje; on je možda manje živ, manje aktuelan i nije tako jasan, ali je još uvijek stvaran. Često vraćanje na riječi koje smo izmijenili s njime, sjećanje na drago lice, dubok utisak sreće što smo se sastali....On nije više tu, a ipak on je još tu. Nitko ga drugi ne vidi, ali mi ga ne prestajemo gledati; i sve što radimo, činimo u ozračju njegove nevidljive prisutnosti!

1) U Sjemeništu pravilima je predvidjeno vrijeme molitve, treba se dakle toga držati. Kasnije moramo s time nastaviti barem u nesmanjenoj mjeri. Sv.Ignacije traži od svojih sinova, da svako jutro jedan sat razmatraju. I sv.Ivan Eudes traži od svojih redovnika jedan sat

2. Radi li se o božanskom Prijatelju, ulazi još jedan drugi elemenat: uz redovan i sasvim ljudski faktor navike, dolazi u pomoć još i svrhunaravni faktor milosti.

Bog se ne da u velikodušnosti natkriliti. On traži onoga, koji Njega traži. Svojim pozivom progoni dušu, koja je prema svojim dužnostima i snazi uložila svu svoju sreću ili barem svoj napor, da Mu zasvjedoči ljubav.- Uspjeli smo da za vrijeme molitve nepomično samo u Njega gledamo; zato će nas On pratiti na svakom koraku u našim poslovima. Značajka je Duha Svetoga, da je divno zahvalan. Mi smo Mu iskazali pažnju, On će nam to svojski uzvratiti.

Spomenuli smo veliku moć poslova, koji nas katkada toliko zaokupe! Pa narav i ćud, koja je kod pojedinih osoba tako nestalna; njihova mašta i osjetljivost su neprestano u pokretu! Prema tome će se s manjom ili većom lakoćom probijati kroz ovo božansko djelo učvršćenja, kroz ove susrete, što se prigodice i letimično zbivaju. Ipak ostaje pravilom: molitva, koju obavljamo od vremena do vremena, pomaže nam da često molimo; duh molitve najbolje se razvija molitvom. Odlučan napor da se u odredjeno vrijeme po molitvi približimo Srcu Božjem, najviše Ga potiče, da nam u svakoj prigodi pristupi.

3. Ne smijemo ustalom očekivati, da Bog sve učini; u isto vrijeme i mi se moramo truditi svojim snagama.

Kako da razborito shvatimo taj napor, to nastojanje?

Sjetimo se najprije nekih točaka. Naše "uzdignuće k Bogu" može poprimiti tri oblika: najdonji oblik jest u jednostavnoj činjenici, da smo u posvetnoj milosti. Postoji li ovo osnovno sjedinjenje, onda svi naši čini, što ih činimo, dok posjedujemo u sebi taj božanski život, već su molitva, kako mnogi pisci misle.

Drugi opet traže za molitvu u pravom smislu riječi osim ovog osnovnog uvjeta, t.j. osim posvetne milosti, još i nakanu da se uzdignemo k Bogu. Ova nakana može biti aktualna i virtualna. Ona je aktualna, ako je učinimo onog časa kad radimo; na pr. "Bože moj, ja Ti prikazujem ovaj rad". Ova izjava može biti uključena i u drugom kojem obliku ili pak izričita. Nakana je virtualna, ako je doduše ne izričemo onog časa, ali smo je prije izrekli. Ona i dalje nastavlja uzdizati naše djelo k Bogu. Na pr. kad smo ujutro ustali, mi smo pomoću obrasca Apostolata molitve, ili kojim drugim, usmjerili čitavo naše djelovanje kroz dan k Svevišnjemu. I kako se tokom dana sati i časovi odvijaju, uzdižu se i naši raznoliki poslovi, koje obavljamo, prema Gospodinu. Ili pak: mi upravljamo od vremena do vremena svoje misli i srce k Bogu. U času kad izgovaramo tu nakanu, ona je očito aktualna; ali njen utjecaj nastavlja se virtualno i na onaj odsjek vremena, koji slijedi sve do iduće aktualne nakane. Intenzivno stanje izmjenjuje se sa slabijim, sačinjavajući tako neprekidnu cjelinu, u kojoj je duša virtualno stalno uzdignuta k Bogu.

---

molitve objašnjujući svoju odluku ovako: "Samo pola sata razmatrati skoro je kao i ništa razmatrati. A razmatranje je za crkvene osobe najpotrebnije." Mi pak kažemo, da je već pola sata prilično mnogo. U ovome se medjutim potpuno slažemo s Ivanom Eudesom: "Želite li saznati, što je pobožnost i posjedovati je, vježbajte se u razmatranju, i vi ćete je brzo usvojiti. Ali dok ne iskusite, što je umna molitva, ne ćete znati, što je prava pobožnost i ne ćete biti kadri vršiti crkvene funkcije, kojima se ustaljuje krepost u dušama."(Le Doré, "Vie", str.230-233.)

4. Ovdje bismo htjeli pokazati, kako aktualna nakana uzdizanja k Bogu može postati što trajnija. Na drugom smo mjestu rekli, da "uvijek moliti" ne znači isključivo ovo stanje trajnog aktualnog uzdignuća. Rekli smo, da Bog ne traži neprekidne čine sjedinjenja, jer to je kod većine nemoguće; ali traži se stanje neprekidnog žrtvovanja. Drugim riječima: ne traži se toliko trajna pažnja na Boga, koliko trajna nakana, da ne učinimo ništa, što nije konačno za Njega (1). Medjutim ne kanimo sad, ponovno tumačiti ove pojedinosti.

Svrha ovog razlaganja jest, da onima koji teže za nečim višim nego što je virtualna nakana, protumačimo, kako da traže i po mogućnosti postignu moralno trajno sjedinjenje s Bogom u aktualnom stanju. A zar ne smijemo misliti da mnogi svećenici to žele?...

Kažemo "moralno trajno", jer bez posebnih Božjih milosti nije moguće više postići. Naša sposobnost pažnje odviše je ograničena; pa i onda, ako je mudro i ustrajno disciplinirana. Poslovi, naročito neki, često nas i odviše rastresaju i ne dozvoljavaju nam da se na neki način, podvojimo pa da možemo u isti mah misliti na ono što radimo i na Boga za koga to radimo. Mi ćemo dakle biti uvijek na granici virtualnog i aktualnog. Ali pitanje je, i opet ovo: Kako da nastojimo postići sve aktualniju nakanu?

5. Podjimo od početka dana. Netko je upitao sv. Arškog Župnika, kako da bude svakog časa sjedinjen s Bogom. Vlč. Vianney mu odgovori, upućujući ga na to, kako je sam radio: "Odmah se na početku dana nastojim snažno sjediniti s Našim Gospodinom, a onda radim misleći na ovo sjedinjenje."

Ima jedna veoma dobra vježba u mislima, koja mnogo toga olakšava. Puno duhovnih pisaca, osobito sv. Ignacije, savjetuje, da već navečer, kad više ne dolazi u dodir s bližnjima, udjemo u neku vrst "velike šutnje". Kad smo pripravili, kako se pretpostavlja, svoj predmet razmatranja za slijdeći dan, čuvamo se da ne upijemo ni jednu drugu misao i nastojimo zaspati s mišlju na Boga. Ako se noću probudimo, brižno ćemo izbjegavati svaku profanu misao. Ujutro prije nego se jave misli i brige naravnoga reda, još ćemo jednom pokušati da se u Bogu ustalimo: mislit ćemo na predmet izabran za razmatranje, na predstojeću misu, na prikazivanje samoga sebe. To prikazivanje ćemo obnoviti, kad budemo prinosili Ocu Nebeskom, Presvetom Trojstvu, hostiju misne žrtve.

Nije to nipošto od male važnosti. Noć je pročistila misli. Posljednji pokret duše navečer bio je svrhunaravan, budjenja u noći poslužila su podržavanju sjedinjenja. Sad nam ne će odviše teško biti, općenito govoreći, da se opremo uvlačenju nepotrebnih misli, koje bi mogle biti neprilične na klecalu ili pred oltarom.

Ponajčešće sve ovisi o dobru početku. To može biti jedna snažna pomisao na početku dana, koja nas sjeća nazočnosti Božje u nama, ili na blizinu Presv. Euharistije; misao na vlastito posvećenje, na ure koje će nam proteći u neizmjernoj zajednici duša i njihovog života. Ili takodjer pomisao na molitvu, koju ćemo prikazati za grešnike; naknadu za sve grijehe što ih je svijet protekle noći počinio; svetkovina toga dana, ako nas liturgija posebno potsjeća na nju. Svatko neka se posluži onim, što mu najbolje uspijeva. Ali to mora biti nešto odredjeno, snažno, doista krepko i izraženo s najvećom ljubavlju.

Što je zrak topliji, a pogon jači, to se balon više diže. Ne zaboravimo, da se radi o "uzdignuću"!

---

1. Vidi djelašce: Comment toujours prier, izd. Apostolat De la Prière, Toulouse

6. Sjediniti se s Bogom to je u prvom redu svrhunaravno djelo. Moramo dakle moliti odozgo pomoć, da Bog umnoži svoje pozive, da nam dade dušovni mir i potrebnu odvažnost, s kojom ćemo odgovoriti na nutarnje poticaje.

Molimo ponizno i ustrajno, uvjereni, da sami ne možemo uspjeti, ako Bog ne posreduje svojom jakom milosti.

U bilješkama mladog Lyautey-a nalazimo jedan vrlo značajan odlomak. On nosi datum 16 listopada 1876., t.j. u vrijeme, kad je budući Maršal kao mladić od 22 godine polazio Vojnu školu u Saint Cyr:

"Ti se smatraš svetim, misliš da si nešto, jer sam te postavio u bujicu milosti....Što si ti medjutim učinio? Ti se nisi nikada borio...."

Ne moram li ja kao svećenik daleko više zazivati "bujicu milosti", u kojoj sam bio okupan? Ne moram li ja kao svećenik s mnogo više istine nego ovaj mladi časnik, o sebi reći: "Nisam se nikad borio!"

Osjećajući na sebi težinu Božjeg prijekora, Lyautey-u se učinilo, da mu Gospodin govori:

"Ja sam ti stalno slao svoje misli, kako ti ih i ovaj čas šaljem, neprekidno sam ti dozvoljavao da se sabereš, a ti se nisi nikada znao služiti mojim otkrivanjima. Ostavio sam te, jer me je tvoja oholost odbila. Umjesto da osjetiš, da sam ja onaj, koji sam ti se udostojao govoriti, ti si tvrdokorno mislio, da si se u onim dobrim časovima svraćanja u vlastitu dušu ti sam velikodušnim naporom digao iznad svog života. Zato si se nasladjivao u samom sebi i s udivljenjem si se isporedjivao s drugima. Kako si mogao dakle plodonosno razmatrati, kad umjesto da se povućeš u sama sebe, da u svojoj duši stvoriš tišinu, ti si se razdvojio u dvije osobe: jedna od njih prostrla se ničice pred drugom, koja kao da razmatra, dok joj prva govori: "Ti si velik, ti si lijep, ti si velikodušan." Pa i sada dok ti govorim, zar nisi sklon diviti se samom sebi zato što me slušaš? Misli dakle, sinko moj, na one, kojima ja ne govorim. Misli na one bezuvjetno posebne milosti, koje si ti primio!"

Koliko li mudrosti u ovoj meditaciji mladoga časnika! Mi odviše vjerujemo, da možemo sami po sebi nešto učiniti. Pa ako se dogodi, da nas Bog obaspe milostima, lako si umišljamo, da te božanske darove primamo samo poradi naše dobre volje.

Slom mnogih napora oko sjedinjenja s Bogom dolazi od ove tajne oholosti.

7. Treba dobro početi ujutro s pomoću snažne ljubavi i sinoćne brige. Preko dana neusiljeno obnavljati dodire s Bogom, kadgod nam se pruži prilika. To može biti, na pr. kad prelazimo preko praga, kad čujemo zvono, ostavljamo koju osobu, završavamo ili počinjemo kakv posao. Osobito nam za to služi ponizna molitva Bogu za pomoć, da bismo mogli odgovoriti milosti. Evo, to je nekoliko pozitivnih uputa. To se dade manje više, već prema osobama, lako ostvariti. Ako smo usto navikli na razmatranje, osobito na malo dulje razmatranje, na prigodno dobro izabrano duhovno štivo, morat ćemo ustanoviti znatne uspjehe. Osim toga treba spomenuti i neke negativne mjere, koje su takodjer važne. Na pr. otjerati nekorisne misli, izbjegavati prirodjenu užurbanost.

Svi smo mi navikli razgovarati sa samim sobom. I zbilja, nema ništa plodnije nego kad su te misli, koje se u nama izmjenjuju, dobre. Ali ako ne pazimo, najčešće smo plijen brbljanja. A to je isto tako štetno kao i brbljanje izmedju dviju osoba, koje ništa pametnoga nemaju reći, a ipak govore bez prekida.

Mislim da sv. Franjo Saleski na jednom mjestu sa smiješkom hvali loše uspomene. Tumačeći na svoj način sv. Pavla gdje govori Filipljanima: "Zaboravivši sve što je za mnom", Svetac ističe, kako bi često bilo od duhovne koristi, da se ni u vrijeme molitve ni u običnom životu ne sjećamo mnogih stvari. Mi nikada ne živimo, primijetio je neki moralist, mi se nadamo živjeti. Dodajmo k tome, da se mi ne prenosimo samo u budućnost, nego se bez kraja vraćamo i u prošlost. Nekada je to veoma korisno, a katkad je vrlo štetno. Ne proizlazi li dobar broj naših nedostataka i gotovo sva naša nepažnja prema Bogu iz djelovanja memorije u zgodno i nezgodno vrijeme?

Neke su naravi osim toga robovi svojih utisaka. One se uzbudjuju na sve, radi svega i radi ničega; njihova mašta cijeli dan radi. Zamišljaju situacije jednu nevjerojatniju od druge; istražuju misli ove ili one osobe. Iz kakva najmanjeg povoda izgrade čitav roman; iz jedne riječi, koju su čuli, izvode čitave zaključke, stvarajući sigurne činjenice. To je neprekidni kaleidoskop. - Svatko neka se vježba i ide k Bogu prema svojim vlastitim sposobnostima i mogućnostima. Sposobnosti jednoga nisu sposobnosti drugoga; pa iako možemo postaviti stalna pravila, u praksi treba uvijek voditi računa o osobnom elementu. Bog ga dobro pozna i ne traži od svih jednaku mjeru. Bitno je, da svatko do kraja iskoristi milosti koje su mu dane, a ne treba ići za milostima drugih. Otuda i ona beskrajna raznolikost svetaca, pa i u jednoj istoj Ustanovi, odnosno u obiteljima posve bliskih duša. Nema ništa prijatnijega od ove mnogostrukosti u raznim primjerima religijske psihologije.

Veliki uzor nutarnje šutnje je Blažena Djevica. Ona je živjela jedino od svrhunaravnih stvarnosti; sve ostalo za nju nije značilo ništa. Ona je božansko čuvalo u svom srcu; ljudsko je ostalo na vratima i nije imalo pristupa u nj.

Uz ostalo prednost samostana je i u tome, što obdržavanje vanjske šutnje stvara sklonost prema nutarnjoj šutnji; a u načelu je i olakšava. Svećeničke duše neka ipak ne misle, da su zato prikraćene. I u samostanu se može provoditi vrlo rastresen život, daleko od svake duhovnosti. I obratno, možemo usred svijeta živjeti veoma sjedinjeni s Bogom. Nije to toliko pitanje okvira, okoline; to je mnogo više pitanje duše. Mi možemo biti šutljivi (govorimo o nutarnjoj šutnji) i usred brbljanja i brbljavci usred šutnje. Tu se radi o obuzdavanju mašte i osjetilnosti.

Mi smijemo željeti mnogo i veliko znanje; blago onome, koji spremno i rado prima sve što će obogatiti njegovu želju za saznanjem. To nipošto ne sprečava nutarnje šutnje. Ali koliko je tu i suvišne radoznalosti! Isto kao što neki vole govoriti samo da govore, tako drugi vole gledati da gledaju; to je triumf rastresenosti i lutanja!

- Netko će reći: ne možemo nikada znati, ne će li ova ili ona radoznalost ipak donijeti ploda.

Ne budimo licemjeri i čuvajmo svoje zdravo shvaćanje. Mi ovdje govorimo o onome, što u punom svijetlu istine spoznajemo kao ispraznost. U tome budimo nepopustljivi! Kao što ćemo polagati račun za svaku suvišnu riječ - a tko na to misli? i koliki li svojom brbljavošću oskvrnjuje šutnju! - tako ćemo odgovarati i za svaku suvišnu radoznalost. Nije nam samo zabranjeno tražiti ono, što je zlo, nego i ono što je ništetno. Tražimo li dodir s Bogom ili ne? Ako ga tražimo, što onda znači ono ševrdanje?

"Znate li zašto Bog ne daje svoga svijetla, zašto češće i usrdnije ne pohadja izvjesne odabrane duše?" pita jedan "duhovnik" 17 stoljeća, P. Nouet. Zato, jer ih odviše često nalazi u svijetu ili nalazi svijet u njima. Bit će nam od koristi, vratimo li se na onu

staru izreku: "Ille non solide solus qui soli Deu non vacat" "Onaj nije dosta sam, tko se ne bavi isključivo Bogom."

To ne znači, da si kao odmor ne smijemo nikada pripustiti malo maštanja ili da u nekim prigodama ne možemo misliti i sanjariti po volji. Nije dobro, da je luk uvijek napet, potrebna je gipkost. Mi ovdje osudjujemo samo trajni nehaj i nedostatak vladanja nad samim sobom.

8. Potrebno je disciplimirati maštu, osjetnost, suvišnu radoznalost. Ali isto tako treba obuzdati i preveliku aktivnost. Mi umiremo od prevelikog djelovanja.

Shvatimo dobro: ne osudjujemo rad, kojim se plodonosno trošimo i razborito upotrebljavamo svoje snage u službi, koju nam je Providnost povjerila. Kad je Bog smjestio Adama i Evu u Raj zemaljski, odredio je da u njemu i rade. Lijenost je sramota. I što više imamo prirodjene i stečene vještine, da dademo od sebe najviše koliko možemo, to više odgovaramo božanskim nakanama. U tome je savršeno vršenje staleških dužnosti

Ali jedno je zdrava i normalna aktivnost, a drugo je grozničava djelatnost. Isto tako, drugo je onaj rad, koji obavljamo u cilju potpunog izvršivanja staleških dužnosti, a drugo je ona djelatnost, kojoj je cilj samo bolesna želja za kretanjem, napose za nekorisnim gubljenjem vremena.

U odlomku, gdje tumači kako treba vinograd čistiti, da bi što bolje urodio, obraća se Bossuet ne samo redovnicima, nego i svakoj kršćanskoj duši, koja teži za sabranošću, bilo da boravi u svijetu ili u samostanu, te veli: "Koliko toga treba na tebi odrezati, kršćanine! Želiš li donijeti obilan plod? Potreban je veliki napor. Treba odrezati ovu granu, koja je suvišna, i onu koja odviše tjera. Misliš da moraš uvijek raditi, uvijek biti aktivan u vanjskom radu i zato postaješ previše vanjski, površan. U proljeće, kad vinograd počinje tjerati, treba odrezati čak i cvjetove, ako ih je previše.

Očito veoma mudar savjet. Zar nije baš to najveća zapreka kod većine duša, koje teže za sabranošću, a ne mogu je postići, ili je ne postizavaju onoliko, koliko bi one htjele? Razlog je dakle previše grozničava i nesredjena užurbanost. Čas prije govorili smo o nutarnjoj djelatnosti. Pridruži li se tome, kako to često biva, još bolesna želja za gibanjem radi samog kretanja, malo je nade, da ćemo jače napredovati u božanskom sjedinjenju. "Non in commotione Dominus" - Bog se nipošto ne saopćuje u buci i metežu.

Ako smo se za vrijeme čitanja u refektoriju, potaknuti samim štivom odviše žurili i previše se njime zanijeli na štetu jasna razumijevanja samog teksta, uputio bi nam Otac koji je imao ispravljati, ovo dragocjeno latinsko upozorenje: "Pacate!" - Čitajte mirno!

Razborite li riječi! Kad bi je barem mnogi i mnogi usvojili kao lozinku u svom svakidašnjem radu ili apostolatu! Svakako, potrebno je unijeti toplinu i dušu u posao, koji smo preduzeli, osobito u službi bližnjega; Ali sve to treba raditi bez grozničavosti. Samo u oduševljenju činimo dobro, kaže Lacordaire. I dobro je rekao. Ali oduševljenje nije isto što i grozničavost. Mnogi to zamjenjuju.

Kolike se osobe u svojim redovitim dužnostima, odnosno svećenici i u svom revnovanju, uzbudjuju i troše puni nervoze i bez ikakve kontrole. Šteta je osobito očita, kad se radi o apostolatu. Mnogo kretanja i mnogo buke, mnogo prolistanih knjiga i najraznovrsnijih misli,

; obilje nacrta, bezbroj započetih poslova: i na kraju vrlo malo ploda. Uzvitlano je mnogo zraka, ali je vrlo malo daha Duha Svetoga. "Non in commotione Donimus.

Potreban je bio samo plodan lahor, a mi smo podigli žestoki vjetar. Žestok i suh! Usjev je polegao; zrna su ostala prazna.

U "Journal de ses Retraites" Mgr Dupanloup, koji je sav nestajao u poslovima, tuži se svake godine, što nije svoju apostolsku gorljivost umio dovesti u red. Biskup velike dijeceze, poslanik, govornik na kongresu, akademik, imao je na raspolaganju ogromna sredstva za osvajanje duša. Ali on si je predbacivao, da se ovim sredstvima nije razborito služio; dao se je odviše zanijeti. A Mgr. d'Hulst, rektor Katoličkog instituta u Parisu, propovjednik u crkvi Notre Dame, i takodjer poslanik, u pismenom saobraćaju s mnogim duhovnim osobama, osjećao se u nekim danima pretrpan poslovima. Trebalo se obuzdati. Aktivnost ga je prevladala.

Ako ih ima koji ne rade ništa - jao njima, dok su tolike duše u nevolji! - drugi rade previše, ili se s prevelikom grozničavošću daju na posao koji obavljaju.

Budimo aktivni, a ako je moguće radimo i vrlo mnogo; ali "pacate", mirno, pod okom Božjim, jedino na Njegovu slavu. Budimo sposobni da si zabranimo sve, što bi smetalo sjedinjenje, onemogućilo razmatranje i duh molitve, to jest; u jednu riječ, ono što oplodjuje aktivnost i gorljivost.

U praksi nije uvijek lako znati, gdje da se obuzdamo, ni otkriti, gdje da se zaustavimo. Kako da obidjemo tu poteškoću?

Stvorimo si dnevni red, a osobito točno odredimo trajanje molitve. To treba učiniti u duhovnim vježbama i dati na odobrenje svom duhovnom vodji. A onda odlučno ustrajati u toj važnoj točki. Ako radi kojeg razloga, neovisna od naše volje, moramo izostaviti molitvu u predvidjeno vrijeme, obavimo je netom uhvatimo slobodan časak vremena.

Rasporedimo po mogućnosti naše dane, da tako spriječimo preveliku navalu posla. Upravljati, znači predvidjeti. U službi ima naravno mnogo toga, što se ne može predvidjeti; na to treba misliti, te za nepredvidjene slučajeve ostaviti nešto vremena. Kad smo to učinili, nemojmo silom htjeti da u jedan sat obavimo posao, koji iziskuje tri sata. Ne žalostimo se, ako uza svu dobru volju moramo odgoditi za slijedeći dan neki posao, koji izgleda hitan i koji smo za danas predvidjeli. Nitko nije dužan činiti ono što je nemoguće. Uostalom, ako znamo sačuvati nutarnju šutnju, kako mi pretpostavljamo, koliko to prilike iziskuju; ako nastojimo živjeti s Bogom; ako izbjegavamo svaku grozničavost, težeći za najvećom aktivnošću, koja je ispravno uredjena;,ako bez milosrdja uklonimo sva nekorisna nutarnja i vanjska naklapanja, začudit ćemo se, kako se vrijeme dade gotovo neograničeno protegnuti!

Nevjerojatno je, koliko neki uspijevaju učiniti, dok drugi ne rade ništa izgovarajući se, da nemaju vremena za išta. Ljudi koji nemaju ni časka slobodna, kad se valjano odluče, nalaze vremena koliko hoće. Nije važno da imamo mnogo vremena, nego da najbolje upotrijebimo ono malo vremena, što ga imamo. Oni koji su mnogo toga učinili, najčešće nisu imali ni minute za sebe. Ali oni su ostali mirni usred minuta koje jure, i nastojali su, da te časove u njihovu naglom odmicanju iskoriste do kraja.

Dodajmo i treći savjet: oduprimo se na svaki način bolesnoj težnji za pokretanjem, za aktivnošću, koja je sama sebi svrhom. Ima naime i parazitnih poslova.

Pazimo dobro, ako se radi o nužnom ili bezuvjetno korisnom poslu, onda moramo bez oklijevanja dati prednost aktivnosti. Ako se radi o poslu koji je suvišan, koji nije zapovjedjen, onda na prvo mjesto dolazi aktualni dodir s Bogom. Tako nalaže već obični razbor. A dobro shvaćeni svrhunaravni interes traži to s još više razloga.

Ne vjerujmo mnogo krilatici: "Uvijek se nadje nekog posla!" To je često istina, ali ne treba zaboraviti, da u "poslovima" postoji neka hijerarhija. Prema njoj treba na prvo mjesto staviti ono, što je najvažnije. Propustiti koji posao može biti veoma korisno, ako je time osigurana sloboda duše i usavršeno sjedinjenje s Bogom. Radimo dakle, ali uvijek svijesno imajući na umu, da uspostavljanje i obnavljanje dodira s Bogom toga dana svakako ne spada u manje plodonosne poslove.

Ne vjerujmo krilatici, koja je samo naličje one prve: "Moliti znači ne raditi." Trebalo bi istini za volju reći: "Moliti znači mnogo raditi." Tu je samo prividna neradinost. To smo rekli, kad smo govorili o službenom vremenu molitve; ovdje to ponavljamo i za svaki onaj čas, kad duša za vrijeme svojih različitih dužnosti uranja u Boga. Mislimo naime da je taj čas kratak. Čistim pogledom vjere popravimo utisak naravi.

Govori se: "čin" prisutnosti Božje, "čin" ljubavi Božje. Zašto da to nazovemo "ne raditi"? Po svojoj apsolutnoj vrijednosti, to je najljepša "radnja" što je može biti. To je radnja, koju bismo morali smatrati "najaktivnijom" što se može zamisliti, ako Bog u tom času ne traži od nas neku drugu "radnju".

Živimo u istini, to će nam osobito pomoći, da živimo u ljubavi.

9. Posljednja primjedba. Po sebi se razumije da čitavo ovo nastojanje, da navikom i go ovo svakim dahom svoje duše nadjemo Boga, ne smijemo shvatiti kao neko nasilje nad intelektom, kao neko uništavanje. Ono što je "bolje" može teoretski biti neprijatelj "dobra". Mi ništa ne ćemo postići, budemo li htjeli postati andjeli. Mi smo tek jadni ljudi i potrebna je duga navika njegovanja duhovnog života, da bismo došli do nekog uspjeha. Taj uspjeh, ako smo i stekli potrebnu naviku, ne će sigurno nikada doseći ono, o čemu mnoge duše sanjaju. Mi ih možemo samo potaknuti na ustrpljivost.

Živčanim udarcima ne ćemo naći Boga. Osim razborite metode, koju smo prema duhovnim učiteljima nastojali opisati, potreban je postepeni razvoj vjerskog duha, neumorna ustrajnost i ona razboritost, koja k tome računa s vremenom.

P. Petitot pri kraju svog "Uvoda u svetost", ciljajući na osobe koje su i odviše preuzetne ili previše žele skratiti i ubrzati svoj put, navode ove jetke riječi velikog dominikanca Taulera: "Što god mi radili, kako god mi nastojali, ne ćemo nikada doći do pravog mira, koji proizlazi iz potpunog sjedinjenja s Bogom, dok ne dodjemo do svoje četrdesete godine...." I da do kraja zbuni odviše naivnu gorljivost i neiskusnu užurbanost, dodaje: "Čovjek mora zatim još deset godina čekati, da doista primi Duha Svetoga, Utješitelja, Duha koji o svemu poučava."

Treba razumjeti što on time hoće reći. Tauler ne kani skučiti božansku mogućnost Duha Svetoga ni oduzeti hrabrost mladim dušama, koje su katkada velikodušnije nego osobe u zreloj dobi ili svježije i poletnije. Sjetimo se samo naših mladih svetaca, Stanislava i Alojzija, sv.Ruže Limske ili sestre Terezije od Dj.Isusa. Dob se ne računa po godinama. Brojke koje Tauler navodi treba uzeti donekle kao one biblijske brojke, više slikovito, nego u doslovnom značenju. Mnoge osobe, pa i pobožne, prelaze četrdesetu, pa i pedesetu, a da nisu dosegle sjedinjenja nekih mladih duša, koje su odvažnošću došle do njega, jer nisu Bogu uskratile ništa. One su već u nježnoj dobi razvile muževnu ljubav.

Smisao je dakle ovaj: dragocjeni biser možemo kupiti samo uz visoku cijenu. Nemojte misliti, da ćete makar i nakon duga razdoblja doseći vrhunce. Može se pače dogoditi, da Bog pušta neke duše,

da se muče na oko bez velikog dobitka, a njihovi napori prividno kao da nisu okrunjeni uspjehom. To Bog čini radi ciljeva,koje samo On zna, ili da bi možda te duše održao u poniznosti.

Nije pitanje toliko u tome, da stignemo, koliko da težimo. I ovdje još više nego drugdje "nije glavno uspjeh,nego napor". Napreduje onaj, koji se unatoč vlastite promjenljivosti ne zaustavlja, nego svaki dan nastavlja ondje, gdje je sinoć stao, pa i ako ne može na karti ustanoviti, da je prevalio velike udaljenosti.

Uvijek su i nepromjenljivo istinite Božje riječi:"Tko traži, naći će. - Pače: on je već našao.

---:---

IV. Poglavlje

Duh Crkve

Riječ "Crkva" može imati dva smisla: ili se radi o vidljivoj skupštini vjernika sa svojom hijerarhijom, svojim obredima i sa svojim Učiteljstvom, ili se radi o nevidljivom Savezu svih duša u milosti.
Pripadati "Crkvi" znači razumijevati i ljubiti ove dvije divne stvarnosti.

I.

1. Govorimo najprije o dužnostima prema vidljivoj Crkvi.
Ona je Sponsa Christi, Mater nostra. Ova činjenica odredjuje naš držanje prema njoj.
Moramo znati koji je njen "raison d'etre", razlog njenog opstojanja. Ona je redovito sredstvo da udjemo u syrhunaravni život i da u njemu živimo. Proučavajmo dakle temeljito ono, što čujemo na predavanjima, da tako što bolje upoznamo Dogmu, Moral i sakramentalnu Teologiju.
Moramo znati njenu povijest. Crkva je rodjena u Krvi Kristovoj i u krvi mučenika; razvila se usred bezbrojnih poteškoća, progona, raskola, krivovjerja, uvijek vjerna zadatku što ga je primila od svog Božanskog Utemeljitelja. Neka nam dakle bude na srcu proučavanje njenog života u raznim razdobljima, njenih borba, njenog napredovanja.
Treba upoznati njezine Svece, ako i ne sve potanko a ono barem glavne, njihove spise, njihove kreposti, njihova velika djela. Moramo dakle ljubiti životopise (a neki su od njih vrlo dobro pisani), lijepe rasprave najistaknutijih crkvenih osoba.
Treba upoznati njenu molitvu, zanimati se dakle za liturgiju. Ne samo za vanjske obrede bogoštovlja, premda je i to vrlo važno, nego i za duboki duh koji Crkvu nadahnjuje u njezinu neprekidnom prikazivanju Krista Ocu, zanimati se za Oficij, naročito proučavanjem i razmatranjem najljepših Psalama. Koliko to koristi možemo izvući iz ovog savjeta Sv. Augustina: "Si psalmus orat, orate; si gemit, gemite; si gratulatur, gaudete; si sperat, sperate; si timet, timete."
A koliko opet pouke u ovim bolnim riječima sv. Roberta Bellarmini: "Nema knjige koja bi crkvenim osobama bila tako bliska, ali i koja bi svojim smislom bila tako daleka." Prije nego što postanemo obvezani na moljenje Božanskog Oficija, pregnimo svojski da prodremo u bogatstvo kojima ono obiluje.

2. Vidljiva Crkva javlja nam se na dva načina: kao naučavajuća Crkva i kao učeća Crkva. Kako da se pripravimo na dužnosti prema Crkvi koja uči, vidjet ćemo u slijedećem poglavlju, gdje ćemo proučavati pripravu za službu. Zasada mislimo na dužnosti prema naučavajućoj Crkvi. To su: dužnosti prema Papi, dijecezanskom biskupu, prema predstavnicima vlasti, kojima je povjereno da me poučavaju i vode.

Oni, koji su kod obreda Redjenja dužni da biskupu predstave klerike, oslovljuju ga ovako: Reverendissime Pater!" Ove dvije riječi pokazuju, koje su naše dužnosti prema dijecezanskom biskupu- poglavaru.

To su: duboko poštovanje i sinovska ljubav. Poštovanje u načinu kako o njemu govorimo, kako cijenimo njegove poticaje, njegove upute, njegovo upravljanje. Sinovsku ljubav ćemo iskazivati, ako ga ne smatramo kao neku daleku ličnost, nego kao pravog Oca. Budimo uvjereni, da je njemu mnogo stalo do posvećenja povjerenog mu stada, a u prvom redu do posvećenja klerika, koje će mu kasnije pomagati u njegovoj pastirskoj službi.

Bliži od dijecezanskog poglavara su profesori i vodje, kojima je on predao umno i duhovno odgajanje u Sjemeništu. Pokoravanje u poštovanju i ljubavi svakako je na mjestu. Ono nipošto ne priječi nego naprotiv promiče razvoj osobnog duha pružajući mu svoje najsigurnije jamstvo, to jest poniznost.

3. Poniznost spojena s obilnom radošću, morala bi uostalom biti velika krepost klerika.

Već kod obreda tonzure i kod oblačenja superpelicija(kote) biskup nas podsjeća, da se nalazimo na putu k sv.Redovima: "De foro Ecclesiae facti estis" - "Vi sada eto pripadate "Crkvi", doduše ne još u punom smislu te riječi, ali ipak tako, što ste nekim vanjskim načinom odijeljeni od svijeta.

Velika je to sreća, samo ako o tom razmišljamo! Bilo bi i te kako opravdano, da se zbunjeni pitamo: "Što sam ja, da se Bog udostojao mene pozvati? Da me Crkva pripušta medju one koji će voditi svoju braću k spasenju?"

Ništa ne bi bilo tako neumjesno, kao izvjesna uobraženost, kad bi se klerik razmetao svojim povlasticama, uznosio se nad svojim prijašnjim drugovima i kad bi si umišljao, kako se to kaže, zato što je baš on izabran izmedju tolikih drugih.

Opravdani ponos svakako! ali koji bi morao biti vrlo ponizan: "Kako to, Gospodine, da si na mene mislio? A ipak je tako! Pomozi mi, molim Te, da ostvarim sve Tvoje planove s obzirom na mene, da ne razočaram nade, koje je Sancta Mater Ecclesia položila u mene!"

A onda,nadahnimo se riječima, što se nalaze u pontifikalu kod redjenja djakona. Ondje su djakoni isporedjeni s levitima, koji su u Starom Zavjetu imali nositi Šator: "Ecclesiam Dei, veluti tabernaculum, portare et munire debetis ornatu sancto, praedicatu divino, exemplo perfecto." Propovijedanje riječima doći će kasnije; ali zato treba odmah svetost života: "ornatu sancto, exemplo perfecto".

Budući da je pripušten u Crkveni forum, klerik ne treba da misli samo na čast, koja mu je tim udijeljena, nego i na dužnosti, koje otuda proizlaze.

Pripadati Crkvi znači posjedovati taj ponizni ponos, tu umnu poslušnost, tu žedju za dobrim, tu težnju za najvišom svetosti. Ove jake kreposti treba pretvoriti u stalnu naviku. "Ornatu sancto, exemplo perfecto."

II.

Crkva je vidljiva ustanova. Ona je i nevidljivi skup svih duša u stanju milosti, gdjegod one bile, bez obzira, da li pripadaju vidljivoj Crkvi ili ne.

Pripadati Crkvi ne znači samo poštovanje i privrženost crkvenoj hijerarhiji i prema svemu što ona propovijeda i traži. Pripadati Crkvi znači, najopširnije shvatiti zajednicu svetih. A u tome je sadržano ovo troje:

- Činiti sve, da nam molitva bude širokogrudna, a namjere velikodušne.
- Čuvati se svake tjesnogrudnosti i svakog duha pokrajinske skučenosti.
- Nastojati shvatiti sve one, koji se nalaze izvan ovčinjaka, da tako lakše nadjemo sredstvo, kojim ćemo ih privesti k potpunoj istini i vjernom vršenju kršćanskih dužnosti.

1. Našoj molitvi lako nedostaje širine. Naše je obzorje većinom skučeno, ono ne prelazi krug naših vlastitih potreba. To ne znači posjedovati katolički duh, a još manje crkveni.

Jesmo li dionici velike zajednice ili nismo? Ili shvaćamo našu božansku religiju individualistički: "Bog i ja, ja i Bog; drugi me se gotovo ništa ne tiču!"

Svaki puta kad dodje vrijeme našoj molitvi, stavimo se u središte svemira: pred nama je križ Kristov; podno križa samo par vjernika stoje uz Mariju; naokolo nekoliko ravnodušnih znatiželjnika ili koje je potresla sasvim ljudska samilost; vojnici svi, osim odreda straže, silaze niz obronak da potraže večeru, koja ih čeka; Pilat, koji se sprema da u Rim pošalje opširan izvještaj, gdje će sebe prikazati u lijepom svijetlu; a zatim talasi ljudstva, koji se valjaju jedan za drugim sve do granica vremena.... Tek tu i tamo koja duša samilosna dolazi s poklicima ljubavi prema Raspetome, koji je uvijek tako okrutno napušten! "Tražio sam tko će me utješiti, ali ga ne nadjoh!"

Jesmo li ili nismo strastveno zaneseni za Otkupljenjem? Muči li nas želja za spasenjem svijeta? Želimo li usvojiti težnje Našega Gospodina, ili jednostavno hoćemo da On prihvati naše, koje su uvijek tako uske?

"Apostolat molitve" predlaže svaki mjesec "nakane" odobrene od Sv. Oca Pape. Bit će izvrsno, da ih kasnije iznosimo pred naše stado, za koje ćemo se brinuti. Zanimaju li nas one već sada. Žrtvujemo li što za njih?

Poslije će biti dobro, da svaki put kad možemo, čitamo Misu za proširenje Vjere ili za Ujedinjenje: Ad tollendum schisma. To su dvije divne Mise. Misao na odvojenu braću ili na ogromno mnoštvo pogana, mora već sada prožimati molitvu budućeg svećenika i unijeti mu u srce životvornu muku.

On će takodjer misliti na jadne grešnike. Božanski očuvan, od djetinjstva privučen k duhovnim stvarima, klerik je povlaštena osoba. Svakako i za njega postoji tragična mogućnost da počini zlo, jer Krist je htio, da i oni, koji će kasnije morati odrešivati, osjete katkada dodir napasti. Koliko je samilosti i razumijevanja potrebno prema onima koji padaju! Kako bismo morali biti sveti, da naknadimo za toliku bijedu! Sveti već sada, da budemo sigurniji, da ćemo to biti kasnije.

Zanimati se za nedostatke da ih nadopunimo, to je dobro; ali treba vršiti i pozitivnijih djela. Crkva posjeduje tajnu mnogostrukih pothvata u cilju sve plodnijeg navješćivanja Evandjelja. Moramo poznavati više nego što se odnosi samo na sitan kutić našeg radnog područja, gdje ćemo kasnije vjerojatno biti zaposleni. Lijep i op-

sežan apostolski interes mora nas potaknuti, da se informiramo o svemu, što se izbližega ili iz daljega odnosi na Kraljevstvo Božje; spontanim porivom srca moramo Gospodinu preporučiti sve, što može biti plodonosno za slavu Crkve i proširenje kršćanstva.

2. Nastojimo li za vrijeme Bogoslovije da naše nakane budu uvijek visoke, poslije će gotovo nužno doći do toga, da ćemo biti predani poslu u svom kraju, ali opet ne tjesnogrudno. Bavit ćemo se nekim pokretom, ali time ne ćemo umanjivati ili podcjenjivati druge pokrete.

Kad se svojski dademo na posao u jednom odredjenom pravcu, nastaje pogibao, da zaboravimo na ono dobro, što se pokraj nas čini. "Bojim se čovjeka jedne knjige", negdje je rečeno, ali moram se bojati i čovjeka samo jedne župe ili samo jednog djela, osim ako je širokogrudan. Ne znači to, da se smijemo površno baviti svojom župom ili poslom, koji nam je povjeren. Mi ćemo naprotiv uložiti u to sav svoj napor, ali kraj toga ne ćemo podcjenjivati ono što se radi pokraj nas ili što se pokušava daleko od nas. Neka se kasnije o svećeniku ne kaže: "Njemu je Crkva samo njegova crkva; on ne pozna ništa drugo." Ne! Za svakog svećenika, koju god službu vršio, Crkva je cijela Crkva.

3. Može se dogoditi, da se za našeg službovanja nadjemo pred osobama, koje nisu toliko sretne da učestvuju u našoj vjeri. Tu je uz vrlo obrazovan duh, potrebno i veliko srce i razborita strpljivost.

Potrebno je dobro upoznati točke, koje nas dijele od raznih protestantizama, od shizmatičkog stanovišta, od židovske religije, te znati gdje ćemo se potanje obavijestiti, bude li nam potreba. Pogrešno je mišljenje, da se prigovori nalaze samo u priručnicima, za veću dosadu studenata filozofije i teologije, koji se s njima muče; oni se nalaze, i više nego mislimo, u mozgovima. Zato moramo doista biti vrlo spremni i sigurni, da ih možemo pobjednički pobijati i druge uvjeriti.

Uz veliko naučno bogatstvo potreban je i lijep način. Moramo shvatiti, da se obraćenje ne može izvesti u samo pet minuta; tko nije rodjen u istini, potreban mu je dugi put, dok ne nadje istinu.

Navode se riječi barunice de Barante jednom prijatelju nevjerniku. Potisnut u svoje posljednje utvrde odgovori on blago."Ali draga prijateljice, ja tražim. Ja već godinama tražim!" - "Kako? Vi tražite već godinama i još niste našli? Vi ste onda, jadni moj prijatelju, zbilja zatucan!"

To je šaljivo, ali i vrlo jednostavno. Istina objektivno posjeduje doduše sve što je potrebno, da bude otkrivena; ali subjektivno stotinu je razloga može zakriti onome, koji ipak za njom teži. Jedan ruski obraćenik i vjerski pisac, Šolovjev, poredjuje takvoga čovjeka sa čovjekom u hodniku hotela. Noćas je izišao iz svoje sobe i ostavio pritvorena vrata, da bi je u mraku opet lakše našao, a onda tapka, jer se više ne može snaći.

I nisu samo "priprosti", kojima treba dugo, dok jasno uvide. Svi mi dugo trebamo, da jasno ugledamo istinu. Obrazovani ljudi su katkada u tome vrlo spori, bilo radi svojih predrasuda ili radi nepotpunog znanja; možda i radi nedovoljne poniznosti, ili zbog kojih drugih razloga. P. Largent, Oratorijanac, koji je izdao Apologetske Konferencije, napisane od Abbe de Broglie, donosi u jednoj bilješki u "Fondaments intellectuels de la Foi chretienne"(str.223) ovaj odgovor kardinala Manning-a Patru Lescoeur-u i njemu samom u kolovozu 1860:

"Rado priznajem dobru vjeru kod naše odvojene braće, dok se radi o jednostavnim i neukim dušama....Ali kako mogu ljudi nauke

ustrajati u vjerovanju, da je Crkva Henrika VIII. ona, koju je Krist osnovao?"

- Pogrešno, odgovori Manning. Tek nakon mnogog proučavanja i molitve uspijeva mnogim najboljim i najnadarenijim duhovima, ali koji su rodjeni u krivovjerju, da shvate, kako njihova Crkva nije prava....Postavite li kojoj osobi, pa i veoma obrazovanoj, neku zagonetku, koju vi znate riješiti, vi ćete se čuditi, što ona koleba i ne nalazi rješenja....Rastumačite joj, i ona će se čuditi, što ga nije sama našla. Tako je i s istinom.....Tek u izvjesnom času, što ga je milost odredila, krivovjerac otkriva istinu zapanjen, što je nije prije upoznao."

U svojim odnosima prema onima koji tapkaju, nastojmo pokazati istinu osvjetlivši je sa svih strana. Mi postajemo pristrani lako; ne zadovoljimo se prebrzo našim dokazivanjem. Uživimo se u položaj drugoga, da mu pomognemo izaći iz njegove jednostranosti, i pokušajmo shvatiti što ga zaustavlja. Budimo strpljivi i nastavimo objašnjavati. Govorimo zanosno, ali bez strasti, t.j. toplo zastupajmo stvar istine, radi same istine, isključivši osobni faktor i želju za uživanjem u pobjedi. Kad inovjerci vide, da smo u tom mjerodavni, upućeni, bez traga samoljublja, da nam je samo do toga, da istina pobijedi, onda će nam vjerovati. Ne ćemo biti filmsko platno istine, nego leća. Sakriveni Bog doći će na vidjelo. Istina će odbaciti svoj incognito. Počnimo je oslobadjati, i ona će osloboditi.

---- : ----

V.Poglavlje

Odgoj apostolskog duha

Odgoj za apostolat treba da traje kroz čitav svećenički život; mi moramo stalno učiti, a osobito na tom području. Ako i nije još došao čas velike aktivnosti, može se reći, da je Sjemenište na trostruki način kapital za apostolat, iz kojeg ćemo crpsti kroz čitavo svećeništvo kako prilike budu tražile.

1. Sjemenište odgaja unutarnji život, koji jest i ostaje "duša svakog apostolata";

2. Znanje, koje ono daje, pruža nam gradivo za"propovijedanje", kad tome dodje vrijeme;

3. Točno odredjuje vrstu našeg apostolata, još prije nego i dodjemo na poprište.

I.

1. Sjemenište je škola filozofije i teologije, ali još je više škola svetosti. Prva njegova zadaća je izgradnja nutarnjeg života, Služba će kasnije iskoristiti i, kako se nadamo, još povećati duhovna bogatstva, sakupljena u vrijeme svećeničke priprave. Sve, ili gotovo sve, ovisi od prvih početaka. Kakav klerik, takav kasniji apostol.

Vječna Riječ je najprije dugo boravila u krilu Očevu i tek se onda odlučila da sidje k ljudima. Pa i tada posvećuje 30 godina šutnji, a neposredno prije naučavanja boravi 40 dana u pustinji i sabranosti. Ne možemo druge obogatiti Božanstvom, dok nismo sami dugo s Njime bili u dodiru. Nesreća je, ako je svećenik samo neki lajik s apostolskim funkcijama, umjesto da bude Božji čovjek, čija aktivnost izvire iz dubokog sjedinjenja s preljubljenim Učiteljem.

Svećenik će u svom svećeničkom životu njegovati sjedinjenje s Bogom. Ali već njegov život kao klerika mora ga uvesti u to sjedinjenje; on se mora i naviknuti na sabranost i uvidjeti njenu neophodnu potrebu.

Nadasve je važno ovo: Budimo uvjereni, da 75 % apostolskog uspjeha , a sigurno i više, treba zahvaliti svetosti apostola. A ova svetost ne ovisi o samoj revnosti, nego o nakani, radi koje smo je i razvili. To znači, svetost je razmjerna snažnoj ljubavi prema Bogu, koju crpimo iz žarke molitve.

Poslije u životu, barem za vrijeme kapelanovanja, velika pogibelj leži u napasti na aktivnost. "Ja običavam govoriti, piše sv. Franjo Saleski, da je revnost pogibeljna krepost, jer ih malo ima koji je znaju vršiti kako treba. Mnogi su u tome kao loši pokrivači krovova, koji više crepova pokvare nego što ih metnu." Može se dogoditi, da zaboravimo na prvu riječ pravila: "Contemplata aliis tradere." Mi ćemo se posvetiti drugima. Ali što ćemo im dati? Zaboravili smo na ono što je bitno: "Contemplata". I vrlo brzo uspjeh će biti jednak nuli; pa i uz znatan napor i očitu požrtvovnost.

Klerik ne može nikada biti dosta uvjeren o tome, kako je molitva i samoća s Bogom prva i osnovna stvar za svakoga, koji želi uspjeha svojoj revnosti.

2. Pa i izvan kršćanstva lako ćemo naći pouku u tom obziru. Nedavno osnovane <u>Oksfordske grupe</u> propovijedaju prilično bučno, ali očito dobronamjerno potrebu javnog priznavanja grijeha što svakako ne može škoditi i zalažu se za dulju molitvu. Njihov osnivač, lu-

terovski duhovnik Franck Buchman priča, da si nikada nije trebao predbacivati nedostatnu revnost u dušobrižništvu, ali je uz Božju pomoć opazio, da je ta revnost bila vrlo neplodna, jer mu je stvarno nedostajala molitva.

"Ja sam bio neobično zaposlen, radio sam osamnaest do dvadeset sati na dan. Toliko sam bio okupiran, da sam u svojoj spavaćoj sobi imao dva telefona, a ipak s rezultatima nisam bio zadovoljan. Okruživali su me ljudi, koji su dolazili i odlazili, ali vidljive promjene u životu mojih posjetilaca nisu me zadovoljavale. One nisu bile dovoljno temeljite, da bi bile trajne. A onda sam stvorio odluku: svaki dan ujutro izmedju 5 i 6 sati, kad me telefoni ne uznemiruju, posvetit ću tome, da slušam Duh Božji, Njegov sladak i fin zvuk, koji me jedini može nadahnuti i voditi."

Malo kasnije dodje on u Englesku. Neka žena, što je propovijedala o raspeću, pokaza mu razmak koji ga dijeli od Krista. On se odluči na potpunu velikodušnost i na apostolat u korist "quiet time" meditacije.

Učinimo jednu korisnu primjenu. Zar samo anglikanski pastori trpe radi nedovoljne molitve?

Ne priča li se o sveć. Döllinger-u, velikom radniku, koji je kasnije na žalost Crkvi uskratio poslušnost, slijedeće: On je bio pozvan za koje vrijeme na neko imanje, gdje se čuvao i Presv.Sakramenat. I svi su se čudili, što on preko dana nije nikada otišao na nekoliko minuta da pohodi Našega Gospodina. On se razgovarao, istraživao po knjigama, pisao; ali nije molio. To je sablažnjavalo, a poznato je i kako je zlo svršilo.

Glasoviti dominikanac P. Denifle povjerio je jednoga dana tadašnjem Generalu Družbe Isusove, M.P.O. Wernz-u, kako je u svom veoma opsežnom povijesnom istraživanju otkrio, da je napuštanje molitve bilo uzrokom vjerskom propadanju nekih Redova u početku XVI, stoljeća.

A jedan biskup, koji je bio prijatelj Lamennais-u, rekao je, da je po njegovom mišljenju dotični pisac radi toga pao, barem velikim dijelom, što već godinama nije molio brevira; bio je naime od toga oslobodjen, da može pisati.

Tu se moramo sjetiti neumrlih riječi sv.Ivana od Križa:"Ljudi koji nestaju u radu, koji misle da mogu svojim vanjskim djelima pokrenuti svijet...bili bi Crkvi mnogo korisniji i Bogu miliji, kad bi polovicu svoga vremena posvetili molitvi."

U Sjemeništu ne postoji pogibao pretjerane apostolske aktivnosti. Slobodno vrijeme koje nam preostaje od nauka, dakle od staleških dužnosti, možemo po volji posvetiti ovomu unutarnjem radu. Kako bi dobro bilo, da se već unaprijed u tome osiguramo! Ne traži se, da pobožnim vježbama previše opteretimo naše vrijeme; ali se traži, da dademo prvenstvo onome, što se odnosi na pripravu duše.

3. Prije nego se dademo na apostolat moramo u sebi izgraditi apostola, a to je dugotrajan posao. U redu vrednota treba duhovnim vježbama dati prvo mjesto. "Usta govore iz preobilja srca", napisao je jedan autor, koga treba čitati (Rademacher,"Vjera i život", str. 240,242). "A srce mora biti ispunjeno Bogom, koji djeluje u tišini. Iz ove duhovne potrebe nastale su: Duhovne vježbe... Duboka mudrost leži u ustanovi mjesečne rekolekcije, koju toliko vole u Crkvi, svakidašnjeg razmatranja i odredjenih razdoblja šutnje. U svakom slučaju, navika nutarnjeg života, bilo u kom obliku, potrebna je čovjeku, koji napet izmedju božanskog i svjetovnog elementa pazi da ne podlegne ovome posljednjem."

Isti pisac dodaje, a iskustvo potvrdjuje: "Svakodnevna orijentacija prema Bogu preko samoće s Njim ili s Kristom stvara atmosferu, u kojoj se mora obavljati posao čovjeka. Tko je ujutro bio s Bogom, sačuvat će nešto svijetloga sjaja u kojem Ga je susreo."

To pitanje možemo proširiti. Šutnja s Bogom potrebna je svaki dan, to je dnevna meditacija; svaki mjesec, to je mjesečna rekolekcija; svake godine, to su duhovne vježbe. A naročito je potrebna na početku životnog puta kao što je svećeništvo. Sjemenište mora biti drugi Sinaj.

Na duše, koje su u vlasti zlatnog teleta, možemo djelovati samo kao ljudi visokih vrhunaca. U Sjemeništu još uspješnije spašavamo duše nego kasnije. Naučimo slušati Boga. Predavanja govore o Njemu, ali mi Ga moramo vidjeti, dotaći, čuti kako On sam govori. Da možemo drugima donijeti dobru Vijest, moramo biti ljudi nebeskih razgovora, "Conversation in coelis". Svaki dan ima jedno jutro, i to će me jutro kasnije uvijek naći na Sinaju. Ali u jutro apostolske karijere, u ovo jutro koje u sebi sadrži više godina, naučimo na samom izvoru Srca Božjega tajnu, kako ćemo jednom moći o Bogu govoriti rasutim, nemirnim i neukim dušama.

II.

1. Sjemenište mora u svakom bogoslovu odgajati sveca. Mora u njem odgojiti i sposobna čovjeka, koji će kasnije mjerodavno poučavati u kršćanskom nauku.

Nisu dakle korisne samo duhovne vježbe, u kojima se mladi klerik vježba i u kojima mora postati majstor. Korisna su i predavanja iz filozofije, teologije, Sv.Pisma i t.d., koja će kasnije u prikladnom obliku predavati svome puku.

Nemojmo se zadovoljiti pohadjanjem predavanja; nastojmo ih razumjeti i osobno razmišljati o svakom pitanju, želeći doći do dna. Plodonosna teologija iziskuje prethodno savjesnu filozofiju, u kojoj ne ćemo biti samo dobri učenici, nego ćemo se truditi da postanemo i učitelji.

U teologiji su potrebni još dublji pogledi. Naš svijet zaboravio je na dno svrhunaravno. Najpotrebnije je da mu pokažemo, gdje se nalazi vrelo žive vode. Nasuprot loše robe raznih mesijanizama, koje sajamski vikači bučno hvale i preporučuju, nasuprot onih koji tvrdo uvjereni ostaju u svojoj zabludi, moramo navješćivati jedinstvenu slavu i neisporedivu krasotu jedinog Mesije. Potrebno je istaknuti položaj Spasitelja u životu čovjeka. Pokazati ljudima, kako je On došao na svijet, da vrati istočnim grijehom izgubljeni božanski život. I On to nije učinio spasivši nas samo izvana (Utjelovljenje, Otkupljenje), nego nas je učinio i jedno s Njim (Incorporatija, "christianus, alter Christus").

Nadalje im treba objasniti, kako mi stoga

nismo samo otkupljeni nego i otkupitelji, pa prema tome svaki kršte-nik mora sudjelovati u otkupljenju drugih, kao sastavni dio Spasite-lja. Dalje naglasiti, da mi svi sačinjavamo samo "Jedno" s Kristom, te nam je stoga prva dužnost, da se svi medjusobno ljubimo.

To je eto velika perspektiva. Ona se ne očituje uvijek u pri-ručnicima. U njima se rasprave često donose bez ideje-vodilje, bez velike medjusobne povezanosti i tako ponavljaju utisak, što ga već stvoriše katekizmi. U njima slijede poglavlja jedno za drugim, bez razlike na njihovu nutarnju vrijednost; nižu se u obliku pitanja i odgovora. Ovako nasilu rascjepkani Priručnici djeluju više kao mo-zaik bez promišljenog nacrta, nego kao impozantna gradjevinska tvo-revina.

Bez sumnje, učiteljima pripada dužnost, da svoju nauku centra-liziraju. Ali u prvom redu učenici moraju graditi s primljenim ele-mentima, koji su kako treba odmjereni i kako treba obilježeni, da bi mogli doći na ovo ili ono mjesto u velikom cjelovitom djelu, u toj veličanstvenoj katedrali.

2. A zatim, kad bi i priručnici i profesori bili savršeni u svojoj struci, preostao bi još jedan veliki posao - glavni posao - što ga student teologije ima izvršiti: on mora sam u tezama, što slijede jedna iza druge, otkriti božansku puninu, kojom one obiluju. Razjasnimo se; u nizu brojnih polemika precizirala se nauka; to je bilo korisno radi točnog odredjenja vjerskog sadržaja. Ali s gledišta svrhunaravne obrazovanosti studenta to je donekle nepri-kladno, jer on uvijek dobiva utisak, kao da se mnogo više cilja na neprijatelja, kojega treba pobiti, nego na vjernika, kojega treba poučiti i izgraditi. Mnogo se više nastoji dokazivati nego pokazi-vati, mnogo više nego bjelodano predočiti neisporedivu realnost stvarnosti, o kojima se govori. Poučavanje je mnogo prije "anti" nego "pro"; više suhog raspravljanja, nego hranjive kontemplacije. To je više matematika ili logika, nego hvatanje dodira sa samim Bo-gom ili Kristom Njegovim.

Naravno, ne radi se o tome, da pouku zamijenimo pobožnim go-vorima i da čvrstoću dokaza nadomjestimo čuvstvima. Ali, ne bi li morao svaki djak, kad je jednom čuo i dobro shvatio dokaze i kad je nauka dobro obrazložena, nastojati da uoči sve ono što ta nauka od njega traži, kao i kasnije od stada koje će on poučavati?Teologija u Sjemeništu ne smije biti samo gradivo za polugodišnje ispite, nego osnov života, na kojem će se izgraditi svetost. Ona ne smije ostati bogoslovu nešto izvanjsko, nego mora postati duša njegove duše. Ona ima biti divni čar njegove božanske karijere, na koju će se uvijek pozivati i nastojati da je proživljava, gdje će rado crpsti za se i za svoj puk.

Jedan student teologije, koji je već stvarno bio učitelj,P. Alexis Hanrion, bilježi u svom <u>Duhovnom dnevniku</u>, da se teološka predavanja mogu isporediti s izvjesnim liječenjem vodom:"Korist se javlja tek kasnije....Kasnije, mnogo kasnije, kad nestane tehničke naprave, kad se suština, koja se pod njom skrivala, razlije dušom, da njenu vjeru obogati, onda hvalimo Boga"."Ne mislite dakle, za-ključuje on mudro, da ja zanemarujem i omalovažujem znanje; ja ga na-protiv svim snagama molim od dobroga Boga."A mi dodajemo, da je on učinio upravo ono, što je najpotrebnije, da bi se njegovom dušom razlila božanska supstancija, koju je u predavanjima svojih profe-sora teškom mukom crpio. I tu moramo ispraviti malko njegovu pored-bu: nakon termalnog liječenja dovoljno je da se pasivno prepustimo njegovu djelovanju. Nakon teoloških predavanja nije dovoljno da ostanemo pasivni: mi moramo razmišljati ponovno o problemu, uvrsti-ti ga u skupnost drugih predavanja, tražiti srodnost i paralele.

Ne smijemo pustiti predmet, dok ne vidimo korist, koju možemo otud izvući za sebe i za druge. A to je izričito aktivan posao. Prepustimo li ga, mi ćemo možda "svršiti svoju teologiju", ali ne ćemo otkriti stvarnosti sakrivene ispod riječi, ni ljepote pokopane pod slapom dokaza.

Katoličkim propovijedima često se prigovara, da im nedostaje života; što i nije uvijek neopravdano. Nije li to možda zato, što jedosta svećenika, dok su bili u Sjemeništu, zaboravilo da primljenu nauku provedu kroz svoju dušu? Nepokretnu manu trebalo je pretvoriti u životvornu hranu; dokazima, koji su naslagani na zemlji kao grede odredjene za gradnju kuće, trebalo se poslužiti za dizanje katedrale, da ona zasja u svom pobjedonosnom bogatstvu: "Ossa ista, nonne vivent?"

III.

Kod apostolskog čovjeka se pretpostavlja, da ima svojstva koja su potrebna za ostvarenje Božjega rada u dušama.

Ali u kom pravcu mora on predvidjeti područje, gdje će se razviti njegova revnost? Evo pravila:

A) Vlast, koju biskup podjeljuje svom svećeniku na dan njegova zaredjenja: "Sacerdotem enim oportet offere, benedicere, praeesse et praedicare."

A.

1. Treba spomenuti, da se biskupov nalog odnosi isključivo na duhovne funkcije: Biskup ne kaže: treba se baviti sportom, kazalištem, kolonijama, uzajamnom pomoći i t.d.....

Ali dok smo mladi i dok raspolažemo obiljem fizičkih snaga mi smo i odviše skloni, da u svoj apostolat pretjerano unosimo materijalnu aktivnost. To biva katkada na štetu rada, koji je više svrhunaravan.

Zapamtimo medjutim, da sve ovo moramo isporediti s malo prije navedenim riječima Rituala ili još točnije s Evandjeljem. Ako proučimo "način" Našega Gospodina, zapanjit ćemo se, kako On isključuje sve, što je nalik na materijalnu atrakciju. On nije nikada išao za tim da zabavlja i razonodjuje. Istina je, da se Isus nekada služio svojom čudotvornom moći, da bi privukao mnoštvo; ali se neisporedivo više služio nevidljivim izžarivanjem svoje Osobe i svoje riječi!

I većina svetaca slijedila je ovu suzdržljivost. Ne isključujući ništa, oni mnogo više naglašuju posvećenje apostola, nego mehaničke postupke apostolata.

Oni ne isključuju; oni samo ispravno postavljaju. Na prvo mjesto ono što je bitno; na drugo .....na trideset i šesto mjesto, drugorazredna sredstva, ali i to uz uvjet, da to zaista budu "sredstva"! Evandjelje je tek u vrlo sporednom pogledu priručnik fizičke kulture. Sv.Pavao želeći ostati vjeran svome žrtvovanom Učitelju, isticao je na čelu svog apostolata, da bi svakom bilo jasno, Krista i to Krista Raspetoga, pa makartime stavio na kocku i svoju popularnost.

I napokon, što očekuju duše, pa i duše mladih ljudi, od svoga svećenika? Traže da on,- kako to hoće Djela Apostolska- bude posebno odan "orationi et ministerio verbi". Molitva i propovijedanje u svim prikladnim oblicima! Mi ćemo dodati: sakramentalna služba. Evo pravog područja za svećenika. A ondje, gdje on ne će moći upotrebiti službu koja djeluje "ex opere operato", pobrinut će se posebno da to nadoknadi pojačanim svrhunaravnim duhom, osobito ako se radi o nekoj više materijalnoj akciji. Da ljudska sredstva proizvedu apostolski učinak, mora onaj koji ih upotrebljava imati apostolsku dušu. Budući da je njihov svrhunaravni zamašaj jednak nuli, to njihov apostolat ovisi jedino o svetosti onoga, koji se njima služi.

Što je postupak po sebi manje duhovan, to duhovniji i svrhunaravniji mora biti onaj, koji se njime služi. Inače sve je samo vjetar i praporac koji zveči. Nikakva učinka!

Kako se često u tome varamo!

Posao, koji vršimo, mora nas osim toga približavati Bogu, a ne nas od Njega udaljivati. Ako sam po nekom poslu manje svećenik, ako me previše odvodi od moje bitne misije, moram ga ukloniti. Svi bismo se morali držati riječi sv.Bernarda: "Maledicta occupatio quae te retrahit a Deo". Daleko od mene svaki posao, koji me od Boga udaljuje! Neka bude proklet! Nije li katkada i odviše slaba veza izmedju nekih, pa i takozvanih apostolskih poslova, i prave svećeničke službe?

2. Istaknuto je propovijedanje, praedicare. O tom ćemo pobliže govoriti u slijedećem poglavlju; zasada bit će dovoljno nekoliko riječi.

Rekli smo da bogoslov mora nastojati da u svoj život provede srž nauke koju proučava, zato da bi kasnije mogao njom nadahnuti svoj apostolat. To je <u>osnovno</u> pitanje. Trebat će propovijedati kršćanski nauk, i opet i <u>uvijek</u> kršćanski nauk. Neki ljudi, pa i obrazovani, nemaju o tome ni pojma.

Medjutim ovu osnovnu nauku treba prikazati na privlačljiv način. Ako nismo zanimljivi, ne ćemo naći slušatelja u mnoštvu. To je pitanje <u>sastava</u> i načina predavanja.

Bogoslov neka upotrijebi svaku priliku za sastavljanje školskih zadataka. Ako su mu oni naloženi, neka ulije u njih svu svoju dušu. Osim vježba koje je dužan činiti, neka se vježba u pisanju, u pravilnom izražavanju svojih misli. Neka traži načina, kako da njima privuče pažnju, da ih prikaže zorno, slikovito, živahno, pomažući se plodovima svog čitanja (bez robovanja) i vlastitim poredbama.

Neka takodjer iskoristi svaku prigodu za nastup u javnosti. To će biti: odgovaranje u razredu prigodom ispitivanja, čitanje u blagovaonici, pjevanje - svakako ne radi taštine, jer bi to bila glupost - nego radi apostolskog revnovanja. Tako će steći vlast nad sobom, sigurnost, naviku u besprikornom izgovoru i naglasku. Sve je to vrlo važno.

Neka se pred kojim drugovima, koji će biti kritičari i suci, okuša u vlastitim proznim ili pjesničkim sastavcima, u govorničkom nastupu. Neki se u sjemeništu ne pripravljaju dovoljno, kako će kasnije privući slušatelje. Nekoć, u razdobljima vjere, vjernici su dolazili slušati svoje svećenike, prvo jer su čvrsto vjerovali, a zatim jer je konkurencija s profanom riječi bila manja. Danas, ako je propovijednik dosadan, vjernici jednostavno ne dolaze više. Koliko smo puta to iskusili, na pr. u vrijeme djačkih duhovnih vježba: prvi dan slušatelji su bili dosta brojni; došli su "da vide". Neki su naravno ostali kraj vrata, da mogu odmah izaći, ako po prvim rečenicama mogu zaključiti, da ne će biti zanimljivo. Ako propovjednik ne privuče, kod slijedećih govora bit će sve više praznih mjesta. Ako ih je pak umio zaokupiti, bit će priliva. Odbivši nešto na snobizam, zar to nije " "poučno"za nas?

- Svaki svećenik nema u istoj mjeri govornička dara, reći će netko.

Svakako, ali svaki svećenik mora znati, da na živ i ispravan način iznese pred svoje vjernike evandjeosku istinu. Ako se zarana u tome brižno vježba, mora postići barem dobru prosječnost.

- Čemu da se toliko mučim za onu publiku, koju ću kasnije imati?

"Jedna duša je već dosta velika biskupija", a slušateljstvo pa i kad je neobrazovano, traži da mu se dade maksimum. To je stvar zvanične savjesti. A onda, pogrešno je misliti, da neobrazovani slušatelji traže samo neistesane riječi. Ljudi vole da im se iskaže počast. A božanska Istina u svakom slučaju traži, da joj uvijek iskazuju poštovanje; da je nastojimo što bolje iznijeti.

Dakle u Sjemeništu ću se vježbati na sve načine. Nastojat ću da teološke rasprave i predavanja uvrstim u svoj svakidašnji život povezan s Bogom. Ne ću imati dva života: život pobožnosti s jedne strane i život nauka s druge strane. Izvršit ću što bolju sintezu: Molit ću moju teologiju, "teologizirat"ću moju pobožnost. I sve ću ujediniti u Isusu Kristu, jer tu je osnova i vrhunac Dobre Vijesti.

Vježbat ću se takodjer i u sastavljanju, u govoru. Sve će mi to trebati kasnije.

B

Ubrzo postajemo suhi, brzo iscrpimo svoje zalihe. A ipak treba izdržati. Čime?

Sve što u Sjemeništu učimo moći će poslužiti, bezuvjetno će nam prije ili kasnije i poslužiti. Toliko toga moramo znati. I vrlo bi žalosno bilo kad bismo gubili dragocjeno vrijeme, dok se Crkva toliko muči da pripravi svoje svećenike.

Nemojmo podleći onoj čestoj napasti, da biramo izmedju korisnih predavanja i onih, koja po našem mišljenju slabo ili nikako ne koriste. Crkvena povijest i Dogmatika, Kanonsko pravo i Liturgija, Moralka kao i Sv.Pismo, sve to zaslužuje našu revnost i pažnju. Tu se ne radi samo o zvaničnoj dužnosti, nego i o budućoj koristi. Ne možemo si ni zamisliti, koliko će nam znanja biti kasnije potrebno, da predusretnemo sumnje, da odgovorimo na

pitanja i ojačamo vjeru, koja koleba; da potičemo, objašnjujemo, pobijamo i da možemo mjerodavno nastupiti u svakoj prigodi, gdje je nadjemo.

Sv.Franjo Saleski nije se ustručavao ovo napisati: "Kažem vam doista, da se više treba bojati svećenikova neznanja, nego grijeha, jer neznanjem on ne upropašćuje samo sebe, nego obeščašćuje i ponizuje svećenički stalež.....Znanje kod svećenika je osmi sakramenat Crkvene hijerarhije."

Lijenost u Sjemeništu teški je prestupak protiv revnosti. Naprotiv najbolja priprava na apostolat je savjesno učenje u Sjemeništu. To isto vrijedi i za svećenika u službi. Gubi li vrijeme u besposlice, čini veliku krivicu. Treba čitati, raditi, ne samo baviti se poslom, nego i dalje marljivo učiti. Inače je u pogibli, da se ukruti, da zastari, da mu duhovni život oslabi, a apostolski uspjeh opadne. On se onda ne obogaćuje, ne obnavlja se, nije više zanimljiv, umara stado, a i sam se umorio.

--- : ---

VI. Poglavlje

Priprava za propovijedanje

Živ utjecaj žive duše na žive duše drugih u svrhu njihova preobraženja, to je osnovno načelo propovijedanja.

Ove stranice nisu nikakva rasprava o govorničkoj vještini; jedini im je cilj pregledati u čemu se sastoji osobna snaga propovjednikova. Dijelimo je s jedne strane od njegove logike, njegove retorike, pa i od same istine, a s druge strane od svrhunaravne moći Duha Svetoga. O nekima se kaže, da im govor teče, da njihova riječ osvaja.

Koji su uvjeti da propovjednikova duša zadobije što veći utjecaj na duše slušatelja? Ili ako hoćete: koje napore mora uložiti onaj, koji navješćuje riječ Božju; želeći činiti dobro, da bi se približio onima, koji ga slušaju i privukao da ga dodju slušati i oni, koji nisu tu?

\+ + +

P. Ravignan, kome su postavili pitanje, odgovorio je: "Budite vi, a li bez vaših mana".

Nije ovdje mjesto da ispitujemo - što bi možda trebalo dokazati - da li je prva krepost pisca i govornika, da bude bez ikakvih mana. Jedno je sigurno: izvjesne pogreške treba pod svaku cijenu izbjegavati. Neke se odnose na nastup, druge na sastavak, neke opet na samu osobu propovjednika.

1. Ostavimo po strani one prve, to jest pogreške, koje se odnose na izgovor, naglasak i t.d.... One imaju svoju važnost. Nije potrebno, da budemo temeljiti poznavaoci psihologije masa ili slušateljstva, pa da znamo, kako i neznatna vanjska pogreška otklanja i zaokuplja pažnju publike. Ona može spriječiti svaki uspjeh propovijedi.

Pogreške u sastavljanju su takodjer česte, iako manje očite. One traže, da im takodjer poklonimo pažnju. Ti nedostaci proizlaze otuda, što nismo dovoljno shvatili cilj propovijedi, koja mora i poučavati i oduševljavati. Poučavanje nije isključivi cilj, ali ono dolazi na prvo mjesto.

Otuda slijedi jasan zaključak: ako nam je prva dužnost poučavati, onda se u prvom redu moramo čuvati toga, da budemo nejasni. Da istina bude draga mora biti jasna. Ali pazimo da pod izlikom jasnoće ne pretvorimo propovijed u predavanje, u lekciju i školsku vježbu. Time ne osporavamo korist didaktičke metode i plana. Ne kažemo ni da govor "razradjen" do u sitnice nije bolji od onoga, koji se sam od sebe " razvija" na propovjedaonici. Izmedju govora sa čvrstom okosnicom i onih koji te okosnice nemaju, jasno je da moramo birati one prve.

Ali ako i moramo poučavati i prema tome biti jasni, ne smijemo zanemariti ni dužnost da budemo vatreni. Naš Gospodin pružio nam je u tom najbolji primjer. Ako i jest toplina Njegova govora bila tek sporedni elemenat, nije zato bio manje uspješan. Ljudi ne trebaju geometrije, nego kruha. To treba upamtiti. Zasada neka bude dovoljno, da upozorimo na neke nedostatke

Naša odvojenost od vanjskog svijeta i života za vrijeme nauka, neprekidni dodir s apstraktinom misli i učenost, koju smo stekli u knjigama, dovode nas možda u pogibelj, da naša riječ bude doduše učena, teološka, apologetska, klasična, dogmatska, ali ne dovoljno

prirodna, živahna, oduševljena, bliska i žarka, ukratko snažna. Dodir s"teorijom života" nije još dovoljan; potreban je i dodir s patničkim životom, sa životom, koji krvari, koji oskudijeva, a osobito bolna i utješna povlastica katoličkog svećenika - rad u ispovjedaonici - brzo će poučiti bivšeg djaka teologije. Ništa nam ne ulijeva toliko smisao za stvarnost kao kad prodremo u najskrovitije tajne moralnih tjeskoga, kad vidimo neke žalosne krpe nekadanje odjeće nevinosti, kad otkrivamo i pipamo bolne jade srca. Kad riječ svećenikova nema prodorne unkcije, to je neoprostivo.

Moramo li pisati svoje propovijedi?

U početku svakako. Često i kasnije, a to stoga, da bismo točnije izrazili svoje misli i dali svom stilu potrebnu oštrinu, osim ako smo srećom obdareni lakoćom izražavanja; a to je možda najteže postići. Ustrajnim vježbanjem misli se napokon lako sabiru, a riječi, koje smo u početku s mukom nalazili, naviru sada same po sebi, stvara se sloj humusa. Dovoljno je, da u nj padne zrnce, i govor će gotovo odmah proklijati bogat mogućnostima i sokom. Uvijek je korisno da brižno pripravimo uvod: "Govor je kao antifona, on zahtijeva snažan početak".

Treba li rukopis nositi na propovjedaonicu? Ne, osim ako se radi o svečanom govoru ili o vrlo dugoj propovijedi. Ako mislite, da ga moramo ponijeti, nastojmo da se njim ne služimo. Premda rukopis pomaže memoriju, škodi ipak neposrednosti i prema tome sprečava prodornu snagu riječi.

O Jaures-u se priča, da je na nekom Kongresu jedan njegov znatiželjni susjed na tribini zavirio u papir, što ga je socijalistički govornik imao pred sobom za vrijeme svog govora. Jaures je svojim širokim pismenima na papir bio napisao samo ovo: "Ne treba misliti, da će nešto samo po sebi doći". Lijepo, ako je tako.

Na kraju svega, ovo je veliko pravilo: sve što sprečava neposrednost škodljivo je; svaka metoda je dobra, koja je olakšava. Bila propovijed napisana ili ne; govorili mi iz bilješke ili bez ikakve priprave, naša propovijed mora biti "riječit razgovor, razgovor barem po svojoj naravnosti, jednostavnosti i neusiljenosti, ali razgovor rječit, dakle sredjen i živahan. A u tome i leži najveća poteškoća, jer propovijed je monolog.

Nikakve vulgarnosti, ali niti nikakve retorike, i to nadasve ne! Propovijed ne smije biti, ili točnije, ne smije izgledati kao neki odviše lijep literarni sastavak. Zašto? Je "literatura", - razumije se, loša, a da bude loša, dovoljno je u našem slučaju da je nekorisna, - škodi saobraćaju, pa dosljedno plodnom utjecaju riječi. Upućeni slušatelji čudit će se videći, kako se odvijaju lijepe rečenice, odviše kićeno izradjene; slušatelj srednje obrazovan, zaveden lijepim oblikom, izgubit će iz vida istine sadržaja; slušatelj slabo obrazovan, ne znajući ništa o raznim finesama, ostat će hladan. Ukratko, govorit ćemo pred slušateljima, ali ne za slušatelje.

2: Osim pogrešaka, koje se odnose na nastup i sastavak, ima i takvih, kojima uzrok leži u samoj propovjednikovoj duši. One nisu tako očite kao prve; a možda mislimo i da se mogu lakše sakriti. Pa ipak, one najviše mogu slabiti snagu neposrednosti. Govor je: istina "plus" čovjek; propovjed je: božanska Istina plus Božji

čovjek! Koliko je u Božjem čovjeku više ljudskoga u lošem smislu te riječi, toliko je i njegov utjecaj na slušateljstvo slabiji i oskudniji. De Curel stavio je u usta jednog svog junaka ovaj snažni prigovor nekom čovjeku. "U vama nema apostola. Između vaših riječi i riječi jednog apostola postoji ista razlika kao između engleskog parka i divlje prirode. Vi ste svakako rječiti, ali ste previše rječiti! Zar apostoli traže birane riječi nastojeći, da im zadnja najviše upali? Da neka misao izazove u puku jecanje, nisu potrebne ni lijepe fraze, ni namještení afekti. Potrebno je samo srce, navezano srce. Vaše je obuzdano. Apostol gleda u visine. Vaš se pogled spuštao na nas"(Le Repas du loin, acte III,sceneIII).

Strogi sud moramo izreći nad onim, koji bitku pretvara u paradu, kome je više stalo, da mu blistaju dragulji na dršku mača i njegova mačevalačka vještina, nego da probije štitove i rastavlja ljude od njihovih grijeha....Takav će dobiti što traži: poneka župljanka kazat će uz prenemaganje, da mu je propovijed bila vrlo lijepa(1).

Zar onda ne smijemo nastojati, da se naša propovijed svidi, "ut placeat"? Nipošto! Ali ima neki način "dopadanja", koji riječisvećenikovoj nisu dozvoljeni. "Poniznost jepotrebna i u literarnim sastavcima", kaže negdje Newman. Koliko propovijednik promatra samoga sebe, toliko je slab; koliko je sebičan, toliko je neugodan. Tajna njegove moći leži u zaboravu samoga sebe."

+ + +

Biti bez mojih mana, ništa bolje! Ali to pravilo potpuno vrijedi samo onda,kad smo doista "netko".

Svijet ne umara propovijedanje, ali ga umaraju i previše česte srednji propovjednici. Ako su riječi propovjednikove muževne, pune ljubavi i života, bogate čovječnošću, puk će odgovarati na njegove pozive; svakidašnjica to očito dokazuje. Razmotrimo dakle s pozitivnog gledišta propovjednikovu osobu.

Da mu riječ bude u svemu uspješna, propovjednik mora udovoljiti izvjesnim zahtjevima.

1. Tu su najprije zahtjevi fizičkog reda:"Tko hoće medju ljudima da uspije, mora najprije biti životinja prvorazredne kakvoće", izrazio se H. Spencer grubo. Bolje je, ako smo čvrstog zdravlja i dobre snage.

Zahtjevi psihičkog reda su ipak najodlučniji. U prvom redu traži se odvažnost uvjerenja:"Volim katkada slušati čovjeka, koji ima svoje mišljenje", piše Hume. Ima naime mnogo ljudi, koji kao da misle samo napola ili dvije trećine od onoga što tvrde. "To je ugodan starac", netko je fino primijetio o nekom pastoru; "njegov je duh zaista uravnotežen; jedna polovica njegova tijela misli da, a druga misli ne."

---

1) To podsjeća na živahnu satiru, koju je abbe Domenech donio u svojim "Confessions" jednoga župnika iz provincije:"Propovjednici, koji su odviše zaokupljeni književnim udešavanjem svojih propovijedi, nisu nekorisni. Oni služe za uljepšavanje naših vjerskih ceremonija, kao što pozlaćene vaze pune cvijećasmještene na stolu prigodom svečanosti razveseljuje goste i bude u njima tek za jelom."

2. Uz odvažnost uvjerenja koje je sposobno da se digne do oduševljenja, potreban je "dar vodstva", koje se sastoji u autoritetu i blagosti. Idealni propovjednik je kao idealni kirurg, koji ima srce lava, a ruke žene (1).

Uz ostala svojstva propovjednik mora posjedovati i svježinu osjećaja. Nema sumnje da raspravljamo uvijek o istim predmetima, koje je prešlo u naviku, kao i trajan dodir s ljudskim bolima i "tragedijom grijeha" mogu katkada dovesti do oslabljenja i mlitavosti. Mislimo medjutim na to, da su i potrebe vjernika uvijek iste, da moramo uvijek u bujicama izlijevati svijetlo, pouzdanje i predanje. Mislimo takodjer, da sreća našega zvanja nikad ne stari i da svaki pojedini dan sa svojim svetim poslovima i svaka sv. Misa, imaju u sebi ono, što je potrebno za neprestano obnavljanje svećenikove mladosti. Pod svaku cijenu izbjegavajmo formule, u kojima su žive istine okamenjene. Nemojmo se služiti cvijećem osušenih latica iz herbarija, ni gromkim štropotom limenih ploča. Jednom riječju klonimo se svega, što od propovjednika stvara tvornicu zaprašenih propovijedi. Ovu svježinu osjećaja očuvat ćemo i obnoviti u dodiru sa životom "mladih" i s njihovom raznolikom aktivnosti. Više nego što i sam misli, župnik će se okoristiti bude li u stalnom dodiru sa svojim kapelanima.

* Psiholozi već odavno traže u koju kategoriju temperamenata da svrstaju govornike (2). Jedni od njih uvršćuju ih medju "afektivne", i to u rubriku čuvstveno- strastvenih (3)

Pravo i duboko čuvstvo, neposredno čuvstvo, to je ono, što ispunja udaljenost izmedju propovjedaonice i klupa, što gradi most nad bolnim i često tragičnim ponorom, koje dijeli znanje od djelovanja.

Tko se ono usudio izreći ovo protuslovlje""Da mi umjetnik izmami suze, on sam ne smije plakati". Možda, ali onda treba, da je barem prije plakao; u njegovu glasu još moraju odjekivati pročućeni i iščezli osjećaji. A koji su ti osjećaji? To je jednom riječju: ljubav. Samo ljubav može naći put k srcu. Dok propovjednik s ljubavlju govori o istini, s ljubavi prema istini, koju proglašuje i prema dušama koje poučava, on će uvijek naći slušatelja, koji će ga s nasladom slušati, makar kakve inače bile njegove mane. Samo će onaj svojim govorom povesti duše za sobom, koji unije proniješti istinu kroz žarku i toplu osjećajnost. "Cor ad cor loquitur", to je bilo Newmanovo geslo.

1.) Dar vodstva, u koji velikim dijelom ulazi ono, što P. Longhaye naziva "Dar afirmacije, a dar koji nije silovit nego jak i dubok, koji najprije savija duhove i čini ih poslušnima". Vidi cijelo poglavlje , gdje pisac proučava, iako to ne kaže izričito, psihičku snagu Našega Gospodina, tog uzora svih propovjednika, o kome sv. Luka kaže: "In potestate erat sermo ipsius"(La Predication, pp. 56-90)

2.) U knjizi "Leçons sur l'art de precher" od abbe Mourret naći ćemo zanimivih misli o govorničkim temperamentima.(Str. 209-227.)

3.) P. Malapert, Les Elements du caractère et leurs de combinaison Mogle bi se napisati zanimljive monografije o velikim govornicima, proučavajući ih sa stanovišta o kojem govorimo. Što bi se sve n a pr. moglo reći o psihičkoj snazi jednog Lacordaira ili Savonarole?

"Prislonimo li školjku na uho, pričinit će nam se kao da slušamo jeku silnoga mora, na obalu kojega su je izbacili valovi. Ali to je samo šum crvenog talasa našega vlastitog srca....Ista školjka bila bi u rukama mrtvaca sasvim nijema. I Riječ Božja uzeta svječnih Žala, takva je školjka u ruci propovjednika. Potrebno je, da njome prodje žarki drhtaj živog srca, valovi dubokih osjećaja i bujne njegove gorljivosti. Inače iz zavoja školjke ne će proizaći zvuk, koji bi uho moglo uhvatiti."

I dalje:

"Znanost nam kaže, kad sunčevo svijetlo i toplina ne bi prošli kroz atmosferu, koja okružuje zemlju, ono bi spalilo i zaslijepilo sve, koje sada grije, i koji se sada njegovom toplinom nasladjuju. Sam autoritet odviše pritište....Ledenjaci nevjere, koji prkose olujama, tope se kad ih zahvati topla golfska struja kršćanske nježnosti propovjednika."

"Ledena srca tope se u dodiru s prodornom toplinom života... Kad je prorok rukom svoga sluge položio svoj štap na mrtvo dijete, ono je i dalje bilo mrtvo; ali kad se približio i on sam se ispružio na mrtvo tijelo položivši usta na usta, srca na srce, ruke na ruke, tada je dječak uzdrhtao novom toplinom i uskrsnuo na život."(L)

U svom panegiriku o sv. Franji Saleskom primjećuje Bossuet, da toplina dalje prodire nego svjetlost. "Čisti razum, piše Kennard uz malo ironije, vodi osjećaje po prilici onakvom lakoćom, kako bi uže moglo vezati i voditi plamen". Malo dalje kaže: "Ako imate znanost, a ljubavi nemate, vi možete predočiti zbunjenim ljudima ortodoksnog Boga, historijskog Boga, teološkog Boga, transcedentnog Boga, pa i razumnog i znanstvenog Boga, a ipak ćete im pružiti samo mrtvog Boga. Ljudi se ne bude dok slušaju govor samo o povijesnom Kristu, koji je pred toliko i toliko vjekova živio u Judeji, nego kad vide živog Krista, koji žari kroz propovijed." I konačno ovaj, tako istinit poklik:

"Svijet ne će privući raspelo, nego razapinjanje. Živo razapinjanje predočeno žarkim riječima živog službenika uvijek je djelovalo i obratilo puno duša. Mi moramo vidjeti Krista prije nego ćemo ga drugima propovijedati."

Dok se mladi Kennard kao djak na sveučilištu spremao za odvjetničko zvanje, čuje jednoga dana kako ga neki glas poziva: "na propovijedanje Evandjelja griješnome svijetu". Učinilo mi se, tako on piše nakon tog dogadjaja svojoj majci, da su Tri Božanske Osobe bile sasvim blizu govoreći mi: "Traži od mene što hoćeš!" "Oh, da mi ljubav prema dušama!....O Dušo milosti, daj mi žarku, neodoljivu ljubav prema dušama, prema izgubljenim dušama."(2)

Ljubav prema dušama, prema izgubljenim dušama, to eto stvara apostole.

L.) Ovi reci izvadjeni su iz knjige Dr.Kennarda: "O psihičkoj snazi u propovijedanju", Fischbacher 1903, prev.Sailleus. O tome su donijeli prikaz u časopisu "Les Etudes" od 5 kolovoza 1910. Više primjedaba o ovom poglavlju crpli smo iz toga dvostrukog izvora.

2) Biografska bilješka na početku njige: "La force psychique"!

3. Ako je čuvstvo, žarko i plameno čuvstvo tako potreban faktor za uspješno propovijedanje, kako to da ljudi inače vrlo jednostavni, bez ikakva prenemaganja i izvještačenosti, koji su kroz šest dana u sedmici tako dragi i usrdni u razgovoru, najednom sedmoga dana kao da stavljaju na se neki ogrtač, koji ih paralizira? Eno ih na propovjedaonici; njihov je govor ledena kiša u maglenim danima.

Doista, obilni su darovi potrebni propovjedniku! Zamislimo si dušu bogatu osjećajima, autoritetom, blagošću, uvjerenjem, a jedno joj svojstvo nedostaje i radi toga njena riječ ostaje gotovo bezuspješna! Koje je to dragocjenosvojstvo? To je umjetnost da izazovemo pažnju.

Mašta publike je pravi kaleidoskop; zadaća je propovjednikova, da svojim mislima, svojim slikama i prikazima smišljeno obuzme misaono područje svojih slušatelja i da iz njega otjera sve nametnike. Koliki otpor mora posvećeni govornik svladati. Mnogima se predmet propovijedi čini otrcan ili ne odgovara njihovu časovitom raspoloženju ili njihovim predrasudama. Mnogi, kad čuju tekst, stavljaju zavor na svoja vrata i zatvaraju kapke na prozorima svoje duše...Kod nekih postoji kronična duhovna lijenost ili boluju od duhovnog lutanja; drugi su teška i spora mišljenja; neki se opet ne mogu ni zagrijati ni uzbuditi. Samo su dvije snage na svijetu: snaga riječi i snaga nepokretnosti. Ova posljednja je jača. Slušatelji, pa i oni najbolji, neobično su pasivni. Kako da ih pokrenemo? Kako da hotimičnu pažnju nadomjestimo spontanom pažnjom? Kojim sredstvom? Budimo zanimljivi: "Privlačljivost je kraljica pažnje." Ova privlačljivost može proizaći iz samog predmeta, iz osobe, ili iz govora; najbolje, kad proizlazi iz svega troga.

4. Nameće se neposredno pitanje: "Kako da proizvedemo najveći utisak uz najmanju pažnju?"

Najprije pomoću stila. Očuvao nas Bog od propovjednika, koji govore kao knjiga, naročito kao neke pobožne knjige... Prestanimo jednom zauvijek s ovim "propovjedničkim stilom" tim dostojnim rođakom propovjedničkog tona. Govorimo, kao što govore obrazovani ljudi našega savremenog svijeta. Ništa arhaičnoga ni pedantnoga; budimo svježi vječnom svježinom, koju možemo crpsti jedino ustrajnim čitanjem Biblije, te najbolje knjige žive riječi. (1)

Napisani govor nije ništa; tek s nastupom dobiva on svoju vrijednost. "Propovijed je slična šatoru, što ga je vila dala princu Ahmedu. Dok je šator bio savijen, izgledao je kao lepeza u ruci gospodje, ali, kad je bio razvijen, mogle su pod njim logorovati vojske moćnih sultana." Kako da razvijemo lepezu, kako da dademo zamaha i plodnosti sastavku dotle čisto književnom i umnom? Potrebno je, da čovjek bude gospodar svog predmeta. Ali još treba, da i "predmet zagospodari čovjekom", to jest, da "čitav čovjek bude propovijed, koju ljudi slušaju i koja živi". Otud ona čudna privlačljiva moć nekih govornika, koji vladaju slušateljima još prije nego su otvorili usta. To je tajanstveni prijenos energije. Blago onomu,

---

1.) Ovdje ne govorimo ništa o tome, kako nas Biblija može korisno nadahnuti s obzirom na način (izvornik kaže: manière, a ne matière) kojim treba propovijedati. Sjetimo se samo riječi Pija X. propovjednicima Korizme u Rimu godine 1906: "Propovijedajte Evandjelje. Veliki ga propovjednici ne propovijedaju, nego posižu za predmetima, po kojima postaju propovjednici po modi. Evandjelje je skladište propovijedanja. S njime možete propovijedati pedeset Korizama. Ali morate propovijedati s jednostavnošću Isusa Krista."

komu "lice govori", kako je to zgodno rečeno. Jer riječi mogu tek postepeno otkrivati misli; fizionomija naprotiv izražava osjećaje još prije nego je i jedna riječ izrečena. Tko da iskaže snagu pogleda, koji zaokuplja! Snagu usana koja govore i kad miruju? "U njima se kao u gnijezdu sklonulo čitavo jato osjećaja: nježnost ljubavi, drhtaj patnje, nabor prezira, čvrstoća odlučnosti, smiješak radosti." Tko da iskaže snagu kretnje, tog šutljivog faktora snažnog osvajanja? Pridruži li se svim ovim sredstvima akcije još podatan i skladan i bogat glas, dali smo sliku potpunoga govornika. "Sacerdotis Christi os, mens manusque concordent", napisao je već sv.Augustin.

Propovjednik mora svojim životom biti još rječitiji nego svojim kretnjama i svojim glasom. Sav svoj panegirik sv.Ivana Krstitelja Bossuet je sveo u jednu jedinu riječ, a ta je riječ glas, vox. Neka dakle sva djela posvećenog propovjednika budu žive riječi, a "njegova smrt neka bude njegov posljednji govor". Tu se sastaju - ako su se ikad i mogli rastati - dva odgoja propovjednikova,"odgoj u smislu ljudskom i odgoj u smislu Božjem". Čovjek može doduše mnogo pridonijeti uspjehu svojih riječi, ali samo Bog je svemoguć.

"Kako je čovjek nemoćan da koristi svome bližnjemu! To je njegova najveća bijeda!" rekao je Lacordaire Montalembertu. Osudjeni smo gledati kako ljudstvo u bujicama mimo nas juri...bez nade i bez Boga. Neka nas taj prizor baci na koljena i ostanimo klečeći dok ne primimo snagu odozgo. Moramo naći vremena, mnogo vremena za samoću, za kontemplaciju i za molitvu. Oni koji su pokrenuli svijetom, uvijek su sišli sa samotnih visina meditacije.

Ako ima jako puno neuspješnih propovijedi, nemojmo tome daleko tražiti uzrok: Duh Sveti nije sišao u radnu sobu.

"Naše duše moraju se u šutljivoj kontemplaciji nadahnuti Kristom, koga moramo propovijedati, kaže dalje Kennard. Moramo biti preobraženi Duhom Svetim, a slika Spasiteljeva mora se pomiješati medju sve naše misli, u sve naše osjećaje. U svetištu našega srca mora se dizati njegov Križ, da možemo uvjeriti ljude u njegovu stvarnost. Možemo govoriti o Kristu lijepim riječima i napisati ih u bilježnicu koju ćemo ponijeti na propovjedaonicu. Ali Krista možemo propovjedati samo onda, ako On boravi u nama svojom živom i svjetlom prisutnošću, ako svojom ljepotom, svojom blagošću i svojom neiskazanom ljubavlju posjeduje, oplodjuje, obuzimlje djelovanje svih onih moći pomoću kojih Ga mi iznosimo pred ljude."

Možemo zaključiti ovako: priprava na propovijed je velika stvar, ali to je i priprava samog propovjednika.

5. Još nam se nameće jedno pitanje, kome nikako ne možemo izbjeći. Propovjednik se dakle pripravio na ljudski način razumnim, stalnim i neprekidnim vježbama, nastojeći razviti sav polet naravnih duševnih moći. A na svrhunaravni način dugim žarkim i usrdnim dodirom s Našim Gospodinom, dok nije dosegao preobraženje svoga ljudskog bića u neko božansko biće. Pitamo se sada, može li takav propovjednik biti posve siguran, da će otvoriti svačije srce i osigurati bezuvjetni uspjeh svojoj riječi? Može li on preuzetno objaviti svoje propovijedi pod ovim naslovom: "Sermons which have won souls - Govori koji su osvojili duše", kako se to priča o nekom propovjedniku?

Da je uspješna riječ takvog propovjednika, koji se na ovako dvostruk način spremio na osvajanje duša, o tome ne može biti sumnje. Ali da ti uspjesi budu uvijek očiti, bilo bi nerazborito tražiti. Jer Bog često sakriva duboke promjene, koje On vrši u srcima.

U Donck-u malom seocu sjevernog Brabant-a, u Holandiji, urezana je na propovjedaonici jedna propovijed našega Gospodina. U sredini stoji Krist i govori mnoštvu riječi života. Svud naokolo učenici, koji Ga zaneseni slušaju. U jednom kutu sjedi na kamenu neki vojnik i spava. A tko ne zna, da su i kod propovijedi sv.Pavla neki spavali. Apostol nije to medjutim za zlo uzeo. Djela Apostolska nam donose, kako je sv.Pavao jednog dana oživio mladog Eutiha. Ovaj je sjedeći na jednom prozoru slušao njegov govor i zadrijemavši pao s trećega kata. Istina je, da je propovijed trajala do ponoći.

Budimo kratki, prodorni, jasni, živi, svrhunaravni, uvjereni, odcijepljeni od svoga "ja", nahranjeni srčikom nauke. A milosti Božjoj prepustimo, da preko nas djeluje na duše.

Ne radi se o tom, da svaki bogoslov bez razlike postane kasnije silan propovjednik osvajalačke snage. Takvi su ljudi uvijek bili rijetki. Dobro je ipak, da svakoga podsjetimo na uvjete krepkog propovijedanja. Za prosječne talente poželjan je ispravan govor, podnošljiv i koristan govor, u koji ćemo unijeti svu svoju dušu prema talentima, koje nam je u manjoj ili većoj mjeri Bog dao.

------ : ------

Zaključak

Da li je svećeništvo završna ili polazna točka?

Plemeniti su i žarki osjećaji, kojima mladi bogoslov teži za svećeničkim staležom! Kako je dugo sanjario o tom, kako će stupiti pred oltar, kako će grešnim dušama dijeliti oproštenje, kako će s ljubavlju navješćivati riječ Božju! To ga je očaravalo dok je još bio sasvim mlad; to ga je hrabrilo u njegovu radu i borbama protiv napasti.

A sad je eto došao taj čas: "Introibo ad altare Dei!" Taj "futur" bit će odsada njegov svakodnevni "prezent".

Na dan svoga Krštenja on se poistovjetio s Jedinim Svećenikom svijeta, s Gospodinom Isusom; ali njegovo učestvovanje u svećeništvu bilo je još samo djelomično. To je svećeništvo već onda bilo kraljevsko, po njemu je stekao pravo i dužnost, da se uvrsti u neizmjerno dragocjenu žrtvu, koju naš Gospodin obnavlja kod svake Mise. Ali nije primio punomoć, da u ime Crkve Bogu prikazuje sv.Žrtvu, a još manje vlast, da posvećuje sv.Žrtvu prije nego će je prinijeti.

To se imalo dogoditi na dan sv. Redjenja. Onda će Crkva u ime Krista proširiti njegovu kraljevsku vlast, koju je već na Krštenju primio. Ona će dati izabranome zadatak, da svoju misiju javno vrši i da putem posvećenja dovede Jedinog Svećenika, Našega Gospodina, u položaj u kojem će pred svojim Ocem obnavljati žrtvu svoje Kalvarije. Dvostruka, nečuvena funkcija, koje andjeli nemaju, a na zemlji samo neki ljudi su toliko sretni, da je mogu vršiti!

Uzvišena završna točka!

Ali bila bi teška zabluda, misliti, da je sve gotovo, kad su došli na ovaj žudjeni vrhunac i da više ne treba težiti za daljim visinama.

Razlikujmo osobu od funkcije. S obzirom na funkciju svećeništvo je uistinu jedan vrhunac, gotovo bismo rekli pravi vrhunac. Iznad njega nema ništa više. Ovom svećeništvu može se doduše pridružiti vlast zaredjivanja, ako svećenik postane biskupom. Ali kad se radi o prikazivanju sv.Žrtve na oltaru, o posvećivanju kruha i vina, onda su i biskup i sam Papa samo skromni službenici.(1) Njihova vlast prinošenja žrtve dana je za veći broj duša; ali ona je iste naravi kao i vlast običnog svećenika. Posvećenje biskupove i Papine Mise ima isto takvo djelovanje kao i posvećenje Mise, koju služi najskromniji kapelan.

Ali ako i jest svećenička funkcija dosegla vrhunac, te se na neki način ne može više povećavati, zato se svećenikovoj svetosti otvaraju neograničene perspektive. U tom smislu postoji razlika izmedju svećenika i svećenika; u tom smislu može uzvišeno svećeništvo dospjeti u ruke gruba svećenika, a može dospjeti u ruke divna svećenika. Medjusobna udaljenost i razlika može biti još veća: jedan će svećenik možda posvećivati u stanju grijeha, drugi će misiti kao andjeo ili kao svetac. Ovdje raznolikost može biti neograničena.

A upravo na to mora svećenik posebno paziti, a naročito mlad svećenik.

On je stigao. Pred njim je širom otvoren put da krene. Pred njim se otvaraju putovi svetosti. Crkva mu je dala neisporedivih punomoći; ali kako se on kani njima služiti? Na dan svoga Redjenja

1.) Ovdje govorimo samo o vlasti sv.Reda; opseg punomoći je različit prema opsegu jurisdikcije.

on se sakramentalno združio s Jedinim Svećenikom, ali kakav svećenik kani on postati? On je svećenik, ali je i čovjek; kani li ostati čovjekom, ili želi postati jedno sa svojom Hostijom? Kruh, nepokretna materija, ne opire se kad na oltaru pobjedničkim riječima konsekracije tjeramo iz njega njegovu bit, da je zamijenimo suštinom Tijela i Krvi Kristove. Ali nažalost, on, posvetitelj može se opirati i protiviti božanskom djelovanju! Kakav je to bio krštenik, koji se - onda kad se krštenje obavljalo uranjanjem - opirao ovaj ili onaj dio tijela uroniti u vodu, na pr. svoju ruku, samo da bi kasnije mogao kad mu ustreba njome ubiti svoga neprijatelja ili uzeti slatkiše i slično. Hoće li svećenik odbiti, da se žrtvuje svim svojim bićem? Hoće li nešto pridržati sebi? Hoće li se svojom osobom posve preobraziti u drugog Isusa Krista, ili će u njemu ostati nekih kutova, gdje će narav imati prevlast nad milošću?

U svećenikovu životu strašno je to. U našem Gospodinu Bogo-Čovjeku, svećeništvo se nacijepilo na jednu Osobu, koja je bila Božanska Osoba i prema tome nije za nju postojala nikakva pogibao. Kod svećenika nacijepilo se svećeništvo na bijedna čovjeka, kome je narav podložna raznim zabludama i prema općoj sudbini nagrižena zlom požudom.

Bez trajnog napora da se digne iznad samoga sebe, da tako Božje gledište uvijek u njemu prevladjuje, svećenik je u opasnosti da ga obuzme ljudski elemenat. Ne će to biti možda po grijehu barem ne u početku, kad njegova budnost i velikodušnost istom počinju slabiti, nego po mehanizmu, rutini, opadanju ideala.

Morao bi se uspinjati, a umjesto toga njegov život zastaje u mrtvilu, njegove kreposti ne rastu. Razina se brzo počinje spuštati, pobožnost hlapi, u nasipima javljaju se napukline. Pozor, da ne dodje do velikih pukotina.

Za vrijeme duhovnih vježba, koje Mgr Monestès držao svojim svećenicima, spomenuo je kako se za vrijeme Pape Pija IX. i Leona XIII. u Rimu tajno tiskalo jedno veliko djelo, koje je imalo izaći u više svezaka. Sadržaj djela bio je: "Unutarnji razlozi vanjske slabosti Crkve". Radilo se u prvom redu o nedovoljnoj duhovnosti onih, kojima je povjerena briga za duše. Djelo je imalo izaći istom 2o godina nakon smrti pisca, koji je bio vrlo pobožan i imao pred očima samo dobrobit kršćanstva.

Nije nam poznato, da li je to djelo ikada ugledalo svijetlo. To je malo vjerojatno, i bolje je, da se šira publika ne zanima za nedostatke onih, koji bi sami morali biti sveci, da bi mogli pomoći vjernicima da dodju do svetosti. A oni medjutim i predobro sami znadu, da nisu takvi.

Ne dao Bog, da itko od onih, koji će se koristiti ovim našim skromnim stranicama ikada skrene s puta i nedostatcima svoje svećeničke duše umanji osvajačku snagu Crkve!

Ta je želja medjutim samo negativna. Treba svakako težiti za mnogo većim.

Svakom svećeniku mora biti njegovo svećeništvo polaznom točkom.

Stoga:

- Sve velikodušniji napor oko sjedinjenja s Bogom;
- Vjerno prianjanje uz molitvu, uz molitvu sve snažnijeg svećeničkog značaja, t.j. koja ide za velikim temama korisnim svećeniku;
- Duh žrtve, koja sve više hlepi za sličnošću s Raspetim Bogom;
- Žedja za dušama po uzoru sv.Arškog Župnika ili P.Lenoir-a.

Prvi od njih je govorio: "Kad bih već jednom nogom bio u nebu pa kad bi mi se reklo, da se moram vratiti na zemlju da radim oko obraćenja grešnika, ja bih se vratio drage volje. Kad bih onda trebao ovdje

ostati do konca svijeta, da se uvijek dižem o ponoći i da uvijek trpim, kako sada trpim, ostao bih vrlo rado." A drugi je rekao: "Da se proširi kraljevstvo Isusa u Hostiji, želio bih do konca svijeta živjeti u bilo kakvim mukama!"

+ + +

Sad je još vrijeme da čekamo i da se u tišini spremamo. U svakoj minuti sadašnjosti sadržana je sva budućnost. Moramo to kod sebe postići, da ova sadašnjost sadrži i donese maksimalan plod.

Rad oko izgradnje je ogroman. Svaki kamen buduće gradjevine mora biti isječen, oklesan, snažno i u ljubavi pripravljen. Dok se gradio Salamonov hram, iz poštovanja prema budućem svetištu bila je zabranjena svaka buka sjekira i čekića. Kamenje se moralo sjeći na drugome mjestu i onda donijeti i smjestiti na odredjeno mjesto.

Sjemenište je presveto gradilište, gdje se za sutrašnjicu sprema zgrada Crkve. Kasnije će se nametnuti drugi jedan posao. Svojom vlastitom osobnom svetošću, morat ćemo posvećivati druge. Danas je glavna zadaća budućeg apostola, da posveti onoga, koji će kasnije druge posvećivati. Ne udovolji li on svojoj sadašnjoj misiji, ili ako je ne izvrši potpuno, kolike silne štete za slavu Božju i za duše! Kolikog li grizodušja za nj na času smrti!

——— : ———

———

Predgovor . . . . 1 str.

PRVI DIO

I. Poglavlje - Što je svećeništvo? . . . . 4 "
II. " - Što je zvanje? . . . . 8 "
III. " - Što je svetost? . . . . 12 "
IV. " - Duhovni napredak . . . . 16 "
V. " - Postaje na putu prema svetosti:
I. postaja - put čišćenja . . . . 2o "
- Postaje na putu prema svetosti,
II. postaja - put prosvjetljenja . . 24 "
- Postaje na putu svetosti,
III. postaja - put sjedinjenja . . . 28 "

DRUGI DIO

I. Poglavlje - Polazna točka . . . . 32 "
II. " - Molitva . . . . 37 "
III. " - Duh molitve . . . . 41 "
IV. " - Duh Crkve . . . . 5o "
V. " - Odgoj apostolskog duha . . . . 55 "
VI. " - Priprava na propovijedanje . . . . . . 63 "
Zaključak: Da li je svećeništvo završna ili polazna točka? . . . . 71 "

Sadržaj . . . . 74 "

Raoul Plus: SVEĆENIK SUTRA, DANAS i UVIJEKE - izdaje Nadbiskupski Duhovni Stol - Zagreb, Kaptol 31 -
Izradjeno ciklostilom Nadb. Duh. Stola u 5oo primjeraka - Zagreb
1 9 5 6 .